Jan Kameníček

Vacant

Mentální anorexie (anorexia mentalis, anorexia nervosa) — onemocnění, při němž se postižení snaží zabránit psychickému a fyzickému vývoji.
Léčba bývá obtížná.

(Velký lékařský slovník)

1.

Dnes se všechno dokoná, pomyslel si. Podíval se na hodinky, které ležely na jeho nočním stolku. Půl čtvrté. Ještě hodinu se bude muset převalovat v posteli, teprve pak vstane, nic nesmí být nápadné, všechno musí provést, jako by byl zcela všední den.

Oknem na strop prosvítala jedna z reklam na hodiny Odys, velké barevné „s“ z reklamy se slabě chvělo. A když pootočil hlavu, uviděl v pološeru obličej své ženy. Ležela na zádech, se zavřenýma očima. Měla ve zvyku spát v jeho pánském tričku, s dojemně dětsky odkrytou přikrývkou nad svým nahým přirozením. Nesměle se dotkl jejích krátkých vlasů. Bezpečně i ve spánku na něm poznala neklid a úzkost.

„Chceš ke mně?“

„Půjdu se napít.“

Přikryl ji a políbil do vlasů.

Zavřel za sebou dveře, prošel předsíní do koupelny. Sednul si na vanu, upíjel studené frappé z lednice a snažil přečíst poznámky, které si předem připravil. Do lehké tašky, o které Sipora neví, protože si ji koupil před týdnem, schoval svůj mobil, nabíječku, několik kusů spodního prádla, náhradní boty. Ostatní koupí poblíž v obchodě u Peteho. Pete bude mlčet. Teď už nemá dál smysl všechno dopodrobna domýšlet, Pete mu dobře poradil, co bude potřebovat. Všechno potřebné nakoupí spolu poblíž přítelovy chaty. Teď už vůbec nemá cenu, aby si šel znovu lehnout, den pro něho právě začal.

Svlékl pyžamo, otočil kohoutky u sprchy. Vlezl do vany a nechal se pomalu obtékat teplou vodou. Namydlil se hustou pěnou, a úzkost a strach z neznáma se opět přihlásila. Kdy se takto bude příště koupat? Ve vyhřáté koupelně, v teplé vodě? Opřel se čelem o sprchový kout a na přirození nechal téci prudký pichlavý proud vody. Během milosrdné chvíle se jeho mužství vzpřímilo, a on, jako neposlušný Onan, nechal téci vařící vodu na svoje přirození a začínal v sobě cítit tepavý puls přecházející v slastné uvolnění. Když byl malý chlapec, nechával s pocitem viny, a hlavně nepoznané zvídavosti, na svoje ohanbí zblízka téct proud sprchy. Teď

už zdaleka žádnou vinu necítil. Byl vděčný za tu dlouhodobou úlevu tělesného uvolnění. Vděčně a s toužebnou nadějí vnímal pomalu nastupující slast. Sevřel pevně víčka, aby mohl ještě zřetelněji před sebou samým naposledy přemoci svoje rozhodnutí. Ctil, jak z jeho těla prudkými stahy toužebné napětí odešlo, a on se jednou provždy zbavil síly ustoupit od svého rozhodnutí. Veškerá úzkost byla ta tam a nenávratně odešla.
Včera měl velice důležitý rozhovor se šéfem. Šéf, podsaditý šedesátník s neuvěřitelně krátkýma nohama, na něho hleděl jako na blázna.

„Vy vážně chcete odejít z mého podniku, pane Laube?“

Přikývl.

„Mám lepší místo. Totiž… dostal jsem výhodnou nabídku od firmy… Haumand. Nabízejí o čtvrtinu větší plat, než jsem měl tady.“

„Chápu vás…“ řekl šéf a přistoupil k němu. „Chápu,“ řekl znovu. Z jeho úst byla cítit whisky. „No nic, nebudeme se už navzájem dál zdržovat, co říkáte?“ Podali si ruce. „Přeji vám hodně štěstí v novém zaměstnání.“

Vyšel ze šéfovy kanceláře a cítil na čele pot.

Vana byla plná vody. Ponořil hlavu pod hladinu, začal si mýt vlasy. To s firmou Haumand byla lež. Před rozhovorem se šéfem vyhledal v seznamu soupis malých firem. Haumand byl jakýsi malý podnik na výrobu dětských hraček, jak se dočetl. Vyšlo to, šéf se nad tím ani nepozastavil.

Namydlil se podruhé, znovu se celý ponořil do teplé vody. Vytáhl nohou zátku, cítil, jak voda kolem jeho těla pomalu klesá. Jediné, čeho trochu lituje, jsou každodenní schůzky v klubu. Přivykl si na Peteho, bude mu scházet. Nahý a mokrý si rozetřel mýdlovou pěnu po tvářích a bradě. Pomalu žiletkou stíral den staré vousy. A co Astrid? Ještě není natolik velká, aby otce postrádala. Snad jí to Sipora vysvětlí, něco si vymyslí, natolik svoji ženu zná. Otřel si tváře ručníkem a došel do kuchyně. Dopil ledové frappé z ledničky, vrátil se do koupelny, důkladně se otřel a začal se pomalu oblékat do šatů, které visely v koupelně na ramínku. Sako si neoblékl, zůstal jen v košili a povolené kravatě. Zalil kávu, z lednice vytáhl máslo a balíček salámu. Namazal čtyři chleby, zabalil je do ubrousku a vložil v předsíni do aktovky. Ještě ručník, vzpomněl si, a vrátil se do koupelny.

Pomalu a tiše vešel do ložnice. Nařídil budík na sedmou. Sipora zamručela.

„Kolik je hodin?“ zeptala se rozespale.

„Půl šesté,“ zalhal, „bude tři čtvrtě na šest.“

Žena se převalila na bok, slyšel její silné spokojené dýchání. Pohlédl na ni, na její černé krátké vlasy. Potom vyšel z místnosti a potichu za sebou zavřel.

Vstoupil do pokojíku Astrid. Ležela na zádech, obě ruce ven z peřinky, v úrovni obličeje. Pohladil ji po černých krátkých vláskách. Shýbl se a políbil ji na čelo. Astrid se ve spánku zavrtěla. Znovu ji pohladil, opatrně vyšel z pokojíku.

V kuchyni vypil ledovou kávu, vypnul světlo, prošel předsíní a klíčem za sebou dveře opatrně zavřel.

Dnes odpoledne najde Sipora v mobilu zprávu:

„Siporo — bez jakéhokoli přívlastku, nenapsal ani drahá nebo milá, prostě jen její jméno —, myslím, že to takhle bude lepší. Dnes večer se k vám už nevrátím. Prosím nehledej mě, v práci nebudu. Určitě se ještě někdy uvidíme. Líbej za měčasto naši Astrid.“ Podpis a dnešní datum.

Autobusem se dostal na nádraží. Byla ještě tma, ale všude zářily svítilny a pestré reklamy. Vešel do vestibulu nádraží, koupil si v pokladně, u mladé silně šilhající dívky, jízdenku do Tritou. Tam vystoupí a místním autobusem se dostane do Peteho chaty.

Nastoupil do vlaku. Vagón byl špinavý. Na stěně proti sedadlu, kam se posadil, byl na kovové tabulce nápis: Vystoupení za jízdy se trestá.

Absurdní, pomyslel si.

Položil si aktovku na klín, poprvé ucítil, že je mu trochu zima, příznak probdělé noci. Opřel si hlavu do kouta, zabalil se do kabátu, aktovku si přiložil na prsa a s uvolněným napětím usnul.

2.

Něčí ruka s ním zacloumala.

„Haló, pane, račte se probudit!“

Rozespale otevřel oči. Pohlédl na nazrzlého, silně pihovatého mladíka v železničářské uniformě.

„Koukám, že jste zaspal, co?“

Pohlédl z okénka, bylo šero. Vlak stál. Podíval se na hodinky, spal necelých šest hodin.

„To už jsme v Tritou?“ zeptal se rozespale. Rozhlédl se kolem sebe. Kromě nazrzlého mladíka tu nikdo nebyl.

„V Tritou? Ale jděte, to jsme dávno přejeli. Tady je konečná. Musíte si vystoupit, pane.“

„Já jsem chtěl ale vystoupit v Tritou.“

„To jste měl, místo toho jste tu spal jak děťátko.“

„Musím vám zaplatit pokutu?“

„Nic nemusíte, hlavně už jděte, ať to tu můžu zavřít.“

Vstal, s mírnou úklonou se poroučel mladíkovi a s aktovkou přitisknutou na prsa vylezl z vagónu.

Bylo to maličké nádraží. Šedá špinavá hala, malý špinavý bufet, ve kterém se svítilo. Došel k okénku a požádal o kávu. Velký mohutný muž, s tetováním na předloktí, mu neochotně vyhověl. Přičichl ke kávě, napil se. Káva byla slabá, a kromě toho dost nepříjemně páchla. Uvědomil si, že neodeslal Sipoře zprávu. Zkusil smsku odeslat, ale neměl signál.

„A platit bude kdo?“ řekl muž v okénku.

„Ach promiňte…“ Otevřel aktovku, a aby to muž neviděl, z balíčku bankovek vytáhl jednu a podal ji do okénka. Muž mu vrátil zpátky.

„Tady nefunguje signál?“ Ukázal na mobil.

„Co to je?“

Nemělo cenu se s jednoduchým mužem dohadovat.

„Nevíte, kde bych sehnal nocleh?“ zeptal se zdvořile.

„Možná u starý Stramlový. Je to ten domek na kraji města. Když půjdete po hlavní ulici, dojdete tam.“

Poděkoval, dopil kávu a vyšel z haly ven před nádraží.

Brzy došel — bylo to opravdu malé městečko — na náměstí.

Uprostřed stál vysoký pomník jakéhosi vladaře či zdejšího slavného rodáka. Napravo vyšší budova. Po hlavní ulici došel po půl hodině cesty až na okraj města. Po pravé ruce spatřil nízký domek. Než stačil zaklepat na okno, dveře se otevřely. V nich stála stará paní se šálou kolem hlavy.

„Dobrý večer,“ řekl. „Paní Stramlová?“

„Dobrý večer, vy jste pan Laube?“

Podivil se.

„Vy mě znáte, paní Stramlová?“

Žena ukázala do chodbičky a usmála se:

„Neznám vás, vím jen, že se jmenujete Laube a že jste přijel odpoledním vlakem. Prosím…“

To je podivné, pomyslel si, ale přesto vkročil do chodby.

Žena ukázala na dveře, zaklepal a vešel jako první. Byla to prostorná místnost. Veliký osvětlený stůl, v rohu kachlová kamna, která se snad dnes už ani nepoužívají, pomyslel si.

U stolu seděli dva lidé. Mladík s hustými vlasy si nervózně pohrával s krabičkou sirek na stole a asi třicetiletá žena, jež měla přes ramena přehozený černý pletený šál. Všiml si, že se na něho podívala, když vstoupil, a potom rychle oči sklopila.

Pozdravil.

Dvojice mlčela. Paní Stramlová za ním zavřela dveře a postrčila ho blíž k osvětlenému stolu.

„To je pan Laube a bude tu s námi bydlet,“ řekla.

Mladík pokýval hlavou, vzhlédl od krabičky sirek a řekl:

„Vítám vás, jmenuji se Marek. Tohle je Vilma,“ a ukázal na ženu s pleteným šálem přes ramena. Žena zvedla pomalu oči, mírně se usmála, s pohledem jakoby nepřítomným, a ihned zase oči sklopila na desku stolu.

„Přece se posaďte,“ řekla za ním paní Stramlová, „anebo chcete vidět nejdřív svůj pokojík?“

Pohlédl na dvojici u stolu, potom na paní Stramlovou a přikývl.

„Chcete?“ řekla paní Stramlová s úsměvem. „Tak pojďte…“

Vyšli z místnosti, prošli chodbičkou a vystoupili po dřevěných schodech do prvního patra. Překvapilo ho, že bude bydlet na půdě. Ale pokojík, který mu ukázala majitelka domu, byl rozkošný. Malý, úzký, s kamny, která příjemně sálala teplem, dvě malá okénka se záclonkami z jemného sukna a čistá rohož na zemi.

„Nechám vás tu, abyste se zabydlel, přijďte potom mezi nás dolů,“ řekla paní Stramlová. Ještě ve dveřích se obrátila, a když dosedal na okraj postele, dodala: „Jen žádné návštěvy, pane Laube. O to vás prosím. Žádné dámské návštěvy,“ zdůraznila. „Sem smí jen pan Schumachell, ani pánské návštěvy si sem nevoďte, prosím vás o to. Pro váš i můj klid…“

Zdvihl hlavu a překvapeně se zeptal:
„Kdo je pan Schulmachell?“
„Schumachell,“ opravila ho. „Pan Schumachell.“
„Kdo to je? Nikdy jsem to jméno neslyšel.“
„To se dozvíte později, budete s tím pánem jistě hovořit, nic víc vám já neřeknu,“ a zavřela za sebou dveře.
Dal si hlavu do dlaní. Cítil se unavený. Spánek ve vlaku nebyl nijak osvěžující, měl chuť lehnout si do postele a spát.
Rozhlédl se po pokojíku. V rohu u dveří bylo staré plechové umyvadlo, to se dnes už snad ani nepoužívá, pomyslel si. Došel k němu, poté co si svlékl kabát, sako a kravatu, a pověsil je na hák na dveřích.
Položil si hodinky na okraj stolku, zahrnul si límec u košile, nalil vodu ze džbánu do umyvadla a opláchl si ruce a obličej. Zamyšleně vytáhl z aktovky ručník. Tak dnes přespí zde. To je jasné, nemá chuť táhnout se zpátky na nádraží, je možné, že v noci vlak ani nejede. Ta paní Stramlová je milá žena, i ti dva dole jsou patrně hodní lidé, nemá důvod se zbytečně znepokojovat. Přespí zde, to bude nejlepší, a zítra… proč by tady — náhle uvažoval, když si oblékal sako — proč by tady nějaký čas nezůstal? Copak musí jet do Peteho chaty? Pošle mu klíče poštou a zůstane tady, jestli se mu zde bude líbit.
Sfoukl svíčku a opatrně dotápal ke dveřím. Sešel po dřevěných schodech a zaklepal na dveře místnosti. Ozvalo se „dále“ a on vstoupil.
Jeho první pohled patřil mladé ženě u stolu. Seděla tiše, s černým pleteným šálem na ramenou, a jejich oči se na okamžik setkaly. Zato mladík odhodil krabičku na stůl a rádoby vesele vykřikl: „Tady ho máme, našeho přivandrovalce! To to trvalo!“
„Musel jsem se trochu opláchnout, cítil jsem se z té dlouhé cesty nepříjemně špinavý.“
„Pojďte ke stolu,“ řekla paní Stramlová z vedlejší místnosti, patrně z kuchyně. „Pojďte, dám vám něco k snědku.“
Vzpomněl si, že má nahoře v aktovce čtyři chleby od rána.
„Nebudu vás snad ani obtěžovat…“ omluvil se.
„Neostýchejte se,“ řekla paní Stramlová a položila před něho na stůl misku s bramborovými plackami. Nahnul se nad talíř a s chutí nasál vůni.
„Bramborové placky? Takové jídlo se dnes už snad ani nejí,“ usmál se a sáhnul po placce. Naposled jedl bramborové placky asi před pětadvaceti lety, když byl malý.
„Je to výborné,“ řekl s plnými ústy. A když se ostatní kolem něho rozesmáli, usmál se také.
„Vy…“ ukázal na ženu s šálem. „Vy jste tu na dovolené?“
Nenapadlo ho, že by tu ti dva mohli být spolu, mladík byl zřetelně mladší než žena. Pohlédl však zmateně na paní Stramlovou, která stála nad ním.
„Nechtěl byste se po večeři na chvilku projít?“ zeptal se ho náhle mladík.
Pohlédl znovu na paní bytnou, a ta přikývla.
„Choďte si, kam se vám zlíbí, to je vaše věc, stejně vám dám klíč od domku. Nechci v noci kvůli vám vstávat z vyhřáté postele. A vezměte si plášť, už tam zase prší. Jestli brzy nepřestane, tak nás to tu všechny brzičko vytopí.“
Pohlédl na mladou ženu a usmál se.
„Nene, já si půjdu lehnout,“ řekla žena a sklopila oči na desku stolu.
„Dobrá,“ řekl a utřel si ústa kapesníkem.
„Bylo to výborné, paní Stramlová, rád bych se s vámi o něčem poradil. Můžeme si zítra pohovořit?“ Paní Stramlová přikývla.
„Dobrá,“ řekl znovu k Markovi, „půjdeme se projít… Dojdu si pro kabát.“
Za chvíli vyšli z domku. Byla studená podzimní noc, na černém nebi svítilo několik hvězd. Déšť ustal, klopýtali po rozmáčené cestě směrem k hlavní silnici.
„Kam jdeme?“ zeptal se.
Mladík se usmál přes rameno.
„Pojďte. Pojďte a ničeho se nebojte.“
Kráčeli spolu mlčky pod černou oblohou a dříve, než se stačil Marka na cokoli dalšího zeptat, započít rozhovor a Marka tak přimět k odpovědím, vyjelo ze zatáčky auto a oslepilo je svými světly. Uskočil ke kraji příkopu, proud vody mu stříkl přímo do očí. Automobil je prudce minul.
„Snad jste se nelekl,“ řekl mladík, „není se čeho bát. Neblázněte…“
„Marku, smím vám tak říkat, viďte?“
Marek se na něho povzbudivě usmál.
„Chtěl… chtěl bych se raději vrátit…“

Mladík se na něho překvapeně podíval.

„Nechci se teď procházet. Nikam nechci jít. Upřímněřečeno, nemám náladu na noční procházku.“

„Opravdu?“ podivil se mladík.

„Opravdu.“

„To je škoda,“ řekl Marek. „Chtěl jsem vám něco ukázat.“

„Co jste mi chtěl ukázat?“

„Chtěl jsem vám ukázat jedno místo… Myslím, že by bylo dobré —“ Marek se zarazil.

„Co by bylo dobré?“ zeptal se se zájmem.

„Bylo by dobré o něm… vědět.“

„Proč, prosím vás? Já vám vůbec nerozumím…“

„Tak nic,“ řekl Marek. „Půjdeme domů. Podívejte, stejně začíná zase pršet.“ Po těchto slovech, kterým ani trochu nerozuměl, se obrátili a vykročili zpátky k domku.

Ulehl do postele ve spodním prádle. Bude si muset, pomyslel si, koupit zítra pyžamo, holící potřeby a další důležité věci, nad kterými se mu už teď nechce uvažovat. Ještě chvíli přemýšlel o Markových slovech a po chvíli usnul.

3.

Bylo krásné podzimní ráno. Slunce svítilo, pohlédl na hodinky. Půl desáté. Kdy naposled spal takhle dlouho, bez nočních probuzení. Vstal, umyl se, oblékl a sešel do přízemí.

V místnosti nikdo nebyl.

„Paní Stramlová?“ zavolal s hlavou ve dveřích. „Paní Stramlová!“

Paní Stramlová, v zástěře, do které si utírala ruce, vykoukla z vedlejší místnosti, patrně z kuchyně.

„Tady jsem,“ řekla a přispěchala k němu. „Hned spolu můžeme pohovořit,“ setřela ze stolu neviditelné drobty a usedla, až když se posadil on.

Rozhlédl se znovu pokojem.

„Paní Vilma tu není? Ani pan Marek? Kde jsou?“

Paní Stramlová uhnula pohledem, narovnala záhyb ubrusu.

„Paní… Vilma není… paní…“ řekla.

„Vážně? Není?“ podivil se a usmál. „A co tedy je?“

„Ona je… slečna,“ řekla paní Stramlová tiše. „Jiné jsou již v takových letech vdané, ale slečna Vilma si ještě,“ a to zdůraznila zdvihnutým ukazovákem, „s žádným nezadala.“

Usmál se.

„A kde jsou teď?“ zeptal se trpělivě.

„Slečna Vilma se šla projít a pan Marek přijde určitě až k poledni.“

Už chtěl začít hovořit o tom důležitém, proč vlastně přišel, totiž o delším pobytu v tomto domě, když tu někdo slabě zaklepal na okno. Paní Stramlová vyskočila ze židle a běžela ke dveřím. Otevřela je a vyběhla do chodby. Zůstal sám.

Po chvíli vešel do místnosti chlapec. Měl hubený obličej, světlou čupřinu vlasů, která mu vykukovala zpod beranice, na sobě měl delší kožíšek a v jedné ruce úzkou dřevěnou krabici s držadlem. V krabici byly naskládané skleněné lahve s mlékem.

Chlapec se zarazil. Chvíli na sebe zmateně hleděli.

„Dobrý den,“ řekl chlapec.

„Dobrý den,“ odvětil překvapeně.

„Chodíš stále později, Simone, povím to strýčkovi!“

Chlapec hleděl střídavě na paní Stramlovou a na něho. Potom vytáhl dvě lahve a položil je na stůl.

To se už dnes pomalu ani nevidí, pomyslel si. Paní Stramlová lahve uchopila a odnesla je do vedlejší místnosti, patrně kuchyně.

Simon zůstal stát u dveří. Hleděli na sebe. Náhle se chlapec obrátil a prudce vyběhl ven.

„Vy jste si chtěl o něčem pohovořit, viďte, pane Laube?“ vracela se paní Stramlová z kuchyně. „Chcete asi u nás zůstat déle, je to tak?“

Přikývl. „Ano, rád bych, je-li to možné…“

„Pokojík jste viděl, no řekněte sám, je rozkošný, sice malý a úzký, ale je tam teplo, světlo i rohož na zemi… Zůstaňte tu, pane Laube, jen tu zůstaňte.“

„Jak dlouho tu smím být? Potřebuji si odpočinout. Víte, mám dost peněz a tak…“

„Zůstaňte, jak dlouho chcete.“

„A kolik budu platit?“

„Platit?“ paní Stramlová se podivila. „Proč platit? Jste tu přeci mezi svými, nic nemusíte platit, stačí, když…“

Zdvihl hlavu.

„… budete pomáhat.“

„Pomáhat? Jak pomáhat? Vám, paní Stramlová?“

„Mně ne. Panu Kneippovi.“

„Kdo je pan Knepp?“

„Kneipp,“ opravila ho paní Stramlová. „Doktor Kneipp je náš místní lékař. Ohromný člověk, velký znalec přes všechny nemoci.“

„A jak mu mám pomáhat? Vždyť já jsem jen obyčejný úředník!“ usmál se.

„Jen se nebojte, pane Laube, on vás do všeho zasvětí.“

„Jak myslíte,“ řekl a vstal. „Půjdu se projít, zajdu si něco koupit. Je zde blízko nějaký obchod?“

„Odtud zpátky po hlavní ulici. Takový nízký malý domek, je tam nad dveřmi napsáno *Konzum*, nepřehlédnete to.“

Natáhl na sebe kabát, vzal aktovku do podpaží, seběhl ze schodů a po chvíli vyšel z domku. Obchod byl opravdu nedaleko. Dlouho podobný neviděl, jak to, že ještě takový obchod existuje, pomyslel si a vstoupil do dveří.

Nade dveřmi se rozdrnčel zvonek. V krámku nikdo nebyl. V policích z přírodního dřeva bylo plno zboží, mnoho druhů konzerv, sáčků s oplatkami, spousta lahví vína a limonád.

Opatrně pozdravil.

„Račte si přát?“

Otočil se. Za pultem stál starší muž v bílém plášti, s prořídlými vlasy a nepřirozeně rudými rty.

Pozdravil.

„Máte zde zubní kartáčky?“ zeptal se.

„Jistě,“ usmál se laskavě prodavač, „máme zde zubní kartáčky. Též i hřebeny. Máme zde též i voňavá mýdla. A též i šampóny.“

„Prosil bych jeden zubní kartáček. Modrý, je-li to možné.“

Prodavač položil na pult kartáček v průhledném celofánu.

„Také mýdlo. Máte prosím mýdlo *Jas*?“

Prodavač přikývl a položil na pult mýdlo. „Pouze heřmánkovou vůni. Vyhovuje?“

„Ještě bych prosil modrý hřeben na vlasy.“

Prodavač položil hřeben na pult.

„Kolik budu platit?“

„Nic víc?“ zeptal se prodavač. „Zubní pastu, šampón…“

„Ach ano, zapomněl jsem. Buďte tak laskav.“

Prodavač vložil zboží do papírového sáčku, navrch přilepil účet z pokladny.

Otevřel opatrně aktovku, vytáhl několik drobných mincí. Prodavač se uklonil. Ještě se naposledy rozhlédl po krámku.

„Jakže! Vy tu máte i knihy?“ podivil se. Na pultu vlevo byly seřazeny hřbety knih. Zvedl jednu a otevřel ji. Jmenovala se Beethovenova desátá. Opět další lit-spirit, oblíbený žánr tohoto století. Zvedl knihu před oči prodavače:

„Četl jste ji?“

Prodavač přikývl. „Ano pane, četl jsem ji. Dvakrát.“

„A líbila se vám?“

„Ano pane,“ prodavač si olízl rty. „Beethoven byl jistě velký umělec.“

Usmál se.

S lit-spirit, s tzv. spiritistickou literaturou se poslední dobou roztrhl pytel. Kdekdo vytáhl známou osobnost z dějin a zasadil ji, s jejími charakterovými vlastnostmi, do dnešní doby. A tak byl napsán nový Faust, loňský bestseller, tak, jak by ho patrně napsal Goethe dnes, Chopin prožíval lásku s George Sandovou, Einstein řešil etiku svých nových prací, a teď tady, pohlédl na knihu. Beethoven, jak se dozvídá z předsádky, píše svoji další symfonii zamilován opět do své nesmrtelné milenky, když se nechá, jak je zde psáno, úspěšně operovat na Londýnské klinice a zcela nabyde sluchu. A tady: Nový výklad bible. Pečlivým prozkoumáním Turinského plátna byl za pomocí nejnovějších vědeckých poznatků a testů zcela věrohodně označen správný rok narození Ježíše Krista. Nejenže se narodil o téměř šedesát let později, ale byl nalezen i jeho hrob. Božství Ježíšovo bylo popřeno a nikdo nevěděl, jaký letopočet vlastně

psát. A tak bylo prokázáno, že Kristus z mrtvých nevstal, a tím bylo jednou provždy popřeno učení Nového zákona. Alternativní historie byla konečně uznána jako samostatný vědecký obor. Hned vedle Thomas a Jacob, výklad dvou stěžejních apokryfních evangelií.

„Máte pravdu, Beethoven byl geniální skladatel," řekl.

„Též si ji vezmete, pane?"

„Ne, děkuji, mám ji doma," zalhal.

Prodavač ho vyprovodil ke dveřím, zvonek začal cinkat. Vyšel na ulici.

Za dvacet minut došel na malé náměstí. Napravo byla budova s hodinami. Uviděl i vysoký pomník, který se před ním tyčil. Přečetl si, že Francis T. Frolling, spisovatel a esejista, se narodil právě zde, v tomto městě.

Pomník se mu nelíbil. Frolling zde vypadal větší, s jinými rysy, než jaké on znal z filmů a fotografií.

Uslyšel za sebou čísi hlas. Ohlédl se. Přibíhal sem chlapec se světlou čupřinou vlasů pod beranicí, s dřevěnou krabicí v ruce. Krabice byla prázdná.

„Co to máte?" chlapec ukázal na papírový sáček.

„Tohle?" uvědomil si, že by mohl koupené zboží dát do aktovky. „To jsem koupil v konzumu."

„A proč si to nedáte do tý tašky?"

Usmáli se na sebe. Otevřel aktovku, kterou mu chlapec hned úslužně přidržel, a nákup do ní vložil.

„Už jsi roznesl mléko, Simone? Strýček se bude jinak zlobit."

„Jak víte, že se tak menuju?"

„Říkala to paní Stramlová."

Chlapec se zamyslel.

„Aha," řekl po chvíli. „A vy dete domů?"

„Ano, půjdu na oběd."

„Můžu jít s váma. Chcete?"

Podal chlapci ruku: „Já se jmenuji Laube."

Chlapec ji pevně stiskl. „Já jsem Simon a pracuju u strýčka v mlíkárně."

Vyšli po ulici směrem z města.

„Ty nechodíš do školy, Simone?"

„Ne, musím pracovat u strýčka v mlíkárně, ale můj bratr vyštudoval. On je pilot. Práškuje pole. Já bysem chtěl být taky pilot, až budu velký, ale chtěl bych pilotovat hospodský letadla."

„Restaurační," opravil ho.

„Jo," přikývl Simon, „hostinský letadlo."

„A proč, Simone?"

„Tak. Měl bych červenou uniformu a bridlírku."

„Brigadýrku," usmál se.

„Jo," přikývl Simon, „bratr brigadýrku ale nemá, on práškuje pole." Simon kopl do kamínku. „A co děláte vy?"

„Já? Já jsem úředník, pracuji u firmy Haumand."

„Co tam děláte?"

„Děláme dětské hračky. Plastové koníky, kočky a panenky. Máš taky nějakou hračku?"

„Já mám paňácu, říkám mu Oskar. Zpívá písničku Little cat, darling my a pak nakonec řekne větu…" Simon se zastavil a přísně se zamračil: „This is all she knows about it."

„Víš, co to znamená?"

Simon zakroutil hlavou.

„Znamená to: To je všechno, co ona o tom ví. Nevíš, o čem je ta písnička?"

Simon opět zakroutil hlavou. „Strýček říká, že je to pěkná sprosťárna."

Usmál se.

Kolem nich, několik metrů od domku paní Stramlové, prošla dvojice lidí, muž a žena. Žena byla mladá, asi dvacetiletá, hezké tváře, hnědé vlnité vlasy. Muže si nevšiml. Všiml si ale něčeho jiného, a to ho překvapilo. Ta žena byla zcela určitě těhotná. Dva rozepnuté knoflíky na břiše, tvar a držení těla, ano, ta žena je zcela určitě těhotná.

Podíval se na Simona.

Simon, s dřevěnou krabicí v ruce, kolem něho pobíhal.

Zastavil se, sehnul se k Simonovi a položil mu ruce na ramena.

„Poslyš, Simone… Teď mě pořádně poslouchej…"

Simon se na něho usmál.

„Jak se jmenuje městečko, ve kterém se nacházím?“
„Vacant, pane.“
Pokýval hlavou. Mlčky procházeli ulicí plnou bláta.
„Jsme doma, Simone. Půjdeš dál?“
„Ne. Musím za strýčkem. Tetičce není dobře, měli by strach. Doma si budu hrát s Mici.“
„Mici?“
„Mici je kočka, ona má úplně bílé tlapky,“ řekl Simon.
Usmál se a pohladil chlapce po vlasech. Simon se vděčně rozeběhl ulicí, za chvíli zmizel za rohem domku. Otevřel dveře, vešel do chodbičky. Zaklepal na dveře místnosti.
„Nemusíte klepat,“ ozvalo se zevnitř, a on otevřel dveře.
„Jste tu přece doma,“ řekla paní Stramlová a usmála se na něho. „Nakoupil jste?“
„Jen drobnosti. Mimochodem, paní Stramlová, kdo vám chodí nakupovat? Nemohl bych vám s tím pomoci?“
„Jste laskavý, pane Laube, každé ráno chodí na nákup slečna Vilma. Děkuji.“
Rozhlédl se.
„Kde je slečna a pan Marek?“ zeptal se. „Ještě se nevrátili?“
Paní Stramlová připravovala na stůl příbory.
„Slečna Vilma je v kuchyni, nabídla se, že mi pomůže s obědem, a pan Marek přijde jistě každou chvíli.“
„Také bych vám pomohl s obědem, stačí jen říci, oškrábu brambory nebo…“ pohlédl na stůl, ležely tam příbory pro pět stolovníků.
„Jakže?! On s námi bude ještě někdo stolovat? On tady ještě někdo bydlí, paní Stramlová?“
„Jistě,“ řekla paní Stramlová. „Pan Liszt.“
„Liszt? Zvláštní jméno,“ řekl s pohledem upřeným na podlahu. „To byl,“ pohlédl na paní Stramlovou, „to byl skladatel podobného jména, že?“
„Ne podobného, ale zcela stejného.“ Paní Stramlová se mírně usmála: „A považte, víte, jak se pan Liszt jmenuje? Budete se patrně divit, ale jmenuje se Franz!“
„Podobně jako ten skladatel,“ pomyslel si a řekl to nahlas. Pohlédl na paní Stramlovou: „Ten pán tu bydlí?“
Paní Stramlová přikývla.
„Kde?“
„Naproti dveřím téhle místnosti, přes chodbičku.“
Do místnosti vešla Vilma. Měla černé šaty, široký šál na ramenou.
„Dobrý den,“ tiše pozdravil. Byla kupodivu hezčí v denním světle než včera v záři petrolejky.
„Dobrý den,“ řekla tiše. „Ochutnala byste, prosím, tu omáčku,“ řekla k paní Stramlové, „obávám se, že jsem ji přesolila.“ Obě ženy odešly do kuchyně.
Sedl si ke stolu a aktovku si položil k nohám. Z kuchyně, za zavřenými dveřmi, sem doléhaly šepotavé hlasy obou žen.
Dveře se po chvíli otevřely, do místnosti vešel Marek. Měl na sobě tmavozelený plášť a dýchal si do zkřehlých dlaní.
Pozdravili se.
„Je tam zima, dost možná, že bude padat sníh,“ řekl Marek.
Nestačil odpovědět, protože dveře se otevřely znovu a ženy přinášely na stůl velikou mísu s polévkou.
Paní Stramlová pohlédla na slečnu Vilmu:
„Buďte tak hodná, slečno Vilmo, a dojděte pro pana Liszta.“
Marek si sedl za stůl, zády k jednomu z oken, na tu stranu stolu, kde byl ještě jeden příbor.
„Půjdu si odložit kabát, jestli dovolíte, a odnesu si aktovku… Hned se vrátím,“ řekl.
V pokojíku si svlékl kabát, nalil vodu do umyvadla a připravil si ručník. V aktovce ležely zabalené chleby. Položil je na stůl, zavřel dveře a spěšně sestoupil ze schodů. Otevřel dveře do místnosti.
Starý muž, věk si netroufal odhadnout, seděl za stolem a vzhlédl ke dveřím s ostatními. Měl dlouhé bílé vlasy, které byly sčesány dozadu, výrazný skobovitý nos a sevřené rty. Paní Stramlová vstala, došla ke dveřím a uchopila ho za loket.
„Ráda bych vás seznámila, to je pan Laube, náš nový spolubydlící, a toto,“ ukázala na muže, který na něho hleděl, „toto je náš pan Liszt.“
Muž se na něho díval, potom vstal a natáhl k němu přes stůl suchou úzkou ruku s dlouhými tenkými prsty. Podali si ruce, muž se mírně pousmál. Zasedli ke stolu, seděl proti jednomu z oken, proti Markovi a slečně Vilmě; nalevo si sedl stařec, napravo pak seděla paní Stramlová.

Paní Stramlová nalila naběračkou každému do talíře, starci prvnímu, potom slečně Vilmě, jemu, Markovi a sobě jako poslední.

Nastalo ticho. Stařec sklonil hlavu, zavřel oči, ostatní tiše čekali; Marek si hrál netrpělivě se lžící, Vilma hleděla na ubrus. Pohlédl na paní Stramlovou, ta se na něho usmála. Stařec otevřel oči, uchopil lžíci. Ostatní také sáhli po příboru a v tichu začali jíst. Po polévce přinesla paní Stramlová brambory s omáčkou, sytě rudou, vonící rajskými jablíčky a hovězím masem; jak dlouho, pomyslel si, nejedl rajskou omáčku.

Při jídle nikdo nepromluvil. Chtěl se, v dobrém úmyslu, zeptat na něco, na co byl zvědavý již od včerejšího večera, a proto teď pohlédl na paní Stramlovou a tiše řekl:

„Chtěl jsem se již včera večer optat, nevím totiž dva dny nic nového… Prosím vás, co je v posledních dnech s transem…?“

Všichni jako uštknuti se přestali hýbat, přestali jíst, s lžícemi u úst; paní Stramlová, na níž stále hleděl, vytřeštila oči; pohlédl na slečnu Vilmu, která se na něho zděšeně dívala; Marek náhle seknul lžící do stolu a prudce vyskočil z lavice. Narazil do stolu, trocha omáčky z jeho talíře vytekla na ubrus a vpila se do látky. Marek od stolu odešel; zaslechl ještě, jak za sebou hlučně bouchl dveřmi.

„Co jsem řekl? Nerozumím tomu.“ Pohlédl na paní Stramlovou. „Prosím vás, vysvětlete mi, co jsem řekl tak špatného…“

Paní Stramlová drahnou chvíli mlčela.

„Tady nikdo, pane Laube, o transu nic neví,“ řekla paní Stramlová tiše.

„Neví?“ podivil se. „Neví?! Vždyť je toho už plný svět!“ téměř vykřikl. „Všichni o tom mluví! A vy nic nevíte?!“ Slečna Vilma sklízela nedojedené talíře, stařec hleděl před sebe. „Prosím vás, odpovězte mi! Jak to, že o ničem nevíte! Copak nečtete noviny, neposloucháte rozhlas, televizi?“

„Nemáme ani rozhlas, ani televizi. V našem městě nejsou ani noviny. Nikam jinam nejezdíme.“

„Jak to?!“

„Tak. Noviny se tu netisknou, rozhlas i televizory byly před časem odpojeny.“

„Jak to? Je to snad zakázáno? To je hrozné!“

„Není to zakázáno. Tady prostě televizory ani rozhlasové přijímače nejsou, to je všechno.“

Vzpomněl si, že ho málem srazilo včera auto, když byl na procházce s Markem. „Viděl jsem včera automobil,“ řekl.

Paní Stramlová na něho pohlédla: „To mohl být jen cizinec, který sem zabloudil nebo tudy pouze projížděl. Automobily zde, jak jste jsi mohl všimnout, nemáme.“

„Ale to je hrozné, jak to tu žijete?“

„My jsme spokojeni, o ničem už nechceme slyšet. Už toho všeho bylo dost,“ řekl tiše stařec.

Chvíli mlčeli, byla řada na něm. Stařec na něho tiše hleděl.

„To je ale šílené! Vy nevíte, co je s transem?!“ odmlčel se, „a to jste spokojeni?“

V tu chvíli se s ním pokoj zatočil, ucítil studený pot na zádech a na spáncích, sáhnul si na čelo a najednou všechno pochopil. Simon s lahvemi mléka, které se už dnes nevidí, tato místnost, svíčka v jeho pokojíku u půdy, bylo to jasné: on zešílel. Zavřel oči a zakryl si tvář dlaněmi.

Když po chvíli nechal ruce klesnout na stůl a otevřel oči, nikdo kolem něho neseděl. Všichni zmizeli. Oddechl si, byl to jen sen. Pohlédl na stůl, uprostřed na lněném ubrusu byla větší červená skvrna. I pokoj existoval, malá okénka, petrolejka nad stolem, všechno tak, jak to včera večer spatřil poprvé. Pohlédl ke dveřím, tam, kde byla kuchyně. Zavolal tichým hlasem: „Paní Stramlová! Paní Stramlová…“

Vstal, vyšel z místnosti a stoupal po schodech do svého pokojíku. Natáhl se na lůžko, zavřel oči a za chvíli usnul.

4.

Nepamatoval si nic z toho, co se mu zdálo. Probudil se náhle a cítil, že má hlad. Za okny byla tma. Vzal si chleby ze stolu a snědl je. Potom škrtl zápalkou a rozsvítil svícen na stolku. Velké stíny jeho těla se houpaly na stěně. Sedl si na pelest a hleděl před sebe.

Vacant. Nikdy o tom městečku neslyšel. Je pravda, že zeměpis nebyl jeho silnou stránkou, ale vše nasvědčuje tomu, že Vacant může existovat. To by tu teď neseděl. Ne, jeho znalosti jsou chabé, Vacant je. Někdo zaklepal na dveře. Prudce trhl hlavou.

Vešla paní Stramlová. Podávala mu klíč.

„To je klíč od domku, nechci kvůli vám vstávat z teplé postele,“ usmála se. Vzal si od ní klíč, položil ho na kraj stolu a sednul si zpátky na pelest.

„Přijdete na večeři?“ zeptala se paní Stramlová.

Zakroutil zamítavě hlavou.

Paní Stramlová vyšla z pokojíku, zavřela za sebou dveře.

Za chvíli se zaklepání ozvalo znovu. Patrně mu něco paní Stramlová zapomněla říci, a proto se vrátila. Dveře se otevřely, ani nevzhlédl.

„Dobrý večer,“ uslyšel hluboký mužský hlas.

Pohlédl ke dveřím. Stál tam starší muž, střední výšky, v černém obleku. Neviděl mu do tváře, proto vstal a šel návštěvníkovi naproti. Muž mu podával ruku. Stiskli si pravice, zahleděl se do jeho obličeje. Mohlo mu být kolem šedesáti let, měl velké oči, které na něho zvědavě hleděly, vypadaly přátelsky, mírně pobavené, ale ne výsměšné. Muž měl pevný příjemný stisk ruky.

„Jmenuji se Schumachell.“

„Laube.“

Sedl si zpátky na pelest a čekal, až muž promluví.

Schumachell si sedl ke stolu a mlčel.

„Paní Stramlová říkala, že přijdete,“ řekl tedy po chvíli. „Promiňte, ale nerozumím tomu, proč jste mě navštívil. Abych řekl pravdu, moc si nepřeji návštěvy. Chci si odpočinout.“

Neviděl sebemenší důvod, proč by se musel tomuto muži, kterého ostatně ani nezná, zpovídat.

„Proč chcete být sám, pane Laube?“ Schumachell mu hleděl do očí.

„Nevím… A nevidím sebemenší důvod…“ zarazil se. „Chci být sám,“ řekl smířlivě. „To je všechno, co vám k tomu mohu říci.“

Ovšem Schumachell položil otázku tak upřímně, bez jakéhokoli skrytého podtextu, že neměl důvod, proč nepokračovat v započatém hovoru.

„Předpokládám, že máte ženu a děti. Chcete, aby tu byli s vámi? Vaše žena se jmenuje…“ Schumachell sáhnul do kapsy saka a zalistoval v jakýchsi papírech, „Sipora? Říkám to správně? Dítě máte, jak vidím. Chlapec.“

Zdvihl udiveně zrak.

„Co to má prosím vás znamenat? To si ze mě tropíte blázny?!“ Zarazil se. „Poslyšte, co vy jste zač? Proč jste za mnou přišel?“ Snažil se mluvit klidně.

„Usnul jsem a přijel jsem do tohoto města. Mám všeho dost a tady nikoho neznám, jasné? Nevím, jestli tohle město existuje vůbec na mapě, nevím, na co se mě ptáte. Přišel jsem k tomuhle domku, a ta žena dole hned věděla, jak se jmenuji. Podívejte, je to všechno nějak podivné… A ty petrolejky, svíčky, lahve s mlékem… Nejsou tu noviny, televize… A dokonce ani nevíte,“ řekl prudce dýchaje, „nevíte, co je s transem… Je to všechno tak podivné…“

Pan Schumachell ho pozoroval, s klidem v očích, potom řekl tiše:

„Žijeme takhle a jsme spokojeni.“

„To už jsem dnes slyšel,“ řekl ironicky. „A jak to, že paní Stramlová věděla, jak se jmenuji? To mi vysvětlete!“

„Prý jste se stavil na nádraží na kávu. Muž v okénku říkal, že jste se snažil zakrýt svazek bankovek, kterými jste platil. Prý jste to činil velice… naivně. Ten muž si všiml štítku na aktovce. Máte na něm přeci napsáno své jméno, je to tak? A potom jste se ptal, kde byste mohl sehnat nocleh. Doporučil vám domek paní Stramlové,“ Schumachell ještě jednou pohlédl do papírů. „Tak to bylo. Jak jednoduché vysvětlení, viďte?“

„Věrohodné. Opravdu věrohodné,“ ušklíbl se.

„Jestli vás ještě něco tíží,“ řekl pak Schumachell, „jestli máte ještě něco na srdci, jestli vám ještě něco není jasné, řekněte to, od toho jsem koneckonců zde. Abych vám to vysvětlil.“

„Nic nemám na srdci,“ řekl a plácl dlaněmi do stehen, „nic nemám na srdci. Nic. Dočista nic.“

Schumachell vytáhl ze saka z náprsní kapsy složený papír.

Byl to jakýsi formulář, který položil před něho na stůl.

„To vyplňte, buďte tak laskav,“ řekl pan Schumachell.

Pohlédl na formulář. Listina byla rozdělena na mnoho kolonek: jméno a příjmení, bydliště, jméno manželky, počet dětí; obyčejný formulář, kterých je všude spousta.

„Na co to potřebujete?“

„Pro pořádek, pane Laube. Nic víc.“

Schumachell vstal, upravil si kravatu.

„Půjdu, pane Laube, stavím se tu později, za několik dní, pro ten formulář. Prosím vás, vyplňte jej pravdivě. Poroučím se.“ Schumachell se mírně uklonil a vyšel z pokojíku.

Svíčka na stolku osvětlovala stěny kolem něho. Vzal do ruky formulář, složil ho a dal do zásuvky stolku. To tak, ještě se bude cizímu člověku zpovídat ze svých rozhodnutí.

5.

Generál Augion Garnstädter, o jednadvacet let mladší bratr Ernsta von Garnstädtera, bývalého předsedy, nositel řádu Zlatého rouna a Zelené stuhy druhého řádu, hleděl s klidem v očích na své ruce. Jak je to dlouho, co se mu ruce netřesou, kdy došel ke klidu, vyrovnání, jistotě?

Generál Augion Garnstädter nabyl poznání. Od chvíle, kdy se s daným faktem smířil. Věděl totiž, že zemře, a to velice velice brzo, snad během několika týdnůči měsíců. Sen, který ho v noci překvapoval, byl živý svou přesvědčivostí a jasnozřivostí. Generál Augion Garnstädter, nositel řádu Zlatého rouna a Zelené stuhy druhého řádu bude zavražděn. Ve svém sídle, které stojí na náměstí pojmenovaném po jeho bratru Ernstu Garnstädterovi, bývalém předsedovi, ve svém bytě bude surově uškrcen hedvábným šátkem. Nikdo, ani generál, ba nikdo v širokém okolí v tu chvíli netušil, že se sen v něčem podstatném mýlí, tedy dosti liší od toho, co se doopravdy stane. Nikdo to netušil, nikdo to nevěděl, netížilo to ani samotného vraha.

Generál Augion Garnstädter, jemuž matka nesprávněříkala Augie či Augiasi, hleděl na své klidné ruce a byl rovněž klidný. Byl smířený a odevzdaný. Nebál se přicházejících měsícůči týdnů. Byl by samozřejmě raději, kdyby zemřel v klidu na lůžku sešlostí věkem, ale koneckonců, usoudil už dávno, na něco se umřít musí.

Generál sáhl po malé krabičce, která ležela na stole, a zmáčkl jedno z tlačítek. Televizní obrazovka zabudovaná v mahagonové knihovně se rozzářila. V tu chvíli, a byla to pouhá náhoda, pokud náhody vůbec existují, zaklepal na dveře generálovy pracovny komorník. Ozvalo se *dále* a komorník vstoupil. Generál Augion Garnstädter, jemuž otec ostatně prorokoval větší budoucnost než jeho bratru Ernstu o jedenadvacet let staršímu, synu z prvního manželství, se rozhodl zahrát si na obrazovce tenis a příchodu komorníka nevěnovat pozornost.

Komorník decentně zakašlal. Generál se pomalu, pouze pootočením hlavy obrátil ke dveřím a pohlédl bez zájmu na komorníka. Je to náhoda, pokud náhoda vůbec existuje, že svého pána musím rušit ve chvíli, kdy je, pomyslel si komorník a bezděčně si zakryl hřbetem ruky ústa a naznačil tím tak sám pro sebe nesmělé zakašlání, kdy je… pán zaměstnán. Generál na komorníka hleděl a komorníkovi se zazdálo, že je jeho pán v posledních týdnech stále více skleslý.

„Co si přeje, Eugen,“ tak se totiž komorník jmenoval, přesněji se jmenoval Eugen Erwin Steichen, malíř a fotograf po otci, „co zas chce…“ řekl generál a položil malou krabičku na stůl, když předtím zmáčkl jedno z tlačítek.

Generál s komorníkem hovořil vždy jen ve třetí osobě a stalo se pouze jednou, pomyslel si teď komorník, kdy ho oslovil tak, jak se má, a komorník tehdy poprvé a naposled viděl v generálových očích opravdové slzy.

„Přišel jsem vám oznámit, pane, že je nutno podat vám dopolední svačinu…“ a generál smutně kývl hlavou. Komorník otevřel dveře za svými zády a tiše, spíš jen symbolicky luskl prsty.

Nejprve vjel do generálovy pracovny malý nízký stolek a potom do pokoje vplul mladý muž v bílé kazajce a černých kalhotách, který před sebou tlačil vozík. Na nízkém stolku byl talířek a na něm několik dílků pomeranče a polovina oloupaného jablka, protože, pomyslel si komorník, slupky jak známo staré lidi nadýmají, a malý nožík.

Mladý muž, jeden ze sluhů, přistavil vozík ke generálovu křeslu, tak, aby se nemusel pán ani jediným zbytečným pohybem namáhat. Asi zlobí generála křečové žíly či závratě, víc, než si zatím připouští, pomyslel si komorník u dveří a přistoupil ke generálovu křeslu.

„Spokojen?“ pohlédl dolů na generálův krk.

Generál kývl hlavou, pomalu uchopil do štíhlých prstů dílek pomeranče a vložil jej do úst.

Pánovi se ani málo netřesou ruce, řekl si komorník, na jeho věk… zvedl lahev minerálky a nalil ji do broušené sklenice.

A v tu chvíli… v tu chvíli si zase všiml toho krásného zlatého svícnu, asi čtyřicet centimetrů vysokého, který stál na generálově stole. Svícen, a to věděl komorník zcela bezpečně, tu před časem nebyl, přesněji, uvažoval s lahví minerálky v ruce a s již plnou sklenicí, přesněji jej poprvé uviděl komorník před čtrnácti dny… ale kde se tady vzal, to nevěděl a málem mu to

nedávalo spát.

Položil sklenici na stolek a zahleděl se seshora na generála. V generálově držení těla, a bylo jedno, zda seděl či stál, už mnoho let nebylo nic z držení těla generálů a důstojníků, pomyslel si. Takto sedí, a komorník se usmál, takto sedí jedině… starci. A generál, všiml si, sáhl po nožíku a nakrojil půlku jablka.

Generál byl, myslel si komorník, když teď na něho hleděl, dřív hezký člověk, elegantní, s krásným držením těla, brunet, vždy tak typicky mhouřil mírně oči, což ho činilo zajímavým, bylo v tom dost určitého půvabu, říkal si vždycky komorník, byl to zvyk, nebo generál už tehdy špatně viděl? To komorník nikdy s určitostí nevěděl, fakt byl, že generál nenosil nikdy brýle či cvikr, dokonce ani teď, kdy by ho brýle nedělaly starším. A komorník se neznatelně usmál, a aniž to věděl, přiložil si hřbet dlaně k ústům.

Byl to elegantní muž, který se jistě, říkal si vždy komorník, ženám musel líbit, ale generál toho nikdy nedbal, ženy odmítal, ba odmítal na ně i pohlédnout, a zůstal proto starým mládencem. Jeho milostné zážitky se zcela určitě dají, komorník si přiložil ruku k ústům, spočítat na prstech jedné ruky.

A dnes… dnes zbyla z generála jen troska toho, co byl. Stařec, shrbený v křesle, hrající na obrazovce tenis anebo občas, s komorníkem, šachy nebo domino.

Generál dojedl půlku jablka, odložil nožík a utřel si do ubrousku konečky prstů. Komorník došel ke dveřím, otevřel je a neznatelně, jen tak symbolicky luskl prsty. Mladý muž v kazajce a černých kalhotách vplul do místnosti a za chvíli i s vozíkem zase zmizel.

Komorník přistoupil ke křeslu a pohlédl na svého pána. Oběd jako vždy v půl druhé a potom nerušit, dokud nezazvoním, pomyslel si komorník, a generál to opravdu řekl. Komorník se uklonil a měl se k odchodu.

„Počkat," řekl generál a zvedl ruku. Komorník se zastavil a otočil ke křeslu. „Co je dnes za den…"

„Je středa, pane."

„To tedy přijde… ví, koho myslím," a generál se otráveně ušklíbl. „Nechci s ním dnes mluvit, zařídí to sám a zítra mi poví…" a generál mávl prsty, a naznačil tak, že je jeho řeč u konce.

Komorník se uklonil. Stávalo se často, a v poslední době dokonce velmi často, že se generál odmítal scházet s těmi, kteří mu nebyli blízcí nebo příjemní, a komorník si pomyslel, když teď sestupoval ze schodů, po tmavěčerveném koberci, že to jsou vlastně všichni.

Tak tedy teď nastávají pro komorníka krásné chvíle, které kromě večerů tolik miloval. Měl totiž volno, vyjma té půl hodinky, kdy byl přítomen obědu v půl druhé v generálově pracovně. Může bloumat po domě, může si zajít ven do zahrady nebo do města, což však činí zcela úmyslně jen velmi zřídka, na nákupy chodí ten opilec Hermann, ale hlavně může v klidu a soustředěně pracovat.

Komorník sestoupil do kuchyně.

„Co chystáte, Hermanne, k obědu pro pána…"

A kuchař, který se jmenoval Hermann, příjmením Firs, zamrkal, opřel se rukama o stůl a pravil:

„Chystám vařené brambory a vařené hovězí a vývar."

Komorník kývl.

„Nezapomeňte dát do vývaru celá vejce." Kuchař kývl a komorník ještě dodal ve dveřích: „A nezapomeňte připravit do misky strouhaný křen s jablky." Hermann přikývl.

Komorník vyšel z kuchyně a pomalým krokem, protože měl teď tři hodiny času, došel do svého pokoje, který byl v přízemí, tedy ve stejném patře jako kuchyň, a o patro níž než generálova pracovna. Komorník se zavřel ve svém pokoji. Byla to nevelká tmavá místnost s jedním oknem, s postelí v koutě, se stolem u okna a jedním křeslem a stojací lampou.

Komorník si svlékl rukavice, rozepnul kazajku a položil ji na postel. Teď přišla jeho chvíle. Tři hodiny, kromě několika hodin před spaním, patří jeho opravdové práci. Komorník si vyhrnul rukávy, nalil do umyvadla, které stálo v nejtmavším koutě pokoje, trochu vody ze džbánu a umyl si důkladně ruce. Potom si je pečlivě otřel, pomalu prst po prstu, a pomyslel zase, jako v poslední doběčastokrát, na Sheenův výrok, který kdysi četl v knihovně generálových rodičů. Že totiž národy a jejich vůdcové nebývají ani tak často vražděni, jako páchají sebevraždu. A potom se již cílevědomě soustředil na svoji práci.

6.

První, co ho na doktoru Kneippovi zaujalo, byl kněžský kolárek. Doktor

Kneipp stál u okna a skláněl se nad svlečeným tělem jakéhosi starce. Když ode dveří pozdravil, doktor Kneipp se napřímil, mírně přimhouřil oči, tak, jak to činívají lidé se slabým zrakem, přistoupil k němu a se srdečným úsměvem mu podával ruku.

„Jsem rád, že jste přišel," řekl doktor Kneipp. „Pan Schumachell říkal, že byste… snad měl zájem mi pomáhat…"

Pohlédl doktorovi do obličeje, do té chvíle totiž hleděl spíš na nahé starcovo tělo u okna.

„Nevím, jak bych vám mohl pomáhat, důstojnosti. Abyste věděl, jsem zcela obyčejný úředník, jsem zaměstnaný u firmy Haumand, patrně ji neznáte, je to podnik vyrábějící dětské hračky. Plastikové koníky a tak."

Kněz ho jemně uchopil za loket a dovedl ho k oknu, k starcovu nahému tělu.

„Tento muž," ukázal na starce, který seděl na nízké stoličce a hleděl nepřítomně z okna, „tento muž trpí silnými závratěmi. Stává se mu často… konečně, ať vám to řekne sám."

Doktor Kneipp lehce rukou ťukl do starcova ramene, a ten, jako by se probral ze snů, několikrát mrknul a promluvil: „Mívám často silnou závrať a zde," stařec se dotkl dlaní temene hlavy, „mívám tlak v hlavě, mé nohy bývají také zcela studené a nemohu se ani do výšky podívat, protože hned se ozve hukot ve spáncích a já nemohu ani cestou jistě jít. A pro stolici musím vždy použít prostředku," řekl a pohlédl prosebně na kněze.

Doktor Kneipp uchopil starcův obličej do dlaní a hleděl mu zblízka do očí.

„Co užíváte proti tuhé stolici?"

„Heřmánkové thé, jak jste mi poradil… A někdy mě též přepadají zimnice."

Kněz přikývl.

Pak se od starce odvrátil a řekl: „Abyste věděl, mám svoji vlastní metodu a domnívám se, že jsem jediný, kdo takto léčí. Má terapie je vlastně zcela prostá. Voda, dar Boží, zázraky tvoří. Jsem si jist, že veškerá nemoc se dá vyléčit vodou. Nic nového, myslíte si, nepraví se snad: Jdi a umyj se sedmkráte v Jordáně, a uzdraveno bude tělo tvé a čist budeš?"

Doktor Kneipp se mírně usmál.

„Vím bezpečně jednu věc, totiž že žádná aplikace vodou nemůže škodit. Samozřejmě, když se jí užije patřičně. Někdy stačí brát vodu jen na chvíli, jen tělo smočit na jednu minutu a těm, kteří nemají hodinky nebo jim nejdou, vždy radím, aby se za každou předepsanou minutu chvíli pomodlili. Všeho s mírou," řekl doktor Kneipp a ukázal na židli u stolu a sám se také posadil. A řekl velice nahlas, téměř zakřičel:

„Když cítíte zimu, studenou koupel neberte, to je pochopitelné!" Ta slova však patřila nebohému pacientovi, a nikoli jemu. „Víte, totiž všechny nemoci, a v tom je to celé tajemství, mají podle mého mínění svůj původ, svou první příčinu v krvi. Přesněji řečeno v porušení krve. Příliš malé nebo příliš rychlé tempo oběhu krve, každé vmísení se cizí látky do krve ruší mír, jednotu, působí rozbroj a usazuje na místo zdraví nemoc," Kneipp se na chvíli odmlčel.

„Také neduh tohoto starce," doktor ukázal na muže, který zase hleděl z okna, „vyléčím vodou. Poslyšte," zakřičel kněz, vstal a lehce ťukl do starcova ramene, „dopoledne si omyjete horní část těla vodou s octem a také si polijte kolena, večer pak koupel nohou ve vodě s popelem a solí. Tu koupel patnáct minut. Druhý den pak budete chodit pět minut po mokrém kamení. Třetí den pak budete chodit dvě minuty ve studené vodě a večer se zas omyjete vodou, jen však horní část těla, potom čtvrtý den budete chodit tři minuty po kolena ve vodě a ponoříte celé ruce na dvě minuty do studené vody. Pátý den polévání zad studenou vodou. Nikdy se však po polévání neutírejte. Pouze ruce, na mokré tělo navlečte suchou košili a kalhoty. Nebojte, zima vám nebude. Věřím, že brzo budete zase svěží a veselý."

Stařec vstal a začal se pomalu oblékat.

„Budete si to pamatovat?" Muž neodpověděl. Kněz natáhl ruku po papíru: „Raději mu to ještě napíši."

Hleděl na kněze. Byl silnější postavy, širokých ramen a dobráckého výrazu ve tváři, jaký se přisuzuje tlustým lidem, i když o doktoru Kneippovi by se nedalo říci, že je vysloveně tlustý, přesnější výraz je silný a mohutný, pomyslel si.

Doktor sepsal kúru na papír a vložil jej starci do rukou. Stařec se odlepil od okna, kde už oblečený seděl, uklonil se lékaři, tiše pozdravil a odešel.

„Věřím, že se vám bude práce líbit," řekl doktor Kneipp. „Zatím vás požádám, abyste vždy večer poklidil zde v ordinaci a přikládal do těchto kamen."

Pohlédl do rohu místnosti. Byla tam velká kachlová kamna.

„Jinak vás občas požádám, abyste mě doprovázel při návštěvách za nemocnými. To je tak asi všechno," řekl kněz s úsměvem. „Můžete zavolat dalšího pacienta."

7.

Oběd nosil komorník do generálovy pracovny sám. Pět minut před půl druhou zaklepal na dveře pracovny a po generálově vybídnutí vešel a prostřel na stole.

I nyní tak učinil. Položil na hladkou plochu stolu bílý ubrus a pečlivě na něj kladl nůž, vidličku, polévkovou lžíci a dva talíře, hluboký a mělký. V tu chvíli jeho pohled zase zavadil o krásný zlatý svícen, který stál uprostřed stolu. Komorník se v duchu ptal, odkud jej generál vzal, od koho jej má, otočil se ke křeslu, ale generála se netroufal zeptat. Ostatně generál hleděl na rozzářenou televizní obrazovku a soustředěně hrál tenis. Komorník naposledy přehlédl prostřený stůl, a aniž by se uklonil, došel ke dveřím a otevřel je. Na stolku na chodbě stál pojízdný vozík a na něm jídlo přikryté stříbrným poklopem. Komorník vjel s vozíkem do pracovny.

„Oběd je připraven, pane," řekl tiše.

Generál zmáčkl jakési tlačítko na malé krabičce a pomalu, pouhým pootočením hlavy vzhlédl na komorníka. Pán nad něčím usilovně přemýšlí, pomyslel si komorník, nějaké starosti… a rukou ukázal na prostřený stůl. Generál pomalu vstal a pozvolna došel ke stolu. Komorník mu přidržel židli s vysokým opěradlem. Generál usedl a položil dlaně vedle příboru. Komorník postavil na stůl mísu s polévkou a stříbrnou naběračkou nalil do hlubokého talíře polévku. Popřál dobrou chuť a postavil se za vysoké křeslo svého pána.

Generál uchopil lžíci a nahnul se nad talíř.

Komorník si založil ruce za zády a rozhlédl se po místnosti. Je to tu takové… pomyslel si, takové ponuré, takové skličující, tady může žít jen jeho pán. Komorník natáhl nosem. Větrat by se tu mělo, pán má stále zavřená okna. Vše je tu jaksi příliš tmavé a smutné, řekl si v duchu, obrazy krajin i portréty matky a generálova otce, vše je v tak v tmavých barvách, i mahagonová stěna, koberec, stůl s židlemi. Teď tu září, řekl si v duchu komorník, teď tu září jen ten zlatý svícen uprostřed stolu.

A v tu chvíli, kdy si to pomyslel, promluvil i generál.

„Už nebudu. Odnesl to, Eugen."

Komorník přistoupil ke stolu a hluboký talíř položil na stolek. A potom, předkloněný nad pojízdným stolkem, strnul. Učinil chybu, pomyslel si, ale nedal na sobě nic znát. Generál sotva na něho hleděl, sotva postřehl komorníkovo zděšení. Komorník odklopil stříbrný poklop a položil na stůl talíř s jídlem a mističku se strouhaným křenem a jablky. Jídlo připravil již dole v kuchyni Hermann, generál si nikdy nepřidával, spíš naopak. Pokrm nedojedl, což se stávalo v posledních letech často a teď zcela pravidelně, pomyslel si komorník, teď v posledních týdnech.

Komorník stál za generálovými zády a přemýšlel nad nedopatřením, které způsobil. Naštěstí si toho generál nevšiml, i když, a komorník si zakryl hřbetem ruky ústa a mírně se usmál, i když napadnout to pána mohlo. Po krátké chvíli, kdy komorník hleděl na týl generálovy lysé lebky a na jeho hubený zátylek, náhle generál odložil příbor a opřel se o opěradlo židle.

„Může to odnést, Eugen, už nebudu."

Komorník sklidil ze stolu, nádobí s příborem odložil na pojízdný stolek, potom nakonec i ubrousek, který generál odložil z klína na bílý ubrus. Komorník se uklonil a jel s vozíkem ke dveřím. Nerušit, dokud nezazvoním, pomyslel si komorník, a generál to řekl ve chvíli, kdy komorník otevíral dveře. Ve dveřích se komorník otočil ke svému pánovi, rozhodnutý se přiznat ke své chybě, kterou učinil při podávání dnešního oběda. Rozhodl se tak pouze proto, že byl zvědavý na generálovu reakci.

„Chtěl bych se vám k něčemu přiznat, pane," řekl, když předtím přivřel dveře. „Smím?"

Generál zvedl zrak od desky stolu: „Co se stalo, Eugen, co provedl?"

„Učinil jsem chybu, prosil bych, abyste mi odpustil."

„Mluví, co udělal špatného…"

„Pán dnes jedl hovězí vývar…" řekl komorník zdlouha a snažil se vypadat co možná provinile. „Je to zajisté také chyba Hermannova, ale hlavně má…"

„Oč běží, už mi to řekl, Eugen…"

„Já…" a komorník se snažil, aby se mu zadrhával hlas, „já jsem vám nerozklepl do vývaru žloutek, pane. Hermann mi vejce nepřipravil a já… já sám na to dočista zapomněl." Komorník pohlédl ze země na generála a čekal, jaká bude pánova reakce.

„Nic se nestalo, Eugen, nehněvám se," generál máchl rukou a smutně se přitom usmál.

Komorník poděkoval a uklonil se. Je dobře, říkal si, když zavíral dveře pánovy pracovny, je dobře, že mě má za hlupáka. Za ustrašeného, a komorník se usmál, popletu. Je dobře, říkal si,

když spouštěl vozík výtahem dolů do kuchyně a potom klidně sestupoval ze schodů po tmavém červeném koberci, je dobře, že se generál domnívá, a komorník se zcela znatelně usmál, aniž si ústa zakryl dlaní, je dobře, že si generál myslí, že se ho bojím.

Odpoledne měl komorník téměř celé pro sebe, mohl pracovat ve svém pokoji.

Hermann v mírné opilosti spal v kuchyni, ostatní sluhové, byli tři, se věnovali svým úkolům, generál se zavřel ve své pracovně a komorník věděl, co tam činí. Že se tam třese o svůj život, a také věděl, že generál zazvoní až kolem šesté. Tedy komorník má čas až do chvíle, než se dostaví ten, co přichází každou středu, což je právě dnes, a bude referovat či mít další požadavky.

Zvonek v hale v přízemí a také v komorníkově pokoji zazvonil přesně v pět hodin. Komorník zazvonění očekával s pohledem na nástěnné hodiny, které měl ve svém pokoji.

Komorník, v tuto chvíli již v kazajce a bílých rukavičkách, vyšel z pokoje, který pečlivě zamkl a klíč vložil do kapsy. Došel k hlavním dveřím domu a uvedl návštěvníka do haly. Muž svlékl kabát a chystal se následovat komorníka do schodů, ke generálově pracovně, ale komorník mírně zakroutil hlavou. Posadíme se tady, v hale do křesel, naznačil mlčky návštěvníkovi a pokynul rukou ke stolku s křesly. Muž usedl, komorník proti němu.

„Pan generál se omlouvá," řekl komorník pomalu a složil ruce v klíně, „je zaneprázdněn jinými povinnostmi."

Muž sedící naproti kývl hlavou. Byl to středně vysoký brunet s delšími vlasy, hnědooký a byl oblečený do starších, podle komorníka ne zrovna moderních šatů, a jmenoval se Hanusz. Měl za úkol spravit hodiny, které byly na vnější straně této budovy.

„Přišel jsem referovat panu generálovi o daném stavu mnou prohlédnutých hodin," řekl Hanusz tichým hlasem. „Hodiny jsou v hrozném stavu, téměř neopravitelné…"

Komorník mírně rozhodil rukama, poslouchal a nic neřekl. Hanusz pokračoval: „Bude to trvat dlouhou dobu, než se mi je podaří opravit… Jsou v hrozném stavu, téměř —"

Komorník se trpělivě usmál: „Jistě, s tím pan generál počítá, řekl vám to při minulém rozhovoru. Vzpomínáte si? Byl jsem přítomen té debatě, a tak to vím," řekl komorník. „Jde o to, abyste hodiny opravoval, a ne o to, aby snad šly. Je to tak těžké pochopit? Řekli jsme vám to přece s generálem jasně, nebo si na to už nevzpomínáte?"

„Vzpomínám," řekl Hanusz tiše, „ale nerozumím."

„Vy nemusíte rozumět, vy jste pouhý," a komorník se mírně usmál, „pouhý hodinář. Vy máte hodiny vyčistit. A spravit. A jednou snad… když vám s generálem přikážeme, hodiny uvést do chodu."

Komorník vstal a naznačil tak, že je rozhovor u konce. Ale Hanusz seděl ve svém křesle dál a neměl se k odchodu.

„Ještě něco?" řekl komorník.

„Budu potřebovat pomocníka. Nejsem ve stavu, abych sám…"

„V žádném případě," řekl komorník a pohlédl muži do jeho hnědých očí. „To tedy v žádném případě! Hodiny musíte opravovat sám. To řekl pan generál při minulém rozhovoru a předtím ještě několikrát, nebo si nevzpomínáte? Nebo snad…" Komorník se zarazil. „To má být vydírání?"

„Ne!" téměř vykřikl Hanusz. „To bych si nedovolil! Avšak sám na to asi sotva budu stačit…"

„Musíte hodiny opravovat sám. Čím déle, tím lépe. Nemusíte je vůbec opravit, rozumíte?"

Hodinář přikývl a komorník poznal z pohledu jeho hnědých očí, že vůbec nerozumí. Nutno si přiznat, pomyslel si komorník, že ani on sám tak úplně nerozumí příkazu svého pána, ale před tímto mužem to nemůže přiznat. Komorník znovu naznačil, že je rozhovor u konce.

Komorník dovedl muže k hlavnímu vchodu a zavřel za ním.

A v tu chvíli, a musela to být pouhá náhoda, pomyslel si komorník, se ozval zvonek. Ale jiný zvuk zvonku, než jaký by zněl při příchodu někoho zvenčí. Tento zvonek zmáčkl někdo jiný. Generál volal komorníka k sobě do pracovny.

Komorník vyběhl schody potažené tmavěčerveným kobercem, zaklepal na dveře generálovy pracovny, a když se ozvalo „dále", vstoupil.

Generál seděl za stolem, opřený lokty o desku stolu, a nepřítomným zrakem hleděl na komorníka, který se zastavil u dveří. Pán nad něčím přemýšlí, něco ho trápí… řekl si komorník v duchu. Po chvíli ticha generál promluvil:

„Mohl bych se ho optat," řekl bez úvodu, „jak probíhal rozhovor s tím… ví, koho myslím," generál se slabě usmál. „Co mu zase napovídal, doufám, že ho moc nestrašil." Komorník zakroutil hlavou.

„Ten člověk musí zůstat klidný, nesmí ho poplašit…" a generál se opřel o vysoké opěradlo

židle. „Ten člověk pro nás činí dobrou a ušlechtilou věc. Chci se ho však dnes zeptat na něco zcela jiného, dá se říci, že ho chci dokonce o něco požádat…“

A generál pokynul rukou k prázdné židli naproti stolu, a komorník se mírně uklonil a usedl na kraj židle.

„Chci k němu vznést jakýsi dotaz, je to i prosba, je to můj nápad. Nápad, který nosím dlouho v hlavě…“ Komorník se v duchu ušklíbl, snad nechce pán jít ven z domu, snad nechce mezi lid… A poslouchal generála s ještě větší zvědavostí.

Generál si položil hřbet levé ruky na čelo a řekl tiše: „Jsem starý, Eugen…“ Komorník zvedl ruku na důkaz nesouhlasu, ale generál ho levou rukou zarazil a slabě se usmál:

„Nic mi neříkal, nic nenamítal, vím to, jsem stár a mé dny jsou…“ a generál se teď jakýmsi tvrdým pohledem přivřených očí zahleděl na komorníka, „mé dny jsou pomalu sečteny. Dojdu, Eugen, dojdu brzy ke konci cesty v tomto smutném a slzavém údolí…“

Generál se odmlčel a stále hleděl do komorníkových očí, ale komorník zrakem neuhnul ani neztuhnul strachy pod generálovým pohledem, a pán pokračoval tichým unaveným hlasem: „Ptám se každý den, každé odpoledne, zda jsem dobrým předsedou,“ a generál pohlédl na portrét svého otce na stěně. „Zda jsem byl alespoň trochu jako on. Či jestli jsem vládnul jako můj bratr Ernst, i když vím, že on byl jako předseda patrně z nás tří nejspravedlivější…“

Generál znovu pohlédl do komorníkovy tváře, ta ovšem byla kamenná, a generál se náhle smutně usmál a řekl tiše, skoro šeptem: „Mám pro něho překvapení, které mu za chvíli sdělím…“ Generál se na chvíli odmlčel a v jeho tváři byl už zase jen smutek a únava.

„Když jsem byl mladý, jednadvacetiletý, kdy vládl můj bratr Ernst, chtěl jsem být… Ví čím, Eugen?“ Komorník zakroutil hlavou. „Chtěl jsem být doktorem… a léčit koně. Ví, jak koně miluji, já byl dobrý jezdec… Proč, Eugen, proččlověk nezůstane při svých mladistvých ideálech, proč je zradí? Proč jsem místo rajtování nebo léčení koní nakonec skončil jako předseda? Že jsem byl povinen poslechnout svůj rod? Proč on, Eugen, slouží? Místo aby portrétoval jako jeho otec? Byl přece fotograf, proč raději… nemaluje, než aby tu chodil v bílých rukavičkách a…“ generál se zasmál, „a zapomínal stále dávat žloutek do polévky?“

Ovšem, usoudil komorník a usmál se, je to pokus o vtip, a generál pokračoval: „Proččlověk zradí ideály a pak celý život lituje… Já to sotva mohu již napravit, nebo si mě snad dovede představit na koni? Pravda, můj otec…“ a generál znovu pohlédl na obraz na stěně, „rajtoval ještě v devadesáti šesti letech, ale on neměl křečové žíly a závratě. Myslel jsem na něho, Eugen, chci mu něco sdělit, říci mu překvapení…“ Komorník zvedl oči, aby tak naznačil upřímnou zvědavost.

„Počítal jsem to, Eugen. Kolik mu bylo, když maloval tento portrét…“ a generál opět pohlédl na otcův portrét na stěně, „Eugen, on byl velký umělec…“ a komorník se mírně usmál. Generál položil ruce na stůl: „Proč už nemaluje, Eugen…?“

A komorník ztuhl poprvé.

„Proč zahodil takový talent… Proč se nějak nerealizuje, proč také v životě něco pořádného nevytvoří? Proč se chová jako nějaký… promine mi… obyčejný slouha?“

Po chvíli odmlčení řekl generál: „V poslední době jsem mnoho přemýšlel,“ a komorník si řekl, konečně je to tady, proto ten skleslý výraz v pánově tváři…

„Je to pro něho překvapení, jakási možnost vrátit se do mladých let, být zase… jednadvacetiletý… Chci zkrátka,“ řekl generál a pohlédl do komorníkovy tváře, která byla kamenná, v níž se ani sval nepohnul, „chci, aby mě portrétoval.“

A komorník ztuhl podruhé.

„Mám k tomu své důvody, chci mít svůj portrét na stěně, vedle portrétu svého otce, tolik vysvětlení pro něho. Souhlasí, nebo je tak překvapen, že nemůže promluvit?“

Komorník neřekl ani slovo, hleděl kamsi do neznáma, za vysoké opěradlo generálovy židle.

„… bude mě malovat vždy každý druhý den, hned po obědě, souhlasí?“

A komorník ztuhl potřetí.

Tedy, pomyslel si, nebude čas na mou práci, to je špatné…

Pohlédl do generálovy tváře, vzpomněl opět na Sheenův výrok a souhlasně přikývl.

Tím byl fakticky rozhovor ukončen.

Generál komorníka ještě chvíli zdržel a probral s ním další problém, a sice jídelníček na následující dny. Pak mohl komorník odejít. Odcházel jako ve snu, sestupoval po tmavěčerveném koberci do kuchyně, aby tam sdělil Hermannovi generálovo přání ohledně obědů.

Potom, stále jako ve snu, došel do svého pokoje a pohlédl do rohu místnosti.

8.

S doktorem Kneippem se rozloučil na náměstí pozdě večer. Šli spolu ještě navštívit, po ordinačních hodinách — tedy až po šesté hodině večerní —, jistého muže, který bydlel na opačném konci města. Těmito uličkami šel tedy poprvé.

Došli k nízkému dlouhému stavení.

V překvapivě široké a prostorné hale, v jakémsi přijímacím pokoji, je uvítala služebná. Stará vyschlá stařena, která za nimi přiběhla již odpoledne do ordinace se zprávou, že jejímu pánovi není dobře, jen prý kouří a nic nejí.

Služebná uctivě vzala doktoru Kneippovi kabát, na něho, nově příchozího, se sotva podívala. Kněz si toho všiml a omluvně se usmál:

„To víte, neznají vás," řekl na vysvětlenou.

Vešli do pokoje, který sousedil s halou.

Byl to menší pokojík, s těžkými závěsy na oknech, závěsy byly teď, když byla venku tma, zataženy. V místnosti bylo příšeří, na stole hořela jedna svíčka upevněná ve staré plechovce od fazolí. Těžký starý nábytek, dva mohutné fotely, u nich nízký stolek, na němž byly hadovitě položeny kostky domina. Na stěnách staré obrazy, vesměs krajiny a dva vysoké portréty muže a ženy. V rohu pokoje stála postel s kovovou konstrukcí, s kovovými trubkovými čely, takové se dříve používaly v nemocnicích. Trubky nebyly však modré, ale zlaté a na posteli, pod lehkou vyšívanou přikrývkou, ležel na zádech starý muž. Měl propadlé tváře s několikadenním vousem, hleděl do stropu, příchodu kněze si nevšiml.

Doktor Kneipp přistoupil k lůžku a sklonil se nad nemocným.

„Zase ty vaše obtíže?" řekl tiše, skoro šeptem. A protože záda doktora Kneippa stínila pohledu na muže na lůžku, sedl si do fotelu a odtud pohodlně sledoval lékařův zákrok. Muž na lůžku mlčel, jeho oči hleděly stále jen do stropu.

„Zase ta nepříjemná nespavost?" řekl trpělivě kněz.

Muž pomalu zvedl ruku, kněz mu ji lehce sevřel.

„Již devět neděl," řekl muž šeptem, „skoro devět neděl nemohu spát. Paměť mi slouží… Kdo to je?"

„Můj nový asistent. Chtěl jsem, aby vás poznal, milý konzule."

Muž na lůžku útrpně vzdychl.

„Váš případ není jednoznačný, konzule, to už jsme si přece řekli," prohlásil klidně kněz. „Já mohu poradit jedině parní lázeň na hlavu a studený obkladek na čelo. Hlavně dlouhé namáčení nohou v horké vodě. Víc vám pomoci nemohu."

Ruka muže klesla na přikrývku.

„Nemohu jíst, jen kouřím cigarety, jsem velice slabý a jako v prudké horečce." Muž zvedl s námahou hlavu a pohlédl ke stolu, na hořící svíci.

„Nejraději bych zapomněl," řekl. „Věříte mi? Co udělat pro to, abych si přestal pamatovat, doktore…" řekl pateticky. „Kdybyste věděl, jak žiji… Ležím tady celé měsíce, hledím do stropu a přemítám. Netušíte, co všechno vím, co všechno si pamatuji. Je to všechno jinak, drahý doktore, všechno dočista jinak…"

„Co je jinak, milý konzule? Co vás trápí…"

Kneipp se obrátil k němu, sedícímu ve fotelu: „Pan Jannes Jambres, náš konzul. Vzácný člověk, výjimečně hloubavý. Mám pravdu, milý konzule?"

„Co udělat pro to, abych si přestal pamatovat, milý doktore…" Kneipp napsal na papír, jak připravit teplou vodní lázeň, a s konzulem se přívětivě rozloučil.

Doktor Kneipp si vzal v hale kabát přehozený přes houpací křeslo a vyšli do podzimní noci.

„Zvláštní případ, tenhle konzul Jambres, svědomí ho trápí…" řekl Kneipp zamyšleně.

Procházeli mlčky úzkými uličkami, míjelo je jen málo chodců. Ve večerním městě bylo ticho, ani ptáci nezpívali. Není divu, pomyslel si, je pozdní podzim a noc. V jednu chvíli — nevěděl, jak se ta ulice jmenovala — uslyšeli náhle jakýsi hudební motiv hraný patrně na harmoniu, které se kdysi tak často používalo v domácnostech jako náhražka varhan. Motiv to byl podivný, několik nedbale poskládaných tónů za sebou, pomyslel si, může to být koneckonců Schönberg nebo někdo z pozdější „nedbající generace". Tóny nástroje ho zaujaly, miloval hudbu a v tu chvíli měl chuť rozloučit se s doktorem, potřást mu zběžně rukou a rozeběhnout se za zvukem harmonia.

Ušli několik kroků a hudba náhle umlkla. Zastavil se na chvíli, zaposlouchal se, ale kolem

bylo ticho.

Na náměstí, pozdě večer, se s doktorem rozloučil, aniž by mu lékař podal ruku.

„Zbytečně se loučíme," řekl doktor Kneipp, „jistě se dnes ještě uvidíme."

Překvapeně na lékaře vzhlédl.

„Patrně půjdete dnes večer s námi do biografu," řekl Kneipp.

„Do biografu? Ale kdepak. Ani nevím, že tu je nějaký biograf. Cítím se unavený, asi půjdu spát."

„Unavený? Milý příteli," kněz se smutně usmál, „to nikoho nezajímá."

Nerozuměl Kneippovu smutnému úsměvu a lékař pokračoval: „Tady se každý na biograf těší, nikdo by vám takovou výmluvu neuvěřil. Či snad nemáte rád filmy?"

„Mám. Ovšemže mám," podivil se. „Biograf, to už se opravdu dnes nikde nevidí…"

„Dobrá, tak tedy večer," řekl doktor Kneipp náhle. „Zatím na shledanou…"

Kněz se obrátil a pomalu, kolem pomníku Francise T. Frollinga, odcházel do tmy.

V tu chvíli bylo náměstí jen slabě osvětleno několika lampami, a protože začalo opět mírně mrholit, působilo celé městečko nadmíru ponuře.

9.

Dny v generálově domě měly ustálený pořádek. Nebylo nic, co by je narušilo, co by do domu vneslo zmatek či snad rozruch. I návštěv bylo stále méně, téměř žádné. Je to už dávno, pomyslel si komorník, moc dávno, kdy dům byl plný lidí, krásných dam ve večerních toaletách, a všechny sály svítily až do rozbřesku. Generál, snad z důvodů přicházejícího konce, který však pouze tušil, se už odmítal s kýmkoli bavit.

Jen jednoho návštěvníka vždy uvedl komorník nahoru, do generálovy pracovny. Uvedl by ho, i kdyby tento host přišel neohlášený, což se však ještě nikdy nestalo, uvedl by ho, i kdyby byl generál nemocný, i kdyby byl připoutaný na lůžko.

Komorník položil sluchátko do vidlice, telefon stál na malém stolku se štíhlýma nohama, a pomalu přešel halu a stoupal po tmavěčerveném koberci ke generálově pracovně.

Snažil se ovládat, skrýt překvapení, když generálovi, který přecházel pomalými kroky po místnosti, oznámil, že právě telefonoval Mistr Toscalini a požádal o návštěvu u pana generála.

„Kdy řekl, že přijde?" zeptal se generál se zájmem.

Komorník si položil prsty na rty a nervózně si odkašlal: „To je právě to podivné, pane."

Generál se zastavil uprostřed pokoje.

„Řekl, že je to nutné a žádá o návštěvu ještě dnes odpoledne."

„Ještě dnes odpoledne…" opakoval generál a usedl na židli. „Co se stalo, co je nového…" řekl spíš sám pro sebe, než ke komorníkovi. „To se ještě nikdy nepřihodilo… Vždycky svou návštěvu přece ohlásil několik dní dopředu… Neví, co se mohlo stát?"

Komorník zakroutil hlavou. „Nic víc neřekl, jen to, že žádá, aby mohl dnes odpoledne přijít."

Generál skryl tvář v dlaních. „Co se stalo…" šeptal sám pro sebe, „co se stalo…"

Komorník hleděl na generála, jak sedí málem zhroucený na židli, s hlavou v dlaních, a myslel si, pán má stále slabší nervy, jen aby tu ještě nakonec neomdlel. A řekl: „Pán nemusí mít obavy. Mistrův hlas sice nebyl zcela klidný, ale pán se nemusí obávat, že se snad dozví odpoledne špatné zprávy."

Generál pomalu vstal, stále s tváří v dlaních, a pomalu přecházel pokojem.

„Nechce si pán zahrát šachy?" řekl komorník. „Nebo snad domino?"

Generál odkryl tvář a pohlédl nepřítomně na komorníka.

Je vyděšený jak malé dítě, slyší už trávu růst. Čeho se tak lekl, pomyslel si komorník, když hleděl do generálovy zamyšlené tváře. A řekl hlasitěji:

„Nechce si snad pán zahrát domino?" Ale generál zvedl ruku, jako by se něčemu bránil.

„Nechci Eugen, teď není vhodná doba."

„Bude mne pán potřebovat?" Komorník na chvíli pohlédl na zlatý svícen uprostřed stolu a pomyslel si, že svícen tu stojí nejméně již šest neděl a generál ještě ani slůvkem nenaznačil, od koho jej dostal.

„Bude mě pán potřebovat?" řekl komorník nahlas.

„Může jít. Dojde za Hermannem a řekne, že dnes nebudu obědvat. Na třetí hodinu sám připraví kávu a slané pečivo a hlavně," generál na něho unaveně pohlédl, „hlavně, ví co… lahev koňaku… Může jít." Nato se komorník mírně uklonil a vyšel ze dveří.

Co má znamenat tak náhlé ohlášení návštěvy, pomyslel si generál, a hleděl z okna svého pokoje. Co mu jen chce, pomyslel si komorník, když sestupoval po schodech. Vždy se

ohlašoval několik dní dopředu, v tom má jeho pán pravdu. Vešel v prvním patře do kuchyně za Hermannem, který seděl v rohu u kamen.

„Co má znamenat tak náhlé ohlášení návštěvy? Řeknete si, co vám asi chce ten starý blázen…“ řekl po třetí hodině Mistr Toscalini, jinak vlastním jménem Robert Milden, rozložený v jednom ze dvou hlubokých křesel v rohu generálovy pracovny, pod portrétem generálova otce i matky, naproti mahagonové knihovně s televizorem.

„Vysvětlím to krátce, několika slovy…“ a Mistr se odmlčel.

Toscalini byl starší muž, pětašedesátiletý, mírně obtloustlý, s vysokým čelem a dlouhými vlasy, které mu splývaly přes uši, také vzadu na krku a vlnily se i na ramenou. Mistr si položil ukazovák a palec na kořen nosu a zavřel na chvíli oči. Generál si všiml jeho dvou prstenů, jednoho na prostředníku a druhého na malíčku. Na druhé ruce, na levé, Mistr prsteny neměl. A všiml si též jeho nezbytné hůlky, bez které neučinil ani krok.

„Je to dost, je to…“ opravil se Mistr, „je to velice důležité, co jsem vám přišel sdělit, příteli.“

Mistr Toscalini oslovoval generála zásadně „příteli“, a mohl si to dovolit, přáteli skutečně byli, již mnoho let, nejméně třicet.

„Zkrátka, jde o ten zpropadený horoskop, o který jste mne žádal. Chtěl jste, abych vám ho vypracoval, vzpomínáte si? Je to asi měsíc… Tak tedy ten horoskop je hotový.“

Generál prudce vzhlédl a v jeho očích se objevil strach. Mistr si toho všiml, ale nedal nic najevo, jen si nalil další sklenku koňaku.

„Co je… v tom horoskopu,“ řekl generál slabým hlasem, „je to… je to vážné?“

Mistr se napil dvěma doušky, odložil sklenku na nízký stolek a po chvíli, zatímco hleděl generálovi do očí, přikývl.

„Příteli, žádal jste mě…“ řekl Mistr a vpletl prsty obou rukou do sebe. „Chcete, abych byl upřímný? Abych mluvil pravdu?“

Generál přikývl.

„Budete zavražděn.“

Ta dvě slova, těch šest slabik zapůsobilo na generála jako silná rána do čela. Zavrávoral v křesle, málem omdlel, ale mdloba za kratičkou chvíli zmizela a on zavřel oči a položil si dlaň na čelo.

„Je to patrně hrozná zpráva,“ slyšel Mistrův hlas, „i já, přiznám se, jsem byl zděšen… Mohu si ještě nalít?“ Mistr si nalil z lahve koňaku až po okraj broušené sklenky.

Konečné generál promluvil:

„Je to hrozné, co jste řekl, ale já to už vím…“

„Víte?“ podivil se Mistr Toscalini. „Vy to víte, příteli? Odkud? Od koho?“

„Často se mi teď zdává sen. Zdává se mi, že mě někdo uškrtí, zardousí. Hedvábným šátkem.“

Mistr se zamyslel. „Je podivné, co mi říkáte. Tak vy to víte. Pro vás to není žádná novina, no to je zajímavé…“ Mistr se napil. „Jak dlouho máte ty sny?“

„Několik měsíců. Proto jsem vás požádal před čtyřmi týdny o horoskop. Chtěl jsem mít jistotu…“ a generál si položil tvář do dlaní.

„Je podivné, co mi říkáte. V něčem má sen pravdu, v něčem se s mým horoskopem shoduje. Ale v něčem zas vůbec ne…“

Toscalini poklepal několikrát zamyšleně hůlkou o podlahu.

„To, že budete zabit, je zcela jistě pravda,“ řekl a generál si všiml, že v Toscaliniho slovech není ani špetka soucitu.

„Tvrdí to můj horoskop, a ještě k tomu i váš sen. Ale z mého horoskopu nebylo zřejmé, čím budete zavražděn…“

Mistr se napil a řekl: „Vyložil jsem si tedy z karet a vyšlo mi něco jiného. Vyšlo mi, že budete zabit dýkou, a to do břicha.“ Generál tiše zaúpěl.

„Vím to jistě, mé karty nelžou. Ano, přiznávám,“ Mistr se ohnal rukou a zablýskaly mu oba prsteny, „vašemu panu otci jsem z karet předpověděl, že zemře na pád z koně, a on, chudák, sice z koně spadl, ale zesnul až za pár dní, na obyčejné nachlazení… Ale to bylo poprvé a naposled, kdy má práce nebyla, jak bych tak řekl, zcela dokonalá…“ Mistr se znovu napil, a aniž by se zeptal, dolil si z lahve koňak.

„To pečivo,“ řekl po chvíli Mistr Toscalini s plnými ústy a utřel si malíčkem koutky úst, „je výborné. Je v něm špetka anýzu, mám pravdu?“

Generál mlčky vstal a s rukama na břiše, mírně předkloněný, začal přecházet po koberci. Mistr tedy mlčel, dopil sklenku a znovu si nalil. Generál se zastavil a otočil se k Mistrovi. Jeho rozum začal přesně a zcela logicky pracovat. Musí se ho zeptat hned teď na podrobnosti, dřív,

než se úplně opije a začne blábolit ty své nesmysly o bolesti vědění.

„Je to zcela jisté? Nemůže se ten zatracený horoskop mýlit?“

„Je to zřejmé,“ pokýval Mistr několikrát hlavou a usmál se. „Zcela jisté.“

„Nemůže to být… omyl?“ řekl generál a znovu začal přecházet po koberci.

Mistr kývnul hlavou.

„Věřte, někdy bych s vámi měnil. Měl bych klid, netížilo by mě to hrozné —“

Generál ho přerušil. Došel ke svému křeslu a usedl. „Co mám dělat, poraďte mi Mistře, co mám proboha dělat…“

Toscalini sáhl po pečivu a namočil ho do sklenky, teprve potom je vložil do úst.

„Nic se nedá dělat, je to osud. Můj osud,“ řekl Mistr pomalu, „můj osud je vědět. Například. Proti tomu také nemůžu nic dělat, i když ta stálá přítomnost vědění o neštěstích a koncích druhých velmi bolí…“

Když později komorník zaklepal na dveře a nikdo se ani po dlouhé chvíli neozval, otevřel dveře a vstoupil do místnosti. Obraz, který se mu naskytl, byl děsivý. Mistr Toscalini napůl seděl a napůl ležel v křesle. Naproti němu, opřený o opěradlo, seděl generál s tváří v dlaních.

Mistr máchl hůlkou ke dveřím:

„Jen pojďte dál! Ten koňak je výtečný,“ řekl, „smím si zbytek vzít domů? Podívejte!“

Toscalini náhle prudce popadl hůlku, třikrát s ní máchl do vzduchu, něco tlumeně vykřikl a praštil s ní o zem.

Komorník musel uznat, že ho Toscaliniho chování zaskočilo. Hůl se totiž najednou prudce zachvěla, jako by roztřásla, a byl z ní had.

Musí to být jen trik, nějaká kouzelnická kejkle, nic víc, pomyslel si zmateně komorník.

„No tak se nebojte,“ rozesmál se Toscalini, „a chyťte ho za ocas. Jen se nebojte,“ řekl.

Komorník uchopil opatrně hada za ocas a v tu chvíli z hada byla zase obyčejná hůl.

„Dobré, co?“ řekl Toscalini a hlasitěříhnul.

Komorník na otázku neodpověděl. Otočil se ke generálovi:

„Bude si pán něco přát?“ zeptal se poděšeně.

Generál neodpověděl, a tak komorník otázku zopakoval.

„Nic nechci,“ odsekl. „Může jít. Vypadne!“ křikl generál a komorník potichu zavřel dveře.

Pán se dozvěděl nějakou špatnou zprávu, asi se také opil jako ten umělec Toscalini. Ovšem ten trik s tou holí se povedl, to se musí uznat.

Komorník věděl, že za hodinu bude muset znovu do generálovy pracovny a bude povinen, tak jak mu to už dávno přikázal generál, vyvést zpitého Mistra před dům.

Ale zatím byl čas. Zatím generál ani gestem nenaznačil, že by tak měl komorník učinit. Komorník sestoupil po schodech, po tmavěčerveném koberci, do přízemí a došel ke svému pokoji. Zavřel za sebou dveře, jen na mžik pohlédl do rohu pokoje. Byl tak zmatený z toho, co viděl v generálově pokoji, že na práci neměl ani pomyšlení. Opřel se o rám okna a pohlédl na oblohu.

Uslyšel kroky stoupající po schodišti, nahoru k půdě. To je jistě Hermann, pomyslel si shovívavě komorník. Hodný, svědomitý Hermann jde za svými každodenními povinnostmi.

Byla podzimní noc a kupodivu zrovna nepršelo. A na nebi, zahlédl komorník, zářilo dokonce několik jasných hvězd.

10.

S paní Stramlovou se téměř srazil v chodbě domku. Měla na sobě tmavomodré sváteční šaty, jemný řetízek kolem krku a na nohou sváteční střevíce.

„Musíme si pospíšit, za chvíli to začne. Půjdete s námi.“

„Marek a slečna Vilma jsou ještě tady?“

Paní Stramlová zaklepala na dveře, kde bydlel pan Liszt.

„Slečna Vilma se ještě připravuje a pan Marek šel již napřed,“ řekla uchvátaně.

Dveře se otevřely, pan Liszt nakoukl do chodby. Paní Stramlová vykřikla, když uviděla pana Liszta. Pan Liszt byl totiž oblečený do pyžama.

„Jakže!“ vykřikla paní Stramlová. „Vy s námi nepůjdete, pane Liszt?“

V tu chvíli ho napadlo, že si zapomněl koupit pyžamo. Musí se zeptat paní Stramlové, kde se dá sehnat.

„Nikam nepůjdu,“ řekl pan Liszt. „Půjdu spát.“

Paní Stramlová byla celá vyděšená a tiskla si prsty ke rtům.

„Měl byste, pane Liszte, měl byste jít…“

Pan Liszt se usmál, nějak smutně a s mírným ukloněním hlavy, k paní Stramlové a též k němu, zavřel tiše dveře.

„Nerozumím tomu," řekla paní Stramlová a ruce jí od úst klesly. „Půjdeme tedy sami."

Slečna Vilma vyšla ze dveří za chvíli. Měla na sobě tmavomodré šaty a černý šál přes ramena. Právě se oblékala za chůze do kabátu. Byla podzimní noc, na nebi jen pár hvězd. Vzduch byl podivně vlhký.

„Ještě dobře, že jsme se teple oblékli," řekla paní Stramlová, „zas ten déšť…"

Zastavili se. Vilma vypadala nanejvýš roztomile, když rozverně na okamžik zaklonila hlavu a uličnicky zvolala: „Kdepak, paní Stramlová, je to jen obyčejná mlha, žádný déšť, moji milí! Žádný déšť, žádný déšť…!" A začala kolem nich tančit s roztaženýma rukama. Rozesmál se, také paní Stramlová se usmála a řekla směrem k němu, ovšem tak, aby její slova dobře slyšela i Vilma: „Naše slečna Vilma je ještě dítě. Dočista jako malé dítě! Ano, je to naše malá holčička…"

Za pouhých dvacet minut došli k malé nízké budově, na které byl nápis BIOGRAF. Jakýsi muž právě odemykal dveře kina, před nimiž přešlapovalo několik osob. Hleděl na muže s klíči a v tu chvíli ho napadlo, že se musí zeptat paní Stramlové, kde je tady nejbližší pošta.

Když prošli dveřmi do sálu, ucítil vlhký vzduch. Paní Stramlová a slečna Vilma si sedly. Posadily ho mezi sebe a ve chvíli, kdy se chtěl optat na nejbližší poštovní úřad, paní Stramlová vesele zamávala.

Ve dveřích se objevil Marek. Usmál se na ně a procházel řadou k nim. Usedl napravo, vedle slečny Vilmy.

Sál se brzy zaplnil lidmi. Kdosi pískl a kdosi párkrát zatleskal. A všichni ztichli.

Před zatažené plátno vystoupil jakýsi muž.

„To je podpředseda Baur," zašeptala paní Stramlová a mírně se k němu naklonila, „on bude mít řeč."

Podpředseda promluvil. Promluvil krátce o dokumentárním pořadu, tedy předfilmu či týdeníku. Pořad je o Francisi T. Frollingovi. Těžko rozuměl podpředsedovým slovům, protože muž před plátnem byl velice starý a mluvil téměř šeptem.

Náhle se podpředseda uklonil a všichni zatleskali, i ti v zadním řadách, všiml si. On sám netleskal, ale paní Stramlová do něho píchla loktem. Zatleskal tedy také.

Potom se závěs rozevřel a objevilo se filmové plátno. Světla v sále pohasla. V tu chvíli měl pocit, trval jen kratičkou chvíli, že ho někdo zezadu pozoruje. Ale raději se neohlédl.

Film byl věnovaný památce Francise T. Frollinga a hovořil o letech jeho mládí. Kopie to byla stará, poškrábaná a ukazovala soukromé záběry z dětství tohoto spisovatele. Frolling na kožešině, Frolling na nočníku, Frolling u elektrického vláčku. Komentář hovořil o významu těchto let, o „základním pramenu poznání", o zcela nejdůležitější etapě pro vývoj slavného esejisty. Tento týdeník trval nanejvýš deset minut. Pak shlédli krátký film věnovaný pštrosům dvouprstým. Snímek pojednával o vejcorodém obratlovci s kloakou, hovořil o tom, že tělo je v dospělosti pokryto peřím. Komentář vysvětloval, že tento pták je vývojově blízký plazům a pohybuje se během, protože absolutně ztratil schopnost letu. Pštros dvouprstý žil původně jen v polopouštích a ve stepích severní Afriky a přilehlých zemích jihozápadní Asie. Je to pták přes dva metry vysoký a živí se menšími zvířaty. Lze ho dnes vidět v rezervacích.

Po skončení dokumentu byla v sále chvíli tma a ticho. A v tu chvíli…

V tu chvíli se na plátně objevil portrét mladé ženy, asi dvacetileté s hnědými vlnitými vlasy, dosti hezké. Někdo v sále začal pískat. Hleděl na tvář dívky či ženy a vzpomínal, kde ji viděl.

„… bude nutné zamyslet se nad tímto případem," slyšel hlas komentátora, „… a řešit jej. Přijďte všichni příště."

Světla v sále se rozsvítila, závěs před plátnem se zatáhl. Pomalu se zvedli a on se nenápadně otočil, aby zjistil, kdo ho zezadu pozoroval. Zadní řady byly již prázdné.

Vyšli z biografu a pomalu kráčeli nočním městem. Na nebi zářilo několik hvězd. Byla podzimní noc, už nepršelo, a na tento čas, museli uznat, bylo překvapivě teplo.

11.

Dny jako by se zklidnily. Čas se zpomalil, už to nebyly střípky zážitků, jak si je pamatoval z prvních dnů. Život se ustálil a on začal v tomto čase žít a vnímat ho do detailů.

Ráno snídal sám, to, co mu připravila hodná paní Stramlová. Pan Liszt ze svého pokojíku téměř nevycházel. Slečna Vilma odcházela hned brzy ráno na nákup, viděl ji až u oběda či chvíli před obědem. A Marek odcházel za svým posláním a přišel často jako poslední

k prostřenému stolu.

Celý den, kroměčasu vyměřeného na oběd, pomáhal v ordinaci doktoru Kneippovi. Kněz se k němu choval od prvních dní velice přátelsky. Byl to vlídný člověk, který jednal mile se svými pacienty i s ním. Psal tomuto dobrosrdečnému knězi recepty nebo chodil dlouhé hodiny za nemocnými sám. Rozdělili si tak práci, doktor Kneipp brzy uznal, že je zbytečné, aby chodili oba. Kněz usoudil, že na to on, Laube, stačí. Ostatně nebyla to nikterak těžká práce, odnesl byliny nebo recept napsaný na kousku papíru nemocnému, utěšil ho a povzbudil. To bylo vše. Byl, podle slov Kneippových, zdatným pomocníkem, rozeným, jak mu jednou doktor řekl, psychologem. Práce ho bavila, bolesti druhých se naučil nepřipouštět ke svému srdci, to bylo jedno z pravidel, které mu doktor poradil. A také mu řekl, aby před pacienty moc nemluvil. Aby nechal spíš hovořit je, a on tu radu důsledně dodržoval.

Před časem se vracel z jedné pochůzky, kolem sochy rodáka esejisty Frollinga, a došel k domku, kde se nacházela Kneippova ordinace. V chodbě stálo ještě několik lidí. Pozdravil a oni mu odpověděli srdečně a s úsměvem. Vešel do ordinace. Kneipp seděl za stolem a psal recept. U okna si oblékala kabát jakási starší žena. Kněz jí vložil papír do ruky, žena se uklonila doktorovi i jemu a odešla. Zůstali v místnosti sami.

„Mám zavolat dalšího?“ zeptal se.

Kněz se protáhl na židli a mohutně zívl.

„Kolik jich tam ještě je?“

„Asi pět nebo šest, mám se podívat?“

Kneipp na něho pohlédl: „Ještě jsem se vás nezeptal, co jste říkal biografu.“

Pokrčil rameny. „Nic. Co bych říkal. Bylo to podivné…“

Kneipp pokyvoval hlavou. „Divné, že?“

„Jak víte, že jsem tam byl?“ zeptal se Kneippa.

„Seděl jsem vzadu, v poslední řadě.“

„Ach tak. Měl jsem dojem, že mě někdo pozoruje,“ usmál se, rád, že se to tak snadno vysvětlilo.

„Pěkný snímek, co? Trochu monotónní snad…“

Pohlédl do knězovy tváře. Kneipp na něho hleděl. V jeho obličeji se nepohnul ani jeden jediný sval. Nevěděl, jestli si z něho kněz nedělá legraci.

„Zajímavý snímek, říkáte…“ řekl opatrně. „Když myslíte…“

„Nic nemyslím,“ řekl náhle doktor, „vůbec nic nemyslím,“ dodal s vážnou tváří. Kneipp na něho chvíli mlčky hleděl. A pak řekl: „Zavolejte prosím dalšího…“

Myslel na tuto příhodu, na ten rozhovor, když se ráno myl nad kovovým umyvadlem a oblékal. Proč se mu ta příhoda vybavila, co způsobilo, že si na ni vzpomněl? Patrně se mu zdálo o Kneippovi, a příhoda se tak připomněla.

Uvázal si kravatu a podíval se na sebe do malého zrcátka, které bylo pověšeno na dveřích. Před časem ho koupil v konzumu a ještě ten den je nešťastnou náhodou upustil na zem. Naštěstí se zcela nerozbilo, pouze v pravém dolním rohu kousek vypadl. Nové už nekoupil.

Když se paní Stramlové před pár dny ptal, kde lze koupit malé zrcátko a také pyžamo a další potřebné věci, odvětila mu ta hodná paní, že to vše lze koupit v konzumu.

Vše, pyžamo i zrcátko, ba i knihu koupíte v konzumu, řekla tehdy. Konečně, usoudil, když se teď modrým hřebenem česal, všude ve světě jsou obchodní domy, kde se koupí vše pod jednou střechou, na tom koneckonců není nic neobvyklého. Přehlédl naposled svůj pokojík, otevřel dveře, pomalu sestupoval ze schodů a otevřel dveře do místnosti. Zůstal překvapením stát, opřený o rám dveří.

Za stolem seděl Marek. Bylo to poprvé, kdy Marka viděl v domě ráno. Bylo to poprvé, ne však naposledy. Marek si jeho příchodu nevšiml, seděl mlčky a držel si hlavu v dlaních. Tiše pozdravil, ale Marek neodpověděl. Zavřel dveře, došel k němu a položil mu lehce ruku na rameno. Marek pomalu zdvihl hlavu a nepřítomně na něho pohlédl.

„Dobré ráno,“ pozdravil a usmál se na něho.

„Dobré ráno,“ řekl Marek.

„Smím se na chvíli posadit?“

„Jistě, jistě…“ řekl po chvíli Marek nepřítomně.

„Copak, stalo se něco nemilého?“

Marek zakroutil hlavou. „Ne, všechno je v pořádku.“

Z kuchyně přišla paní Stramlová. Pozdravil a poděkoval za snídani, kterou přinesla. Zakousl se do krajíce s máslem, přikusoval uvařené vejce a zapíjel sousta teplým mlékem.

„On tu už dnes byl Simon, paní Stramlová?“ zeptal se s plnými ústy.

Paní Stramlová, která stála nad ním a hleděla na něho s úsměvem, přikývla.
„Přišel dnes velmi brzo a plakal.“
„Plakal? Prosím vás proč?“
„Říkal něco o nějaké Mici, pořádně jsem mu ani nerozuměla.“
„Mici je jeho kočka, víte?“ řekl. „Nic víc jste se od něho nedozvěděla?“
Marek vstal, v jeho tváři byl stále smutek, a pomalu odešel z místnosti. Hleděli za ním. „Co se mu stalo? Něco nemilého, paní Stramlová?“
Paní Stramlová pokrčila rameny a usedla proti němu.
„Občas mívá takové podivné nálady, víte,“ řekla paní Stramlová, „on je to hodný člověk a je nešťastný.“
„Nešťastný? Proč, paní Stramlová?“
Žena uhladila ubrus a váhavě namítla: „On je…“ pohlédla na něj, „on je… takový kazatel…“
„Kazatel? Proč, prosím vás?“
„Navštěvuje celý den lidi a snaží se je utěšit.“
Paní Stramlová se usmála, ale v její tváři byl jakýsi smutek. Řekla: „Jezte, mléko vám vystydne.“
Mléko mu připomnělo Simona, zakousl se poslušně do krajíce: „Říkáte, že chudák Simon plakal. Říkáte, že kvůli Mici. Něco se jeho kočičce stalo, paní Stramlová, vím to určitě. Jen nevím co. Možná nějaký úraz, nebo snad… něco horšího?“
Paní Stramlová mu položila ruku na zápěstí: „Jezte, všechno se vysvětlí.“
Hleděl v zamyšlení před sebe s krajícem v půli cesty k ústům.
„Tak tedy kazatel,“ řekl v zamyšlení, „to je podivné, paní Stramlová. Tak on pan Marek je kazatel…“ Pohlédl na ženu. „Je toho na mě trochu moc. Ta příhoda s nebohým Simonem, a teď ještě to sdělení o Markovi… Musím si to nechat všechno projít hlavou, zamyslet se nad tím, víte?“
Paní Stramlová se usmála. Dojedl, zapil poslední sousto zbytkem vlažného mléka. Poděkoval a vstal od stolu.
„Ještě na jednu věc jsem se vás chtěl optat, paní Stramlová,“ řekl u dveří. „Nevíte, co je s panem Schumachellem? Že se ještě neobjevil. Víte, on mi dal dotazník, musel jsem vyplnit své celé jméno i jméno mé ženy a dcerky, také datum mého a jejich narození. A takové zbytečnosti. Dokonce,“ usmál se, „také značku mých hodinek. Nevíte, kdy přijde?“
„Určitě přijde. Až bude čas, tak se objeví, nedělejte si s tím starost.“
Usmáli se na sebe, on se mírně uklonil a odporoučel se. V chodbě Kneippova domku bylo mnoho lidí. Někteří seděli na lavicích, někteří stáli opřeni o stěny.
Pozdravil, všichni mu s úsměvem odpověděli. Vešel do ordinace, Kneipp se skláněl u okna nad starým mužem.
„Pojďte se podívat,“ řekl mu kněz místo pozdravu. „Je to zajímavý případ.“
Došel k oknu a pohlédl na starého muže. Muž měl na sobě pouze spodky, Kneipp ohmatával jeho lýtka.
„To jsou křečové žíly… Takové jsem ještě neviděl. Můžete se obléci,“ řekl.
Posadil se ke stolu a napsal recept. „Budete brát jednou týdně parní lázeň na hlavu, také si čtrnáct dní budete na půl hodiny denně dávat ovinek na nohy, dvakrát za den se omyjete, ale jen horní část těla, studenou vodou…“ Muž se oblékal a kýval přitom hlavou.
„Také vám předepíšu thé, ze zeměžluči, ze šalvěje a máty.“
Kneipp dopsal návod na přípravu čaje a podal papír muži.
„Mám zavolat dalšího?“ zeptal se.
Kneipp zakroutil hlavou. „Budou muset chvíli počkat, musíme za jedním případem. Půjdete se mnou.“
Kneipp si navlékl plášť. „Doufám, že alespoň jeden den nebude pršet.“
Pacienti v chodbě nic nenamítali, když viděli, že Kneipp v kabátě odchází. Vyšli na silnici, pomalým krokem procházeli uličkami města. Nezeptal se, kam jdou. Šel po Kneippově levici a čekal, jestli kněz začne rozhovor.
„Ještě jsem se vás nezeptal, jak se vám u nás líbí.“
„Líbí,“ kývl hlavou, „jsem rád, že vám mohu být aspoň trochu nápomocný.“
Kneipp, jako by tu větu přeslechl, na něho pohlédl: „Jaký jste měl důvod, jestli se smím vůbec zeptat, že jste sem přijel?“
Chvíli neodpovídal. „Byly to osobní důvody.“
„Všichni jsme tu z osobních důvodů.“

„Jakže?“ podivil se a na chvíli se zastavil. „Vy odtud nepocházíte?“
Kneipp se také zastavil, zakroutil hlavou.
Mlčeli.
Procházeli úzkými uličkami města, přes náměstí, kolem sochy spisovatele Frollinga a náhle jako by zaslechl hudební motiv hraný na harmoniu. Tóny však umlkly dříve, než na to stačil upozornit kněze. Také ho najednou napadlo, že dnes, za celou dobu, co kráčejí městem, nikoho nepotkali.
„Toto město mi připadá opuštěné. Jako by tu všichni vymřeli.“
Kneipp zprvu neodpověděl. Po chvíli se zeptal:
„Jste ženatý?“
Přikývl. „Mám ženu a dcerku Astrid.“
„Kvůli nim jste odešel?“
„Ne. Tam,“ máchl rukou, „tam toho bylo plno. Byla to taková… taková atmosféra, nic konkrétního… hmatatelného, víte?“ Viděl, že na něho kněz hledí nechápavě. Zastavili se, rozhodil bezmocně rukama:
„To se těžko vysvětluje, bylo to něco, co nevnímáte rozumem. To vnímáte celým tělem, chápete?“
„My tady o transu nemluvíme.“ řekl tiše Kneipp.
Kráčeli mlčky.
Náhle na Kneippa pohlédl: „Nechal jsem tam svoji Astrid. A Siporu.“
„To přebolí,“ řekl Kneipp povzbudivě.
„No právě… Toho se bojím.“
„Všechno bude v pořádku, uvidíte.“
Došli na kraj města. Ulice zde náhle končila, asfalt tady přecházel jen ve vyježděnou cestu. Kousek od nich, na holé louce, stála skupinka lidí. Došli k nim, prodrali se zástupem a Kneipp poklekl k tělu ležícímu na zemi. Hleděl knězi přes rameno a ztuhl překvapením.
Na zemi ležela s očima dokořán mladá dívka. Měla vlnité hnědé vlasy, bylo jí asi dvacet. Její tvář byla hezká. Měla rozhozené ruce a nohy, rozepnutý kabát. Mezi nohama, v hlíně, byla větší kaluž krve.
Kneipp se pokusil nahmatat tep na krku a pak dívce zatlačil oči. Vstal a řekl: „Je mrtvá.“
Několik mužů mlčky zvedlo dívku za ruce a nohy, cípy kabátu se vlekly za nebohou, když ji takto odtud nesli.
Ležel na posteli a nespal. Venku byla už noc a obloha byla překvapivě světlá. Není divu, když se na městečko tiše sypal první lehký sníh.

12.

Probudil se do krásného zimního dne. Odhrnul záclonku a vyhlédl z okénka. Svítilo zimní slunce a na ulici ležel slabý poprašek sněhu.
Zahlédl Marka, jak právě vychází z jejich domku, zachumlaný do kabátu.
Oblékl se a sešel dolů.
Slečna Vilma se právě chystala na nákup. Záměrně přišel dnes dřív, chtěl Vilmu potkat a promluvit s ní. Nevěděl, o čem s ní bude hovořit, ale chtěl s ní být i v jinou dobu, než před zraky všech stolovníků v poledne u oběda nebo večer u večeře.
Vilma se ohlédla, když slyšela jeho kroky, jak sestupují z prvního patra. Ale když se v chodbě objevil, sklopila oči a dělala, že si jeho příchodu nevšimla.
Pozdravil.
„Mohl bych jít s vámi?“
Vilma mu pohlédla do očí. Stál těsně u ní. Všiml si, že má tmavě hnědé oči a krásné klenuté obočí.
„Rád budu jednou bez snídaně.“
„Ne,“ řekla po chvíli Vilma, „prosím vás, se mnou raději nechoďte…“
Vzala z věšáku proutěný košík. Dveře klaply. Vešel do místnosti a pozdravil se s paní Stramlovou, která pokládala jídlo na stůl.
Dnes hovořil opět s Kneippem, přemýšlel o tom, když ten večer přecházel po svém pokojíku. Zeptal se ho, proč asi mladá žena zemřela. Proč zemřela a jak.
Kneipp se podivil.
„Vy jste nebyl snad v biografu? Nebo jste tam usnul?“ smál se Kneipp. „Přece tam komentátor o té ženě jasně hovořil. Říkal, že se bude případ řešit.“ Kneipp rozhodil rukama.

„To je tím, že jste tu krátkou dobu. Ta žena byla těhotná, víte?“

„Já jsem ji totiž jednou potkal. Teď, když se to stalo s tím transem, nikdo nechce mít děti. Je to tak?“

„S transem nic není, ten neexistuje,“ řekl Kneipp tvrdě, „to je výmysl tam odtud! Tady se o tom nemluví. Tady se o tom… neví.“

Pohlédl na kněze.

„Tak proč by nemohla mít dítě, když se tady o tom neví?“

Kneipp mlčel.

„Jak tomu mám rozumět? Nejsou tu porodnice, dětské školky… Nejsou tu, jak se tomu dřív říkalo, porodní báby? Jste tu vy…“

„Mám to zakázáno.“

„Proboha, to snad není důvod, aby se nerodily děti!“

„Nerozumíte tomu. Je to složitější, než jak to vidíte vy.“

„A ona přesto dítěčekala. Jak to?“

„Byla to poběhlice,“ řekl Kneipp tvrdě.

„Poběhlice?“

„Tahala se s každým, určitě nevěděla, s kým to má.“

„To snad není důvod, aby byla zabita.“

„Kdo říká, že byla zabita?“ podivil se doktor.

„To se pozná.“

„Nesmíte dát tolik na intuici, ta obyčejně klame…“

Hleděl na Kneippa, kněz pohled nevydržel a sklopil zrak ke svým rukám položeným na stole.

„Proč byla zabita,“ řekl po chvíli tiše.

„Byla přeci varována. V biografu se jasněřeklo, že případ bude řešen. Její chyba, že tam nepřišla,“ Kneipp uhnul pohledem a dodal: „Takový je řád a taková jsou pravidla. Měla by se dodržovat…“

Hleděl na Kneippa, který náhle vstal a došel sám do chodby pro dalšího pacienta.

Ten večer, po práci v ordinaci, se stavil v konzumu. Zvonek nade dveřmi zazvonil, za pultem stál prodavač a olizoval si rty. Požádal ho o linkovaný sešit.

„Sešit?“ podivil se prodavač, „Dětský sešit? To prosím nevedeme.“

„Tak mi dejte nějaké papíry na psaní,“ řekl podrážděně.

„Papíry nemáme, nedodali nám je.“

„Jak je to dlouho, co je nemáte?“

„Nemohu si vzpomenout, pane…“

„Tak mi dejte aspoň tužku.“

„Nemáme, pane, lituji.“ řekl prodavač upřímně.

Usmál se a řekl trpělivě: „Mám přítelkyni, potřebuji pro ni černou tužku na obočí, opravdu nemáte?“

Prodavač se rozesmál a olízl si rty: „Ach tak, vy jste chtěl tužku na obočí! Tak tu máme, pane. Jednu?“

Zaplatil a vyšel z konzumu. Zvonek zazvonil.

Kráčel zimním městem, pod tmavou oblohou, kde zářilo jen pár hvězd, prošel několika uličkami, ale žádné tóny na harmoniu neslyšel, minul vyšší budovu, hodiny na věži stále ukazovaly dvanáct, prošel kolem pomníku esejisty a spisovatele Frollinga, a byl doma.

V tu chvíli, kdy vcházel do chodby, ho napadlo, jak asi dostal doktor Kneipp zprávu o případu mladé ženy. Patrně někdo do ordinace přiběhl ve chvíli, kdy tam nebyl, jako to bylo tenkrát s konzulem, tehdy přiběhla stará služebná. Telefon přece Kneipp nemá. Ještě ten večer se zeptal paní Stramlové, zda je u nich v domku telefon. Hodná paní Stramlová přikývla: „Je. Jistě, že je, stojí v kuchyni na kredenci. Vy jste si toho nevšiml?“

„Nevšiml,“ přiznal.

Paní Stramlová mávla rukou: „Vždyť to není podstatné, on už stejně nefunguje.“

13.

Komorník zaklepal na dveře generálovy pracovny, a když se ozvalo *dále*, vstoupil. Generál seděl v křesle a hleděl na rozsvícenou obrazovku.

„Co si přeje,“ řekl a na komorníka ani nepohlédl.

Jak byl neuvážený! Tolik toho komorník později litoval, že vešel ke svému pánovi, aniž by před tím nezkontroloval svůj zevnějšek. Ale teď, když už stál v pracovně, bylo pozdě.

„Co si přeje…“ řekl generál, aniž by vzhlédl od obrazovky. Komorník se usmál, pomyslel si, v tu chvíli ještě klidný, pán nezná nic jiného než své hry. A z těch zná pouze tři, tento tenis a někdy šachy a občas domino. A šachy nehraje rád, on prohrává… a v tu chvíli si komorník přiložil mimoděk ruku k ústům, jak si vybavil dávnou příhodu, kdy generál plakal nad prohranou partií, kdy viděl jedinkrát v jeho očích slzy, a v tu chvíli strnul.

Až nyní totiž zjistil, že nemá čisté rukavice. Překvapení to bylo úděsné. Rychle pohlédl na generála, ten naštěstí hleděl stále na obrazovku, a tak dal rychle ruce za záda.

„Co mlčí, snad nepřišel o hlas.“ Generál se usmál a otočil hlavu ke dveřím, „snad není jako ten náš podpředseda… ten sípavý Baur…“

Komorník se usmál, samozřejmě, pomyslel si, pokus o vtip a zakroutil hlavou. Snad si toho nevšimne, doufal v duchu komorník, snad bude hrát celou dobu tenis, a řekl:

„Nikoli pane, i když o podpředsedu Baura se jaksi… jedná…“

Generál na komorníka pohlédl:

„Jak… jedná? Mluvil jasněji.“ Generál se usmál: „Už mluví jako ten pitomec Toscalini!“

„On totiž… podpředseda Baur požádal pana generála o rozhovor…“

„Už zase! Vždyť tu byl nedávno!“

„Před pěti měsíci, pane,“ podotkl komorník s rukama za zády, „což je téměř před půl rokem.“

„Neřekl, co chce?“

Komorník zakroutil hlavou: „Nic nenaznačil, pane, ostatně…“ a komorník strnul. Dopis, který psal podpředseda Baur, byl zastrčený v kapse jeho vesty, teď ho bude nutné z kapsy vyjmout a podat jej generálovi.

„… pán mi dal právo,“ řekl pomalu komorník. „Jistě si vzpomíná, že veškerou korespondenci smím otevřít a přečíst ji. Dopis jsem otevřel a…“

„Dal mi ten dopis, to jeho koktání mi někoho připomíná. Ví koho?“ A komorník zakroutil hlavou.

„Neví? Toho ukřivděného konzula! Zná ho vůbec? Toho Jannese Jambrese, co se tak pořád doprošuje.“

Generál natáhl ruku a několikrát mávl dlaní:

„Ten dopis.“

Komorník sáhl do kapsy u vesty a podal dopis generálovi. Generál po dopisu sáhnul a komorník měl dojem, že se jeho pán na chvíli nad něčím zarazil, jako by něco nezvyklého zpozoroval, ale nepřikládal tomu velký význam. Generál očima přelétl řádky a hodil dopis na stůl. Komorník, s rukama za zády, stál u dveří a čekal.

„To je pěkné, tak on si chce přijít! Mám laskavě sdělit přesné datum návštěvy. Ale aby on sdělil přesný důvod, proč chce otravovat, to v dopise nepíše.“

Generál se sesul do židle a řekl:

„Napíše tomu Baurovi, ať přijde zítra, ať to mám… odbyto. Stejně mu nebudu rozumět ani slovo, ale ať to mám za sebou. Napíše, aby přišel po obědě.“

„Smím odejít, pane?“

Generál na něho pohlédl a řekl: „Šel…“

Komorník se otočil, ještě pár kroků, a bude všechno v pořádku.

A v tu chvíli se ozval generálův hlas: „Všiml jsem si, že má stále ruce za zády. Proč je schovává? Má je snad nečisté? Je snad… vrah? Drží v nich pohrabáč…“ a generál přimhouřil oči. „Nejspíš patrně… dýku. Má snad v kapse vesty hedvábný šátek?“

Komorník svěsil ruce podél těla. Teď si toho jistě všimne, pomyslel si, a generál řekl: „Tak je to správně…“ a v tu chvíli jeho zrak zpřísněl a generál zvolal téměř zděšeně:

„Eugen! On má špinavé rukavice! On se snad pral s Hermannem! Sundal je a ukázal ruce! No, ukázal mi ty ruce! Ukázal mi je! Vždyť jsou plné modřin!“

Komorník pomalu došel ke stolu. Generál se sklonil nad komorníkovy prsty:

„Ale Eugen!“ vykřikl vyděšeně, „Eugen, on má ruce od barev!“

14.

V půl sedmé večer je v tomto ročním období, tedy na počátku zimy, již tma. Když vešli, on i doktor Kneipp, v půl sedmé večer na malý hřbitůvek, který byl na okraji městečka, svítili si dvěmi silnými svícemi.

Hřbitůvek byl malý, s mnoha hroby všelijak pobořenými. Jen některé, všiml si, vypadaly udržovaně; na ostatních bylo mnoho mokrého a tmavého listí. Doktor Kneipp však hrobům nevěnoval nikterak velkou pozornost, rovnou, se svící v ruce, zamířil k malému domku, který

stál v rohu hřbitůvku. On kněze samozřejmě následoval.

Zastavili se u dveří, doktor Kneipp sáhl pod první schod a vytáhl nevelký klíč. Vsunul ho do zámku starých dřevěných dveří. Stál vedle kněze a čekal, až Kneipp otevře. V tu chvíli měl stejný pocit, jaký zažil poprvé v biografu. Pocit, jako by ho někdo zdáli pozoroval. Otočil se tedy a zdvihl svíci nad hlavu. Uviděl jen množství pokroucených náhrobků a pletence holých větví, bez listí.

Kneipp otevřel dveře, oba vešli dovnitř. Pohlédl doprostřed místnosti, pohlédl tam, kde stál stůl. Uvědomil si, a v tu chvíli ucítil sucho v ústech, že je to malá márnice. Kněz zapálil dvě petrolejky a také další dvě tlusté svíce na stole. Tam leželo tělo přikryté bílým prostěradlem.

Doktor Kneipp si svlékl kabát a pověsil ho na kliku okna. Kněz jej vyzval, aby učinil totéž. Odmítl, zůstal oblečený v kabátě, s vyhrnutým límcem. Později večer, když přemýšlel o pitvě, uznal, jak udělal dobře, že se rozhodl nechat si kabát na sobě.

Doktor přistoupil ke dlouhému stolu a pomalu odhrnul bílé prostěradlo. Složil ho a položil na jednu ze židlí, které stály u stěny. Oba dva hleděli na nahé tělo na stole. V tu chvíli si uvědomil, že nepociťuje žádný zvláštní stav, stav hrůzy nebo odporu. Necítil žádné zhnusení, snad proto, že mu doktor již cestou oznámil, kam jdou a proč. Věděl, že dnes večer uvidí poprvé ve svém životě pitvu.

Ani obličej mrtvé nevypadal nepřirozeně. Ještě nedávno bylo velkou módou mladých mít celý obličej napudrovaný. Oči se nelíčily, zdůrazňoval se jen tvar úst co nejvýraznější rtěnkou, snad jako symbol orální nebo přesněji symbol ženského genitálu. I tato dívka měla velmi bílý obličej a ústa, jako by v nich ještě stále proudila krev.

„Je nutné provést sekci," řekl náhle doktor Kneipp a sáhl dívce na vypouklé břicho. Hleděl stále na tvář mladé dívky, sotva dvacetileté, tvář byla pořád hezká, s pravidelnými rysy, vlnité hnědé vlasy byly pečlivě učesány.

„Myslel jsem, že to bude horší," řekl doktor.

„Také se divím," odvětil se slabým pousmáním. „Myslel jsem nejdřív, že omdlím."

„Já nemluvím o vás," řekl Kneipp. „Čekal jsem, že tělo po tolika dnech bude v horším stavu. A ono zatím není ani cítit, že?"

Doktor se sehnul nad kabelu, kterou si s sebou přinesl a která stála na jedné z židlí u zdi. A on v tu chvíli opět pocítil, jako by ho někdo oknem pozoroval. Pohlédl na okno, visel tam jen Kneippův kabát.

„Teď se raději otočte," řekl kněz.

Když se po chvíli opět obrátil ke stolu, bylo to již hotovo. V dívčině břichu vězela široká řezná rána.

„Byla jako myš. Byly to, představte si," řekl doktor Kneipp soustředěně, „byly to trojčata. Vezměte si z mé kabely formulář, nadiktuji vám pitevní zprávu."

Otevřel tedy kabelu a ztuhnul.

Vevnitř ležel úzký balíček prázdných nepopsaných papírů. Ohlédl se po Kneippovi, ten stál skloněný nad tváří mrtvé. Rychle utrhl několik papírů a vložil je složené do kapsy svého kabátu. Sednul si na židli a byl připravený na koleně napsat Kneippovu zprávu. Ke psaní ale potřeboval pero, požádal tedy Kneippa, zda mu je půjčí. Kneipp přikývl. Vytáhl tedy z Kneippovy kapsy kabátu, který byl stále pověšený na klice okna, pero.

Zpráva zněla v tom smyslu, že dotyčná byla v pátém měsíci těhotenství, dvě embrya mužského pohlaví, třetí ženského…

Opět ucítil, že ho někdo pozoruje, byl to zcela jasný pocit. A napsal dál, že dotyčná má velikou modřinu v týlu hlavy; doktor to vysvětlil tím, že žena patrně omdlela v důsledku krvácení a na týl spadla a smrtelně se udeřila. Doktor Kneipp vzal jehlu a nit a řeznou ránu sešil.

Když Laube zprávu dopsal, poděkoval za půjčené pero. Položil ho na rám okna, co nejblíže ke kabátu, a v tu chvíli pohlédl ven. Za okenní tabulkou uviděl mužskou tvář. Muž za sklem však kupodivu neutekl.

„Pane Kneippe…" řekl tiše a nespustil z okna oči, „pojďte sem, prosím…"

Doktor Kneipp pohlédl nechápavě na něho, potom na okno. Tvář za sklem na ně stále hleděla a nepohnula se. Doktor Kneipp tedy k oknu přistoupil co nejblíže, otevřel je a vykřikl vesele:

„Pojďte k nám, pane Steinmanne, jen pojďte sem k nám, dovnitř!"

Až teď se tvář pohnula a zmizela ve tmě. Kdosi zaklepal na dveře. Když doktor Kneipp křikl *dále*, muž vešel s tichým pozdravem dovnitř.

„Toto je pan Steinmann," řekl s úsměvem, „a toto je pan Laube. Seznamte se, pánové…"

Přistoupil ke Steinmannovi, stiskli si ruce. Steinmann poté došel k jedné ze židlí a usedl.

„Vy jste zase trénoval, pane Steinmanne?" zeptal se klidně doktor Kneipp. Steinmann na ně pohlédl a mírně přikývl.

„A trénoval jste víc, než byste měl, že?" řekl doktor Kneipp a sáhl do kabely. „Napíšu vám něco proti vysílení, ano? Budete denně chodit čtyři minuty v mokré trávě a čtyři minuty po mokrém kamení," a hned to, co řekl, napsal. „To vše pět dní za sebou a také budete užívat thé z třezalky, to proti nočnímu močení. Máte ještě noční močení, pane Steinmanne?"

Muž přikývl, mírně a nejistě. Nehleděl na ně, ale nepřítomně kamsi daleko, do neznáma.

Doktor Kneipp přehlédl recept, vložil jej muži do dlaně.

„Jak se daří vašim rodičům, pane Steinmanne, matce a panu otci?" zeptal se doktor, „zdrávi?"

Steinmann přikývl. Potom, vlastně poprvé, promluvil. Promluvil těžce, jako by velmi unaveně:

„Jsou zdrávi," mírně přikývl, „chvála Pánu Bohu, jsou zdrávi. Matka sice říká, že dlouho žít nebude, ale však ji znáte."

Doktor se souhlasně usmál: „To říká, pokud vím, již dvanáct let…" a muž přikývl.

„Víte," obrátil se teď Kneipp k němu, který tady nad nimi stál a nechápal zhola nic, „víte," řekl Kneipp, „pan Steinmann je velmi senzitivní člověk, že?" a plácl muže slabě po stehnu. „On je spisovatel, že? A také hraje na varhany, komponuje a sochá. Pan Steinmann je kumštýř, mám pravdu, pane Steinmanne?"

Steinmann přikývl. „Jsem," řekl jakoby na obranu, „jenže teď již nic nepíši ani nesochám."

„Pan Steinmann napsal tlustou knihu, řekněte jakou…"

„Napsal jsem," řekl Steinmann, „knihu. S názvem *Nos*."

„A o čem pojednává…" vybídl ho Kneipp. „No jen to klidně tady panu Laubovi řekněte…"

„Pojednává o geniálním psychiatrovi, jistém Freudovi, který na zájezdu na Mars ztratí svůj nos… Kolem toho se točí mnoho veselých příhod," a Steinmann se, vlastně poprvé, usmál. Byl to usměv jemný, všiml si, velmi velmi nejistý.

„Pan Steinmann," řekl doktor Kneipp, „došel ve svém románu k tezi, že i psychiatr je jen člověk, a sám se vyléčit nedokáže. Je to tak? Četl jsem to. A teďřekněte," zvolal doktor Kneipp téměř vesele, „proč trénujete a jak…"

„Trénuji," řekl Steinmann tiše, „protože jsem… předvídavý. Mám starou matku, i můj otec je starý. Oni jistě brzy zemřou."

A muž zavzlykal.

„Proto," řekl po chvíli, „musím cvičit. Denně a přísně. Jednou jim přeci půjdu na pohřeb, doprovodím je na poslední cestě, to je jasné. Mohl bych zemřít první, to bylo kdysi jediné řešení…"

„Ale pane Steinmanne," řekl doktor Kneipp a položil muži ruku na stehno, „to jsme si přeci již vysvětlili…"

„Ano, bylo by to sobecké. Tedy musím trénovat a být připravený na tu chvíli… Proto také nepíši, není čas…"

„Trénovat ano, to ano," přikývl doktor Kneipp, „… a jak dlouho jste byl dnes na hřbitově, pane Steinmanne?"

„Od osmé hodiny ranní až… až doteď."

„To je moc," usoudil doktor Kneipp.

„Ale v poledne jsem byl půl hodiny na obědě."

Doktor Kneipp se usmál.

„Musíte s tím přestat," řekl, „to by vám jen uškodilo. Vy byste měl zase začít psát. Řekněte, nemáte nějaké téma?"

Steinmann zdvihl hlavu a pohlédl na doktora Kneippa.

„Mám," řekl, „mám. Životní sílu rozkládá mi jed…" řekl náhle jakoby ve snách, „a nedočkám se už zpráv… Víte, to jsou jedna z posledních slov Hamleta."

Náhle jako by pookřál, vstal a začal přecházet márnicí. „To by bylo téma na operu. Řekněme, že by Hamlet nezemřel… Totiž," opravil se a projel si rukou vlasy. „Víte, celé dílo Shakespearovo není dokonalé. Pro mě… pro mě je to… já to chápu jen jako expozici mého románu," Steinmann na ně pobaveně pohlédl: „Oni Hamleta sice odnesou, ale zjistí se, že vypil jen silné opium, takže jeho motorické… zkrátka on se probere, ale myslí si, že už je po smrti, takže…" Steinmann v tu chvíli rozhodil rukama. „Bylo by to o lidské negaci, popření… ale každý dobrý román musí být," řekl s pohledem na Kneippa, protože jen na něho po celou

dobu hleděl, „o více tezích, to se ví už dávno. Takže by to také bylo o eschatologii a také o mezilidské komunikaci, on by totiž můj Hamlet žil ještě osamoceněji. Já to nemám ještě promyšlené, víte?“ řekl jakoby na omluvu.

„Tak,“ pokýval Kneipp hlavou, „a jak to s Hamletem skončí?“

„Jak?“ Steinmann se smutně usmál. „On se nakonec zabije. Utopí se.“ řekl.

Kneipp zdvihl překvapením obočí: „Proč?“

„Nevím,“ a Steinmann si sedl na židli a svěsil hlavu. „Jinak to ale nemůže dopadnout. To je má teze.“

Kneipp ho chvíli pozoroval, potom pohlédl na něho, který celou dobu stál poblíž okna a pozorně je pozoroval.

„Já myslím, že je to vynikající nápad,“ řekl Kneipp. „Co si o tom myslíte, pane Laube?“

Otázka ho vyděsila. Celou dobu hleděl na tenhle výjev překvapeně, s pocitem, že snad sní hrozný sen, a teď se ho ještě Kneipp s vážnou tváří ptá, co si o tom bláznivém nápadu myslí.

„Myslím si,“ a malou chvíli zaváhal, „myslím si, že…“ v očích Kneippových nebyl ani náznak výsměchu, „že je to výborný nápad. Lit-spirit by byla chápána jinak, myslím, že nově, byl by to určitě přínos.“

„Kdo je to?“ řekl Steinmann překvapeně a snad poprvé na něho pohlédl.

Kneipp se usmál. „Klid, pane Steinmanne, to je můj přítel, pan Laube. Vždyť jste se před chvílí seznámili.“

Steinmann ho pozoroval. Dokonce vstal, došel k němu a zblízka si ho zkoumavě prohlížel.

„Můj Hamlet vypadá jinak,“ řekl nakonec.

Pak se náhle obrátil, došel rychle ke Kneippovi a stiskl mu ruku.

„Těšilo mě,“ řekl radostně, „je čas jít na večeři. Uvidíme se brzy?“

„Jistě,“ řekl Kneipp. „Brzy sem zase přijdu. Potkáme se tu, pane Steinmanne.“

Steinmann přešel márnicí a vyšel ze dveří.

Laube hleděl v tichu na Kneippa. Kněz uchopil pero, které leželo na rámu okna, natáhl na sebe kabát a pero vložil do kapsy.

„Chudák,“ řekl smutně, „pomatenec. Každá vesnice nebo město má nejméně jednoho šílence, místního blázna, že?“

A aniž by čekal odpověď, dodal: „Rodiče mu nešťastně zahynuli před dvanácti lety při cestě na Ornell, a on se pomátl. Ještě že má přítele, starého mládence Blumfelda, ten o něho pečuje. Jak říkám,“ Kneipp sfoukl petrolejky i jednu ze svící, a hned se místnost ponořila do tmy, „chudák…“

Když vyšel ven, na již zimní vzduch, počkal, až kněz zhasne poslední svíci, vyjde ven a zavře dveře na zámek. Znovu, tak jako pokolikáté, měl pocit, že ho někdo zdáli pozoruje. Kneipp vyšel ze dveří.

Zašeptal, aniž by na kněze pohlédl: „Pane Kneippe…“ řekl téměř neslyšně, „někdo tam je…“

„To jste vy, pane Steinmanne?“ zvolal doktor Kneipp téměř vesele. Blízko se ozvaly něčí kroky. Někdo se za stromem pohnul a náhle, zcela tiše, vyšel zpoza stromu. Byla to ženská postava.

Dech se mu zastavil. Byla to Sipora.

15.

Generál Augion Garnstädter, o mnoho let mladší bratr Ernsta von Garnstädtera, bývalého předsedy, byl rozhodnutý: bude se ve své pracovně zamykat. Nikoho, v žádném případě ani komorníka, nebude vpouštět dovnitř.

Po tom tragickém rozhovoru s Toscalinim věděl zcela bezpečně o svém blížícím se hrůzném konci. Výmluva toho pitomce Eugena, podlého komorníka, kterého by nejraději vyhodil z domu, byla zcela jistě lživá. Komorník totiž na dotaz, co znamenají skvrny na jeho rukou, odpověděl, že natíral vrátka vzadu v zahradě. Generál mu tuto lež samozřejmě nevěřil, ale nechal si to pro sebe. Proč ale lže, to generál zatím nevěděl. Zcela určitě se to musí týkat jeho, generálovy osoby.

Bude nejlepší, když tedy komorníka přestane pouštět do pracovny a přestane se s ním bavit. O jídle bude písemně zpravovat Hermanna a nechá si pokrm vozit výtahem rovnou z kuchyně. I další návštěvy, jakými byl občasný rozhovor s Toscalinim či Baurem nebo tím ustrašeným Jambresem, musí skončit. Není možné, a generál pocítil hlubokou samotu, není možné už věřit nikomu…

Pokud, uvažoval, má Mistr pravdu, je toto opatření jediným řešením. Když nikoho nevpustí

dovnitř, nemůže být zabit dýkou do břicha. Tato úvaha, tento plán, ostatně starý již několik dní, bude jediným možným řešením. A samozřejmě, pomyslel si v duchu, v žádném případě nedovolí, aby jej komorník portrétoval.

Samozřejmě, pomyslel si v duchu komorník, své práce bude muset na čas zanechat… Teď, když chce generál, aby jej portrétoval. Komorník si umyl pečlivě ruce v umyvadle, umístěném v nejtmavším koutě pokoje, pohlédl do protějšího rohu a usmál se. Jeden portrét je pomalu u konce a druhý, jaká náhoda, má teprve vznikat…

Komorník si oblékl kazajku a před zrcadlem si pomyslel, zda pán uvěřil jeho výmluvě o natírání vrátek vzadu v zahradě. Patrně ne, patrně neuvěřil, usoudil komorník. Nevadí, svůj plán tak jako tak nemusí měnit. Vyšel ze svého pokoje, pečlivě zamkl a vešel do kuchyně.

Hermann seděl u kamen, jak si komorník všiml, ale jídlo měl připravené. Komorník vložil tác s mísou polévky do výtahu, též celé vejce i talíř se stříbrným poklopem, kde bylo vařené hovězí a pár brambor, dvířka výtahu zavřel a zmáčkl červené tlačítko. Potom vyšel z kuchyně a pomalu kráčel po schodech ke generálově pracovně. Přistavil pojízdný vozík k okénku výtahu, oběd i dva talíře, hluboký a mělký, postavil na vozík. Zaklepal lehce na generálovy dveře. Očekával, že se ozve *dále* jako vždy, ale bylo ticho. Znovu zaklepal, hlasitěji. Z pracovny se ozval výkřik. Komorník ztuhl.

„Nechal jídlo přede dveřmi!“ ozvalo se z pracovny. „Ihned odsud odejde, budu počítat do tří!“

Komorník se usmál, pánův pokus o nějakou taškařici. Znovu zaklepal, tentokrát rázněji.

„Jedna… dvě… tři…“ ozvalo se za dveřmi.

Náhle se dveře otevřely na škvírku a komorník hleděl vyděšeně do hlavně generálovy pistole.

„Ihned odejde k zábradlí schodiště,“ uslyšel generálův vyděšený hlas.

Komorník se pokusil o úsměv a mrkl jedním okem. Generál pootevřel dveře a máchl komorníkovi pistolí před nosem.

„No tak! Řekl jsem mu ke schodišti!“

Komorník se pustil vozíku a pozpátku couval k zábradlí.

„Už ho tu nechci nikdy vidět,“ řekl generál vyděšeně. „Nikdy na toto podlaží už nevstoupí. Pokud ano,“ řekl generál a komorník viděl, že má čelo plné potu a ruce se mu třesou, „pokud ano… střelím — Šel!“

Tak, pomyslel si komorník a spokojeně se usmál, když stál u okna svého pokoje, generál se zbláznil, už je to tak. Halucinace stejné, jako kdysi u jeho matky.

Musí si myslet, řekl si o chvíli později generál ve své pracovně, že blázním, jako tenkrát má ubohá matka, ale co na tom. Co na tom, co si myslí jeden pitomý komorník.

Generál pohlédl na své ruce. Zjistil, že po dlouhé době se mu opět, stejně jako dřív, silně třesou.

16.

K dopisu pro Peteho se dostal až pozdě v noci. Omluvil se paní Stramlové, Vilmě i Markovi, že by si rád šel lehnout dnes o něco dříve. Paní Stramlová se chápavě usmála, gesto bylo jednoznačné: paní Sipora je zde teprve několik dní, manželé chtějí být spolu sami. Nechal milou paní Stramlovou při tom.

Sipora spala v jeho posteli, on sám k ní uléhal obyčejně až pozdě k ránu. Promluvili spolu za celých deset dní, kdy tu jeho žena byla, jen několik důležitých vět. Astrid je v pořádku, Sipora ji nechala k opatrování u jeho rodičů. Nebylo prý těžké ho v tomto městečku nalézt, předpokládala, že odjede na chatu ke svému jedinému příteli z klubu, Petemu, věděla, že pojede vlakem, auto totiž stojí stále v garáži a autobusem by musel třikrát přesedat; potom stačilo už jen promluvit s průvodčím, jistým nepříjemně vyhlížejícím nazrzlým pihovatým železničářem, který si na spícího pasažéra vzpomněl. Kromě toho přivezla Sipora vzkaz od tchána, tedy jeho otce, napsaný velkým nevypsaným rukopisem, kde mu otec, s matčiným souhlasem stvrzeným jejím podpisem, píše několik povzbudivých vět.

Byla pozdní noc, již téměř zimní, kdy jeho žena spala, unavená celodenním namáhavým úklidem v biografu, a on mohl konečně vytáhnout z kapsy kabátu jeden z drahocenných čistých a poměrně velkých papírů a tužkou na obočí začít psát dopis Petemu.

„Drahý Pete,“ začal. Psal co možná nejmenším písmem, jaké mu tlustá tužka jen dovolovala, „nevím, co se to děje…“ Ne, pomyslel si, musí napsat jen to nejnutnější, na zbytečné věty není čas, i když nejprve by se měl omluvit. „Nezlob se,“ psal u slabé petrolejky, „že jsem ti neposlal klíče, jak jsme se dohodli. Neřekl jsi totiž, dokdy,“ to podtrhl, „ti mám klíče poslat. Tvrdils, že

chatu stejně nebudeš do příštího léta využívat. Klíče si nechávám, myslím si, že je stejně brzy budu potřebovat. Totiž," psal, „pokud se z toho všeho konečně probudím." Poslední slovo podtrhl. „Stále si totiž myslím, jako bych spal, či co. Všechno to kolem," podtrženo, „mi připadá jako ve snu…"

Sipora rozespale otevřela oči. „Nemůžeš spát, miláčku?"

„To je v pořádku," řekl. Přesto zamyšleně vstal a políbil ji do krátkých vlasů.

„To všechno," pokračoval, když ztlumil trochu světlo petrolejky, „je takové jakési… nenormální." Podtrženo. „Vím, že to, co se děje s transem, ta odporná nelidská hysterie egoismu a xenofobie, kterou jsme v poslední době všichni prolezlí a která kromě jiného" podtrženo „mě donutila zmizet, je snad pro mě omluvitelná… Ale, jak se to řeší tady, ve Vacantu, je pro mě nepochopitelné a myslím si, zvrácené. Nebo naopak je to jediná možnost, jak všemu zabránit, možná alespoň na nějaký čas, o kterém nejen my dva bezpečně víme, kam spěje. Chudáci pštrosi strčili hlavy do písku a doufají, že se ta hrůza kolem nich přežene. Ty naivní duše se domnívají…" a několika větami popsal vraždu těhotné dívky a zmínil se o podivném chování Kneippově… „Jsou tu ale také hodní lidé a žít se chce," psal, „je tu paní Stramlová, Vilma, a hlavně Simon…" Napsal také o biografu „kde Sipora teď uklízí…" Protože písmo bylo dosti silné, musel končit, celá strana byla popsaná. „Zůstávám tu z pouhé zvědavosti a také kvůli Simonovi. Zdraví Tě Tvůj E. L."

List dvakrát přeložil, napsal adresu jejich společného klubu, zhasl a potichu, co nejopatrněji, vyšel z pokoje. Sestoupil do přízemí, odemkl a v kabátu s vyhrnutým límcem vyšel do zimní noci.

Brzy došel na náměstí, prošel kolem Frollingova pomníku, také kolem vyšší budovy, prý místní radnice, a zamířil k nádraží. V malém bufetu, špinavém a páchnoucím spáleným tukem a špatně praženou kávou, se svítilo. Prodavač, velký mohutný muž s tetováním na paži, stál opřený v okénku a kouřil cigaretu. Požádal ho o kávu. Zaplatil několika drobnými, které našel po kapsách. Když dopil kávu, požádal prodavače o dopisní obálku. Prodavač obálku neměl, ale půjčil mu leukoplast, jaká se dřív používala. List zalepil tak, aby muž v okénku nemohl přečíst adresu, a zeptal se, kde by mohl dopis vhodit do schránky. Prodavač se podivil, prý o žádné schránce neví.

Může ale psaní nechat v kiosku, zítra jej odevzdá průvodčímu, dobrému známému. Odmítl, nechtěl zde dopis nechávat. Zeptal se, kdy tudy projede vlak. Prý za dvacet minut, řekl prodavač. Poděkoval, odporoučel se a vyšel na peron.

Opravdu, asi za patnáct či dvacet minut přijel na nádraží vlak. Nikdo nevystoupil, není divu, byla pozdní noc. Z motorové lokomotivy vystoupil pouze strojvůdce a z jednoho vagónu seskočil průvodčí, nazrzlý pihovatý mladík.

Přistoupil k němu a požádal ho, zda by ho směl požádat, teď v noci, o malou službu. Mladík kývl, ale dál pokračoval směrem ke kiosku, kde se kývnutím pozdravil s prodavačem a objednal si kávu. Šeptem mladíka požádal, zda by mu nemohl předat dopis, který by vhodil, kdyby byl tak laskav, do schránky v nejbližším městě. Mladík souhlasil. Vložil mu tedy do dlaně dopis a jednu bankovku. Poděkoval a odporoučel se průvodčímu i prodavači, který je z dálky pozoroval.

Prošel se, spokojený, nočním městem, chodil úzkými uličkami, na cestu mu svítilo jen pár hvězd. Minul Frollingův pomník, vyšší budovu, prý místní radnice, prošel i jednou úzkou uličkou, když tu zaslechl několik tónů hraných jakoby na harmoniu, které se dříve, velice dávno, používalo v domácnostech jako náhražka varhan. Jako by tóny připomínaly Schönberga či Weberna, Berga nebo pozdější „nedbající generaci". Tóny skladby ho zaujaly. Nevěděl, jak se jmenuje ulice, v níž se právě nachází, ale to nebylo podstatné. Prostě, rozhodl se, že půjde teď, i když je noc, hudebníka navštívit.

Došel k nízkému domku, z něhož se linula hudba. Přistoupil ke dveřím a zaklepal.

Harmonium ztichlo.

Chvíli počkal, a když neslyšel kroky, zaklepal znovu. Dveře se kupodivu ihned otevřely. Hleděl do rozžaté petrolejky, viděl pouze část ruky, která svítilnu držela, víc nic.

„Omlouvám se, že vás ruším tak pozdě," řekl tiše, „smím s vámi na chvíli hovořit?"

Ruka s petrolejovou lampou se nadzvedla, zahlédl mužský obličej. Mírně obtloustlý, rovný energický nos a brýle, které se také mnoho let nenosily. Dveře se doširoka otevřely.

„Pojďte dál," řekl muž dosti neochotně.

„Jestli vás ale neruším…" řekl na omluvu.

Muž ho vtáhl dovnitř, dveře se za ním zavřely zcela tiše. Muž ho uchopil za ruku, ruka byla teplá a vlhká a táhla ho po schodech k podkroví.

Vešli, po úzké podestě, do malého pokojíku se šikmým stropem. Byl zde stůl, jak zahlédl ve světle petrolejky, stařičká houpací židle a postel.

„Víte…“ začal nejistě, „slyšel jsem několikrát, když jsem kolem procházel, vaši skladbu. Já…“ hledal slova, „já se o hudbu také zajímám, víte?“

Muž na něho stále mlčky hleděl a on dodal:

„Vy jste skladatel, že?“

„Nejsem,“ řekl muž.

„Ach tak…“

Muž mlčel. Patrněčekal, až on sám více ozřejmí svoji neohlášenou návštěvu.

„Jmenuji se Laube,“ řekl tedy a natáhl ruku.

„Blumfeld,“ řekl muž.

„Šel jsem okolo…“

„Co si přejete?“

„Slyšel jsem vás hrát, víte? Zajímám se o hudbu, také jsem v mládí hrával… Vy komponujete, že?“

„Nekomponuji.“

Muž pokynul rukou, aby se host posadil za stůl, a sám začal přecházet po místnosti.

„Ach tak. Hrál jste ale velmi pěkně. To se pozná, hudebník. Co to bylo za skladbu?“

„Nevím.“

„Vy jste byl varhaník?“

Uvědomil si, že v městečku neviděl kostel.

„Hrál jste na varhany v kostele, viďte? Ale tady v městečku varhany nejsou, nemám pravdu?“

„Nejsou.“

Chvíli mlčeli.

„Ale…“ řekl po chvíli muži, „hudba, kterou jsem slyšel, která se linula z vašeho domu, nevypadala jako církevní…“

Muž neodpověděl.

Rozhodl se taky mlčet a neklást již další otázky. A ve chvíli, kdy uvažoval, jak ukončit nepodařenou návštěvu, kdy v duchu litoval, že vůbec vešel do tohoto domu, ozvala se melodie hraná na varhany znovu.

Muž se na něho přátelsky usmál.

Po chvíli hudba ustala.

Zaslechl kroky a dveře se otevřely.

„Pane Steinmanne, jste to vy?!“ podivil se.

„Vítejte,“ řekl Steinmann a naznačil, aby ho následoval do pokoje. „Nemám moc času, omlouvám se předem. Komponuji operu, víte?“

„Kdo je ten muž, který mi otevřel, pane Steinmanne?“

„Ale, to je Blumfeld,“ mávl Steinmann rukou, sednul si k harmoniu a položil ruce na klávesy, „nikdo zde nechtěl mé skladby poslouchat… Dlouho jsem nad tím přemýšlel. Hovořil jsem o tom i s Kneippem, ale tomu nevěřím ani trochu. Markovi věřím, tomu ano, tomu jedinému ano. Dal mi zapravdu. Kneipp, ten ne. Ten se mi jen vysmál, tomu nevěřím už dávno. Markovi ano. Hledal jsem důvod, příčinu… Hledal jsem chybu…“

„A našel jste ji?“

Steinmann kývl. „Našel. Myslím si, že chyba je ve mně.“

„Ve vás?“ podivil se.

„Ano, ve mně. Patrně jsem dříve komponoval lepší skladby než… teď. Vždyť kdybych skládal skladby lepší, lidé by mé hraní rádi poslouchali. Myslím, že chyba je ve mně. Teď už to vím opravdu bezpečně. A proto už zase komponuji. Operu. *Nos* se to bude jmenovat. A bude to zábavné. Takový muzikál. Hovořil jsem… Víte,“ Steinmann ožil, prohrábl si vlasy a jeho záda se narovnala, „lidé dnes chtějí poslouchat jinou hudbu, víte, jak bych to nazval…“ hledal vhodné slovo, „víte hudbu… racionálnější…“

„Myslíte racionalisty?“

Muž se podivil: „Jak to víte?“

Usmál se. „Tolik si ještě pamatuji.“

„Ano, myslím racionalisty. Ale oni nepřišli zase s tak moc novým myšlením. Vezměte si Palestrinu, a to už je pěkných pár století! Jak on chápe tvoření mnohohlasu! To je, pane, matematika! A Palestrina vychází zase z Aristotela, z Aristoxenose Tarentského a z Aristya Quintiliana! Jak oni například vypočetli poměry pro velkou a malou tercii. Vždyť poměr je

konstantní šedesát čtyři ku osmdesáti jedné," a muž zahrál tercii, malou a pak velkou. „Oni postupovali, myslím si, že vědomě, že to není náhoda, z velkého Pythagora. Byl to on, kdo na monochordu dělením struny vypočetl a dokázal, že malá tercie a velká…" Steinmann se zarazil. „Je to už padesát let, kdy Němec Kovar dokázal, že sluneční paprsek… mimochodem," muž se vítězně usmál, „též decimetr odpařované destilační vody, je v přesném poměru k oktávě, kterou zahrajeme v a moll, základní tónině, pararelní k C dur…" muž se zarazil. „Nevím, jestli vás to vůbec zajímá, co tu povídám."

„Ale jistě," povzbudil Steinmanna úsměvem pokud možno vlídným.

„Proto si myslím, že když přijdeme na vzorec, jak se získají nejvhodnější poměry tónu ve skladbě, tak se podaří skladba, a nejen jedna, která předčí snahy racionalistů. Potom, a jsem o tom přesvědčený, získáme znovu posluchače pro takzvanou ineditní hudbu, jak ji v poslední době nazývají teoretici. Co si myslíte o posledních pokusech Angličana Friedela?"

Hleděl na muže u harmonia a opět ho přepadl ten starý pocit, který ostatně popsal v dopise Petemu, totiž že sní…

„Myslím si," řekl a pohlédl pátravě na Steinmanna, „že snahy takového Beethovena či později Streeppa…" A v tu chvíli…

V tu chvíli se zarazil.

Vzpomněl si, a bylo to na poslední chvíli, jakou úlohu v tom všem zde se rozhodl hrát, a řekl: „Myslím, že máte pravdu. V dnešní době by takový Beethoven či Streepp nebo Izaak Olweiz uvažovali stejně."

Steinmann se usmál.

„Vždyť umění," pokračoval, „vychází z jednoho. Z jednoho, a tím je mozek. Mozek čili racio. Aby rytmus a harmonie nalézaly cestu do tajných míst duše, jak řekl kdysi Platón, by dnes bylo málo, nemyslíte? Vždy si vzpomeňme, co o raciu říká Brehmův slovník. Je to rozum, který nezávisle na zkušenosti a citu může dojít k pravdě. Empirismus popírá, překonává náboženské takzvané zjevení a smyslové vnímání. Proto nejvyšší princip rozumových úvah, uzávěrů a soudů…"

Steinmann ho rukou zarazil. Chvíli na sebe hleděli, v tichu, v podivném napětí. Hleděli si do očí, po chvíli zrakem uhnul, ale cítil, že si ho muž zkoumavě prohlíží.

„Vždyť podle posledních průzkumů," pohlédl nejistě na Steinmanna „devadesát tři procent vychází z Bloondyho horoskopů… Hvězdy totiž mají k našemu lidskému chápání a cítění paralelní poměr jako…" zarazil se.

„Když si to myslíte…" řekl muž a vstal od nástroje. „Máte chuť na kapku domácího vína?" řekl.

Přikývl. Cítil se nejistý, zmatený, a tak nabídku vděčně přijal.

„Blumfelde!"

Nikdo se neozval.

„Blumfelde!"

Steinman se na okamžik vzdálil, přinesl lahev a dvě sklenky. Nalil víno, pozvedli sklenky a napili se.

„To se dnes už nevidí," ocenil víno s povděkem, „kdy jsem naposled pil růžové… Smím se vás na něco zeptat?"

Steinmann na něho pohlédl.

„Mluvil jste na začátku o Markovi…"

„Marek?" opáčil Steinmann, „Pan Marek, to je náš kazatel," řekl a ani si nepovšimnul překvapeného pohledu svého hosta.

„Nu ano," usmál se Steinmann. „Pan Marek je kazatel," opakoval. „To nevíte? Pan Marek chodí po domech a káže…"

„Káže?"

Muž se usmál. „Vždyť vy ale pana Marka dobře znáte, bydlí přeci také u paní Stramlové, jako vy. Divím se, že se vůbec na něho ptáte…"

Zarazilo ho to. „Jak… jak víte, že bydlím u paní Stramlové?"

„Od pana Schumachella. To pan Schumachell mi o vás vyprávěl. Jste prý inteligentní pán…"

„To že povídal? Vidíte," podotkl, „řekl, že mě brzy navštíví, ale nepřišel…"

„Přijde. Uvidíte, že brzy přijde."

Znovu pozvedli sklenky, napili se. A v tu chvíli se domem rozlehl podivný zvuk. Jako by kdosi venku na ulici rozbil sklo. Steinmann prudce položil sklenku na stůl, vyskočil a sfoukl plamen svítilny.

Octli se ve tmě.

„Ticho!“ uslyšel Steinmannův hlas. Přestože muž šeptal, vycítil v jeho hlase vzrušení, snad i strach. Ucítil na své paži Steinmannovu ruku. Chvíli tak stáli, bez hnutí. Vnímali jen přerývaný dech toho druhého. Bylo ticho. Potom uslyšeli kroky osob na ulici.

„Pojďte…“ pomalu ho táhl k oknu. „Vidíte?“

Schovaný za zdí vyhlédl opatrně na ulici, osvětlenou jen několika lampami. To, co uviděl, ho polekalo. To, co uviděl, ho náramně překvapilo… Zdálo se mu, že krátký výkřik se ozval dřív, než zahlédl, skrytý za závěsem, několik postav. Jednou z nich byl Blumfeld. Slyšel i přes uzavřené okno, kterak Blumfeld dole volá:

„Nechte je na pokoji, slyšíte? Nechte je být! Vždyť to jsou oba blázni!“

„Pane Laube!“ přes veškerý Blumfeldův odpor vykřikl kdosi, „Pane Laube, slyšíte?“

17.

Probudil se zpocený. Pohlédl na postel, Sipora byla už patrně dole nebo v biografu, kde uklízela. Nevěděl, kolik je hodin, vstal, nalil si vodu do umyvadla a opláchl se.

Když se česal u malého zrcátka na dveřích, musel znovu myslet na výjev, který v noci zažil. Znovu a znovu, tak jako v noci, než ho přepadl spánek, se mu vracely obrazy, které viděl na ulici při návštěvě u Steinmanna.

„Pane Laube! Pane Laube,“ zaslechl volání.

Byla to paní Stramlová. Vyšel z pokojíku a seběhl ze schodů.

„Tady jsem, paní Stramlová. Dobré ráno.“

Paní Stramlová si položila ruku na prsa. „To jsem se vylekala, pane Laube! Vždyť už bude poledne! Mysleli jsme si se slečnou Vilmou, zda se vám něco nestalo, že jste snad nemocný…“

„Ano,“ řekl, když vcházeli do místnosti, „necítil jsem se nejlépe,“ řekl a omluvně se usmál. Promiňte…“

Seděl sám u stolu, před sebou smažená vajíčka a sklenici teplého mléka. Vzpomněl si na Simona, uvědomil si, že je to dlouho, až příliš dlouho, co ho viděl naposled. Vzpomněl si na Simona a na jeho malou Mici.

„Paní Stramlová?“ zvolal od stolu.

Paní Stramlová vyšla z kuchyně, zahlédl otevřenými dveřmi záda slečny Vilmy. Uviděl, jak se právě naklání nad stařičkou plotnou, se svým šálem na ramenou.

„Copak,“ usmála se paní Stramlová, „chtěl byste přidat? Máte málo?“

„Co je se Simonem, paní Stramlová? Dlouho jsem ho neviděl.“

Tvář paní Stramlové se změnila, byla náhle vážná, smutná.

„Víte… Simon,“ řekla paní Stramlová smutně, „on Simon už s mlékem nechodí…“

„Nechodí?“ poděsil se.

„Žena jeho strýce, nebohá paní Lotty, se roznemohla, otékají jí nohy. Simon musí pomáhat v domácnosti. Slečna Vilma přináší od Simonova strýce mléko sama.“

„Ach tak…“ řekl. Cítil, že se mu ulevilo.

„Víte, napadlo mě,“ začala nejistě paní Stramlová, „že vy byste se mohl přimluvit u pana Kneippa, aby se na tu paní podíval, viďte? Nemůže na ty nohy, chudinka, vůbec stoupnout, je to s ní stále horší…“

„Ano,“ slíbil. „Zmíním se o tom, ještě dnes. Mohla jste mi to říci již dříve.“

„Já jsem si netroufla. Pan Kneipp má jistě moc práce.“

Usmál se. „Ano, to má. Ale i já jsem už něco pochytil. Stačí, když mi řeknete adresu.“

18.

Doktor Kneipp si jeho příchodu nevšiml. Skláněl se právě u okna nad starým mužem.

„No podívejme se,“ říkal a hleděl na starcovy nohy, „ono se to nelepší… dáváte si na nohy ovinek, jak jsme se domluvili?“

Muž přikývl.

Pozdravil a omluvil se za pozdní příchod. Kneipp se ohlédl a místo pozdravu řekl:

„Takové křečové žíly jsem nikdy neviděl… Dáváte si jednou týdně parní lázeň na hlavu?“

Muž znovu přikývl.

Kneipp se napřímil, usedl za stůl a řekl, když vyplňoval recept: „Znovu vám napíšu thé ze zeměžluči, máty a šalvěje. Pomáhá vám to?“

Muž přikývl.

Kneipp mu vložil do ruky recept, muž se pomalu oblékal, poděkoval a rozloučil se.

„Snad se to zlepší,“ řekl Kneipp a stiskl muži ruku, „tady pan kolega vás vyprovodí.“
Pomohl tedy starci do kabátu, poté co zavolal dalšího pacienta, starou dosti hubenou ženu.
Podepřel muže v lokti a vyvedl ho čekárnou plnou lidí na ulici.
Stařec mu poděkoval a odmítl, aby se s ním Kneippův asistent dále zdržoval.
„Kdo to byl?“ zeptal se, když vešel znovu do ordinace.
„Kdo?“
„Ten muž…“
„Nevím. Neptal jsem se. Potřeboval pomoci, tak jsem mu pomohl. To je moje povinnost. Na jméno se obyčejně neptám.“
„Ani vy toho pána neznáte?“ zeptal se staré ženy.
Žena pravila, že toho muže nikdy neviděla. Domnívá se však, že není odtud, kdyby byl z města, musela by ho znát, sama zde žije přes osmdesát let.
„Proč vás to zajímá?“ usmál se na něho Kneipp.
„Ani sám dost dobře nevím…“
Stará žena podotkla, že patrně bydlí daleko, a nechtěl proto asistenta pana doktora obtěžovat. Spolu s Kneippem uznali, že je to velmi pravděpodobné. Dál už na starého muže nemyslel, měl spoustu práce s vážením suchých bylin, které musely být — na přísnou žádost Kneippovu — porcovány do malých papírových sáčků zcela přesně.
Mohlo být asi kolem třetí hodiny, když na dveře ordinace kdosi zaklepal. Byla to znovu ta stará seschlá stařena, která tu byla již dnes odpoledne. Kneipp ji zarazil dřív, než stačila otevřít ústa.
„Ano, vím. Nedá se nic dělat,“ řekl Kneipp ke svému asistentovi, „musíte jít vy, musíte mě zastoupit. Čekárna je plná pacientů.“
Naznačil prstem, aby se k němu jeho pomocník sklonil, chtěl mu cosi sdělit, co patrně neměla stařena u dveří a pacient na lůžku slyšet.
„Zvládnete to, nemějte strach,“ zašeptal povzbudivě. „Stačí, když ho necháte chvíli mluvit, pak mu něco předepište. Já osobně mu dávám obkládek na čelo. To se dává hysterikům. Jestli vás napadne něco lepšího,“ kněz se usmál, „rád se přiučím.“
Oblékl si tedy kabát a následován stařenou vyšel k náměstí. Když došli k cíli, k dlouhému nízkému stavení, uvědomil si, odkud stařenu, která ho mlčky doprovázela, zná. A věděl také, s kým se v domku setká.
Vešli do haly. Stařena ukázala na dveře a vzdálila se.
Zaklepal a vstoupil do pokoje. Malý pokojík byl ponořený do šera, závěsy byly dokonale zatažené. Proto také na stole svítila jedna tlustá svíce, upevněná ve staré plechovce od fazolí. Kolem stěn masivní nábytek, dva těžké fotely. Staré ponuré obrazy na stěnách, které se dnes vidí už pouze v muzeích.
V rohu pokoje ležel, na stařičké kovové posteli, na takové, které se dříve používaly v nemocnicích, starý muž. Jeho obličej byl smrtelně bledý, tolik podobný, napadlo ho mimoděk, ubohé dívce v márnici.
Pozdravil tiše, snažil se, aby jeho hlas zněl co možná povzbudivě. Muž neodpověděl.
„Jsem asistent doktora Kneippa,“ řekl.
Muž na slova nereagoval.
Sklonil se nad pacientem a sáhl mu na zápěstí. Tep byl mimořádně rychlý.
„Víte, já jsem přišel místo doktora Kneippa.“
Až po chvíli řekl slabým hlasem: „Prosím vás, doktore, pomozte mi. Už třetí noc jsem nezamhouřil oka…“
„Jak vám mám pomoci?“
„Doktor tu není?“ hlesl muž slabě.
„On mě sem za vámi poslal. Řekněte, co vám schází… Slabost jako v horečce a přitom ta paměť. Pořád slouží?“
„Jakže?“ usmál se neznatelně muž. „Vy mě znáte?“
„Ano,“ přisvědčil, „již jsem tu jednou byl s doktorem Kneippem.“
„Nemohu spát, tři dny jsem nezamhouřil oka, nejím… Pane… pane… neznám vaše jméno, pane…“
„Jmenuji se Laube.“
„Laube? Nikdy jsem to jméno neslyšel,“ podivil se muž.
„Jsem tu krátce,“ řekl.
„Jak jste se sem dostal, pane Laube?“
Neodpověděl. Nechtěl o sobě hovořit, tím spíše, že muže neznal.

„Vy jste lékař, pane Laube?“

„Ne,“ přiznal. „Pomáhám Kneippovi jako jeho asistent.“

„Jaké… jaké je vaše povolání, pane Laube?“ Muž se namáhavě snažil opřít o loket. Zapálil si cigaretu a sirku vhodil do plechovky na zemi vedle postele.

„Už ani popelník nemám…“ posteskl si muž. „I ten jsem mu dal…“ a položil se znovu těžce na postel.

Nerozuměl muži, nevěděl, co jeho slova znamenají, ale usoudil, že bude pro pacienta lepší, když ho nechá mluvit a bude trpělivě poslouchat.

„Vám to mohu říci,“ řekl muž s námahou, „vy vypadáte jako slušný muž… Kolik je vám let, pane Laube?“ a aniž čekal odpověď, dodal: „Vypadáte velmi mladě. Víte, kolik mě je let?“

Pomyslel si, že pacienta potěší, když řekne, že hodně málo. Každého vždy potěší, když může hádajícího překvapit špatným odhadem, a tudíž mnohem vyšším věkem.

„Řekl bych, že je vám nanejvýš pětapadesát.“

Stařec pokýval hlavou. „Pětapadesát mi bude za dva roky,“ přisvědčil. „Řeknete si,“ pokračoval muž přerývaně, „že to není žádné stáří, natož dnes, kdy je průměrný věk mnohem vyšší… Od té doby, co nevykonávám povolání konzula, víte, působil jsem mnoho let na Elbě, se zabývám historií. To je můj koníček. Historií nedávnou, ale také historií velmi vzdálenou… Víte, kdy panoval princ Geriengius Druhý, zvaný též Krutý?“

Muž kývl a odklepl cigaretu do plechovky.

Přiznal, že to neví.

„Tak kdy žil Claudius, to také nevíte? Nebo Caesar? Hitler? Nevíte?“

Řekl, že neví.

„Ani kdy vládl císař Kaitó? Ani to nevíte? To jsou ale základní vědomosti, mládenče…“

„Co vám schází, konzule,“ zeptal se, ani ne tak z potřeby to zjistit, jako spíš proto, aby odvedl řeč od tohoto trapného vyptávání.

„Vždyť vás to tolik nezajímá,“ usmál se konzul. „Chcete spíše zamluvit mé otázky, na které neznáte odpověď, nemám pravdu?“

Pomyslel si, že muž je velmi inteligentní, jeho postřeh je bystrý; takto těžko přemýšlí někdo, kdo tři noci nespal.

„Opravdu jsem nespal,“ řekl konzul, jako by četl jeho myšlenky. „Nespal jsem, protože se trápím…“

„Trápíte? Co vás trápí…“

„Ach, co mě trápí…“ řekl muž a jeho povzdech v tu chvíli vypadal velmi afektovaně. Teatrální chování dost často předvádějí hysteričtí pacienti, jak jednou řekl doktor Kneipp.

„Podejte mi prosím tuto knihu,“ řekl muž a s námahou ukázal na útlou knížku, která ležela rozevřená na stole.

Jannes Jambres, četl. Kouzla mladého ďábla.

„Tuto?“ zeptal se.

Konzul se usmál:

„Nene, tu ne… tu vedle…“

Uchopil další knížku a pohlédl na nadpis.

„Epiktétos byl filozof,“ řekl konzul, jako by četl jeho myšlenky. „Žil v prvních letech nového věku, jak se dnes říká, žil v Římě a byl stoik. Nemusíte nic hledat, je tam záložka.“ Obrátil několik listů, záložka byla na straně devětadvacet.

„Buďte tak hodný a čtěte,“ vybídl ho konzul a zapálil si cigaretu, během krátké doby již třetí.

„Jak se chovat k tyranům,“ přečetl nadpis. Nahnul se blíž ke svíci a četl:

„Má-li někdo nějakou přednost,“ četl s námahou, protože světlo od svíce bylo velmi slabé, „nebo se domnívá, že ji má, ale nemá…“ snažil se, aby význam slov pochopil hned při prvním čtení, „bude, je-li nevzdělaný, na ni zcela jistě pyšný…“

„Tak,“ řekl konzul. „A dál…“

„Například tyran řekne: Jsem ze všech nejmocnější… a mohu ti srazit hlavu… A já Epiktétos pravím: Máš pravdu, tyrane, zapomněl jsem, že se k tobě musíme chovat uctivě jako k horečce a průjmu. A stavět ti oltář takový, jako je v Římě, oltář zasvěcený Horečce…“

„A dál…“ řekl konzul malátně.

„Co tak znepokojuje a děsí? Tyran a jeho stráž?“

„Za chvíli mi nezbude ani postel, všechno mu dám,“ řekl konzul náhle. „A dál…“

„Kdepak!“ četl, „to, co je svobodné od přírody, nemůže být rušeno ničím a nemůže mu překážet nic než ono samo sobě…“

Tomu přesně nerozuměl, ale konzul řekl: „Tak jest,“ a tak tedy pokračoval:

„Názory znepokojují. Neboťřekne-li tyran někomu: Přiváži tě za nohu, odpoví ten, kdo si nohy váží: Nedělej to, slituj se! Avšak ten, kdo ctí svou vůli, řekne: Jen přivaž, zdá-li se ti, že ti to pomůže… Tebe to nemrzí? zeptá se tyran. Ne, odpovím. Ukáži ti, že pánem jsem já! Kdepak! Mě propustil na svobodu sám Zeus. Či si myslíš, že nechá zotročit svého vlastního syna? Ale budeš pánem mé mrtvoly, vezmi si ji!“

„A dál…“

„Nebudeš mi tedy sloužit a prokazovat úctu?“

„Ne,“ slyšel konzulův hlas, plačtivý a unavený, „nýbrž sobě. Chceš-li však, abych řekl, že také tobě, pravím ti: Tak jako sloužím hrnci.“

Pohlédl do knihy, konzul patrně znal text zpaměti.

„Četl jsem to mnohokrát,“ řekl konzul, „znám to zpaměti. Také tam stojí,“ řekl, „to není sebeláska, neboť všechno živočišstvo je tak zařízeno, že vše dělá pro sebe. Taková je přirozenost rozumné bytosti, že nemůže dojít žádného dobra, nepřispívá-li sama nějak k obecnému dobru… Nebo očekáváš, že někdo opustí sebe a svůj prospěch… Jak je to dál?“

Obrátil stránku a četl: „Co z toho vyplývá? Platí-li o věcech nedobrovolných sporá mínění, že prý jsou dobré i zlé, musíme ovšem poslušně tyranům sloužit a je ctít…“

„Ano, tak jest,“ řekl konzul, „a je to smutné. Kdybyste věděl, jak ho prosím, uplácím…“

„Koho?“ zeptal se. Konzulovým slovům ani trochu nerozuměl.

Konzul hleděl zamyšleně před sebe.

„Mám číst dál?“

„Není třeba,“ řekl konzul a posadil se na posteli. „Bylo by to smutné čtení… Vidíte,“ řekl a ukázal na hromadu knih rozházených v koutě, „Seneca, Fromm, Hoppe, Schopenhauer, Freud, Kant, ostatně i můj spis…“ konzul se slabě usmál, „ti všichni se celý život zabývali filozofií a víte, co všichni nakonec řešili? To samé,“ a aniž se dočkal odpovědi, řekl: „Všichni nakonec přemýšleli o svobodě. K tomu to všechno směřuje. Jako by filozofie a myšlenky o svobodě byly jedno, jako by to byl jakýsi pleonasmus, tautologie, rozumíte?“

Naznačil hlavou, že nerozumí, a konzul, aniž by jeho gestu věnoval pozornost, pokračoval:

„Víte, co to je regrese?“ zeptal se náhle.

Musel přiznat, že to neví.

„Regrese znamená ústup. Z psychiatrického hlediska je to druh choroby, kdy se nemocný přestane vyvíjet dopředu, ale protože se vyvíjet musí, v tom je zákon přírody, vyvíjí se, jenže dozadu. Samozřejmě, že to zjednodušuji. Rozumíte mi, co tím myslím?“ Konzul uhasil oharek a zapálil si čtvrtou cigaretu.

Cítil, že dlouho mlčel, že by měl něco říci, už tím spíš, že on přišel za nemocným, a tedy by měl mít nad konzulem navrch, a ne naopak.

„A proč to ten nemocný dělá?“ řekl a snažil se, aby v jeho slovech byl náznak ironie a nadhledu. Nadhledu nad tím základním, totiž nad celým svým problémem.

„Chcete to zesměšnit, vím. Činíte tak proto, že přesně nerozumíte celému problému, proto se snažíte naznačit vaši roli v našem dialogu, že ano?“

Usmál se a po chvíli souhlasně přikývl.

„Takový člověk,“ řekl konzul a také se usmál, „v přeneseném významu začne dětinštět, abych tak řekl, začne, samozřejmě v přeneseném významu,“ a konzul se znovu slabě usmál, „začne šišlat, místo toho, aby se okolí vzepřel nebo přizpůsobil a choval se přiměřeně svému věku a schopnostem…“

Konzul namáhavě vstal, došel ke dveřím a několikrát na ně zabušil.

„Toto infantilní chování…“

Dveře se otevřely a vešla stařena. Konzul jí řekl několik slov, na tu dálku nebylo rozumět ani slovu, stařena se uklonila a zavřela dveře. Konzul s námahou došel k mohutnému fotelu a pomalu se posadil a sáhnul po cigaretě.

„Nikdy,“ řekl konzul, „nikdy to neskončí dobře.“

„Jak… jak to skončí?“ pravil se zájmem.

Konzul se pousmál.

„Vy nevíte?“ řekl. „No přece krachem. Krachem. Žádné dítě takovouto infantilní bytost nepřijme. Odmítne s ní komunikovat. A proč?“

Musel přiznat, že odpověď nezná.

„Je to jednoduché. Protože bytost v regresi není pravé dítě. Je to… lidská zrůda. Ani dítě, ani dospělý. Je to jakýsi mentální nanismus, rozumíte?“

„Ano, chápu,“ řekl. Bylo mu jasné, že před ním nestojí hysterik, jak konzula označil kněz.

„Sdělím doktoru Kneippovi,“ řekl po chvíli, „aby vás navštívil. Zatím si berte studený

obkladek, uvidíte, že budete spát.“

„Doktoru Kneippovi laskavě nic nesdělujte. Ten se z té vody jednou dočista zblázní. I když má svým způsobem velkou pravdu, jen o tom neví… Voda totiž jednou opravdu všechno vyřeší. Vyléčí dočista všechny naše neduhy.“

Konzul na něho zamyšleně pohlédl.

„Cožpak to nechápete? Jednou nás to tu všechny zatopí, a všecky neduhy se tak samy vyřeší.“

V tu chvíli se otevřely dveře. Vstoupila pomalu stařena a nesla na tácu dva šálky. V pokoji to zavonělo kávou.

„Dáte si? Prosím…“ řekl s úsměvem konzul.

Přál si, aby odtud mohl co nejdříve odejít, souhlasil tedy a rychle vroucí kávu vypil.

„Nezlobte se, pane konzule, ale musím ještě za dalším pacientem. Jedné paní otékají nohy, musím ji navštívit, víte?“

„Škoda,“ řekl konzul smutně, „hezky se mi s vámi hovořilo. Nu dobrá, ať snaživý Kneipp něco vymyslí. Snad abych chodil v rose nebo že bych si měl na sebe navléknout mokrou košili? No nic,“ usmál se stále smutný, „nic ve zlém. Těšilo mě, pane… Jak jste to říkal? Laube, že?“

Konzul počkal, až návštěvník vstane z hlubokého fotelu, a stiskl mu na rozloučenou s úsměvem ruku.

19.

Ne, pomyslel si, když ho konzul vyprovodil až na zápraží a stiskl mu upřímně ruku, to není blázen. Jak by to bylo jednoduché toho muže prohlásit za nesvéprávného.

Mohl by jednou, řekl si v duchu, když procházel tichými liduprázdnými uličkami, toho muže získat jako spojence. Ne, pomyslel si, ještě tady zůstane, není zatím důvod odjet. Koneckonců za pár minut bude vědět víc, až navštíví nemocnou ženu a zjistí, co je se Simonem.

Nemusel stavení hledat příliš dlouho, paní Stramlová mu cestu popsala dokonale. Velký statek byl obehnaný vysokou dřevěnou ohradou.

Vrata byla otevřená. Vstoupil na dvůr. U nízkého stavení, kterému se dříve prý říkalo maštal, zastihl starého muže.

Pozdravil a představil se jako asistent doktora Kneippa.

„Vždyť už na vás čekáme!“ řekl muž a stiskl mu oběma rukama radostně pravici. „Jen pojďte dál, pane Laube, pojďte dál! Máte chuť na čerstvé mléko či smetanu?“

Muž ho vedl studenou úzkou chodbou, otevřel před ním dveře do nízké světnice.

„Vy znáte moje jméno?“ podivil se.

„Jak by ne!“ usmál se muž, kapesníkem utřel jednu ze židlí a naznačil, aby se Laube posadil. „Jak by ne, vždyť Simon o vás vyprávěl!“

Ach Simon, pomyslel si, tak Simon, a bylo mu dobře.

„Tak Simon…“ řekl. „Kdepak je?“

„Hned přijde, za okamžik, pane Laube,“ a muž nalil do připraveného hrnku bílou smetanu. „Simon mi tolik pomáhá, pane Laube, teď, když je žena nemocná…“

Zaslechl tiché zavolání, myslel zprvu, že je to Simon, ale byl to, jak si po chvíli uvědomil, ženský hlas.

„Žena leží, nemůže na nohy,“ řekl a křikl: „Už jdeme, už jdeme!“

Napil se, spíš ze zdvořilosti, vstal a naznačil, že chce vidět pacientku. Muž ho zavedl do vedlejší místnosti, patrně ložnice, protože zde kromě dvou masivních postelí nebyl jiný nábytek, ba ani obraz na stěně. Na loži ležela stará křehká žena. „To je Lotty,“ řekl muž.

Přistoupil k ženě a podal jí ruku. Z druhé strany k ní přistoupil její muž a pohladil ji po ruce.

„Lotty nechce pochopit, že už nejsme nejmladší…“ usmál se.

Vytáhl z kapsy recept, na který mu doktor Kneipp napsal pro tento případ pokyny. Pohlédl na popsaný papír a četl nahlas: „Jedna třicetiletá dívka,“ četl, „měla oteklou nohu od kotníků až nad koleno. Otok časem příliš bolel a byl ztvrdlý a horký…“

Starý muž a žena se na sebe usmáli a on pokračoval: „Nemocná byla pilně půl roku léčena, mezi jiným přiložen jí také sádrový ovazek na dvanáct neděl a druhý na osm neděl. Stav její se zhoršil tak, že se nemohla nohou ani podlahy dotknouti, obzvláště v kolenním kloubu bolelo ji to nejvíce…“

Muž a žena, všiml si, stiskli si ruce a usmáli se na sebe.

„Když již nic pomoci nechtělo,“ četl, „byl učiněn pokus se spařenými truskami sennými, jež

byly na nohu od kotníků až do polovice stehna přikládány. Bolesti polevily a otok se znenadále ztrácel, a když zmizel na polovici, byla nemocné ob den bolavá noha polévána. Za osm neděl mohla dívka pak státi na noze a pomalu choditi, později mohla konati i těžší práce, o měsíc později byla vidět s chasníky, jak při slavnosti vytáčí v kole…“

Obrátil list, ale druhá strana byla prázdná. „To je vše,“ řekl ženě a jejímu muži.

„To by mě zajímalo,“ zeptala se žena, „o jaké slavnosti to bylo. Co jen to bylo za slavnost, pane Laube? Nějaké dožínky?“

Přikývl.

„Doktor Kneipp,“ řekl v zamyšlení, „píše o spařených senných truskách, já ale přesně nevím, co to je. Víte, paní,“ řekl po chvíli přemýšlení, „já se musím zeptat, co to je. Já nejsem doktor, nýbrž pouhý asistent. Nechtěla byste přijít k nám do ordinace? Řekněme zítra ráno?“

Žena se polekala, řekla, že se nemůže na nohy ani postavit, natož jít takovou dálku. Slíbil tedy, že se znovu doktora optá a zajde zítra.

„Copak,“ řekl jako by náhodou, „že jsem Simona neviděl…“

„Simon je v maštali, sklízí seno. Rád vás uvidí, často o vás mluví. Má vás rád, víte?“

„Vždyť já jeho taky,“ řekl.

„Pojďte,“ řekl muž, když ho vyprovázel ze dveří, „zavedu vás tam.“

Muselo se jít přes celý dvůr. Vešli do maštale a muž otevřel dveře. Když Simon návštěvníka zahlédl, právě nabíral velkými vidlemi kupku sena, upustil vidle, rozběhl se k němu, vyskočil a objal ho kolem krku.

„Simone…“ vzdechl a políbil chlapce na tvář.

„Víš, co je s mojí Mici?“ řekl Simon, „Ztratila se mi!“

„Ztratila?“ řekl smutně. „Ztratila?“

„Marek mi ji našel. A víš kde? Až na Ovčím vršku! Až tam utekla!“

„Marek je hodný, viď?“

„Moc hodný,“ přisvědčil Simon a seskočil na zem.

„Říkals,“ řekl starý muž, který až dosud mlčel, „že chceš pánovi ukázat Oskara. Víte, Oskar je Simonův paňáca.“

„Já vím,“ řekl a usmál se. Simon odběhl.

„Simon vás má rád.“

„Já… vím.“

Když si vyhráli s Oskarem, zatímco musel nejméně pětkrát vyslechnout písničku, kterou Oskar umí, a zatímco povozil Simona na starém dřevěném trakaři po dvoře, rozloučil se. Simon je v dobrých rukách, pomyslel si, když procházel městečkem. Dobře, že nemohl tu ženu ošetřit, dobře, řekl si v duchu a usmíval se, že tam zítra zase půjde.

20.

Nevěděl, koho to byl nápad, sednout si v biografu do první řady. Nevěděl, čí to byl nápad, zda paní Stramlové nebo slečny Vilmy. Ale věděl naopak bezpečně, že to šťastný nápad nebyl.

Nejdříve promluvil podpředseda Baur, hovořil krátce a bylo mu, i v první řadě, špatně rozumět. Hovořil o filmu, jak mu šeptem sdělila Vilma, a potom jej shlédli. Krátký film, zašlý a poškrábaný, o Francisi T. Frollingovi. Dokument či jakýsi týdeník pojednával o mládí tohoto populárního esejisty, jeho členství v kulturním spolku, kde již tehdy vykonával funkci kronikáře. A potom, potom shlédli snímek o racích. Dozvěděli se mnoho zajímavého, o racích říčních i bahenních, dozvěděli se, že rak je zvíře dravé a jeho veškerý život je ustavičný boj, jak četl komentátor. Má tuhý život, je nutno vhodit jej do vařící vody, pak zčervená. Tolik si pamatoval z komentáře. Pamatoval si však i něco jiného, to, co se potom stalo, co se stalo právě proto, že měli ten nešťastný nápad, totiž sednout si do první řady…

Když film skončil, ostatně netrval víc jak půl hodiny, a když se chystali vstát a vyjít do zimní noci, vystoupil v tu chvíli na pódium znovu podpředseda Baur a měl krátký proslov. Náhle, jakmile všichni opět usedli a bylo ticho, náhle viděl, že podpředseda na něho ukazuje prstem. Baur postoupil až na okraj úzkého pódia a upřel na něho zrak.

„Ptá se vás,“ šeptla paní Stramlová. „Vstaňte…“

Povstal tedy, ale i tak nerozuměl Baurovým slovům. Přistoupil k pódiu co nejblíže a naklonil se k podpředsedovým ústům.

„Jste tu nový, pane Laube,“ sípal mu podpředseda do ucha, „řekněte, jak se vám film líbil?“

Bylo hrobové ticho, cítil, že zraky všech se na něho upírají.

Měl krátkou chvíli na to, aby se rozmyslel a řekl, co má. Rozhodl se, že se trochu pobaví na

Baurův účet.

„Jsem velmi," řekl po chvíli vážně, „překvapený. Film se mi velice líbil." Někdo zakašlal. „Jsou to zajímavé snímky. Netušil jsem," řekl dále, „že esejista Frolling byl v mládí ve spolku Supů, ne, to jsem dříve nevěděl… Frollinga samozřejmě znám z fotografií, ale že byl u Supů, ne, to jsem opravdu nevěděl."

Bylo ticho, podpředseda se usmál, uklonil se a zmizel za oponou. Diváci vstali, zahlédl mezi odcházejícími doktora Kneippa.

Nabídl rámě paní Stramlové a Vilmě, a tak spolu takto zavěšeni vyšli z biografu.

Jaké bylo jeho překvapení, když je venku zastihl čekající dav. Lidé známí, jako doktor Kneipp, Marek, Simonův strýc i Simon sám, ale i lidé neznámí, které znal jen z Kneippovy ordinace nebo je letmo či až teď viděl poprvé; všichni stáli na prostranství před biografem a hleděli na něho, jak zavěšený do paní Stramlové a Vilmy vychází ze dveří. Překvapilo ho to.

Otočil se k paní Stramlové a zašeptal: „Co se to děje, paní Stramlová, proč tu stojí ti lidé?"

Paní Stramlová se pousmála: „Čekají tu na vás, milý pane Laube…"

„Na mě? A proč, paní Stramlová?"

Paní Stramlová se pustila jeho paže, také Vilma tak učinila. Zůstal stát sám, proti ztichlému davu.

„Co chcete," řekl trpělivě, „co chcete slyšet?"

Předstoupil před něho Marek. Marek mlčel a hleděl mu do očí. Až po chvíli promluvil. Jeho hlas byl tichý, a přesto mu každý rozuměl.

„To já jsem požádal své přátele," řekl Marek a usmál se přívětivě, „aby tu na vás počkali. Nezlobte se, prosím, proto na ně. Pokud vám to vadí, pak se vám omlouvám. Chtěli bychom, abyste nám zodpověděl několik otázek."

„Zodpovědět několik otázek?" opakoval Markova slova. „Chcete, abych mluvil? Ale vždyť já mluvit neumím. Jsem obyčejný… úředník, tady pracuji jako asistent doktora Kneippa, to přeci víte…"

„Vy jste tu nový, pane Laube," řekl Marek. „V biografu jste prohlásil, že jste o Frollingovi slyšel i dříve, dříve, než jste přišel mezi nás…"

Pohlédl na Siporu. Stála skrytá za silným vysokým mužem.

„Řekněte prosím mým přátelům, zda je Frolling znám i v jiných městech…"

Ohlédl se ke dveřím biografu. Dveře byly dokořán otevřené, v sále se svítilo a nikdo tam nebyl.

„Každou chvíli může přijít podpředseda Baur," řekl jen.

„Nemusíte šeptat," usmál se Marek přívětivě, „podpředseda Baur už dávno odešel."

„Odešel? Opravdu?"

Marek přikývl.

„Můžete nám beze strachu odpovědět."

Pohlédl na Marka, na Steinmanna a také na Simona.

„Frolling je ve světě znám," řekl po chvíli přemýšlení, „je znám, to ano. Jako autor vědecké knihy o pauperizaci ve státě. Kniha se jmenuje Diktatura jedince. Autor totiž tvrdí, že dav nikdy nemůže řídit stát, vždy prý bude na chvostu, jak říká Frolling, a proto také postavení davu ve společnosti nazývá chvostismem…" Rozhlédl se kolem. Markovi přátelé mlčeli, hleděli na něho zvědavě.

„Frolling ale nebyl nikdy," a to zdůraznil zdvižením ukazováku, „nebyl nikdy uznáván. Pravda, nějaký čas byl mnohými chválen a dáván za příklad, ale to bylo vždy jen z přinucení. Jistě, napsal výbornou povídku, víte jistě jakou, jeho novela Starý muž a oceán byla přeložena i do německého a anglického jazyka. Říkalo se, že práce není originální, že toto téma již zpracoval mistrně jiný autor, na jméno si teď nevzpomínám, přesto Frollingova novela byla uznávána. Co je to platné, jako člověk byl Frolling kulturním světem odsouzen. Stejně tak jako před ním Dawis-Stroblowský, Hamsun nebo Wagner…"

Pohlédl znovu na muže a ženy stojící před ním. Mlčeli, ale zdálo se, že na ně jeho slova zapůsobila.

První promluvil Marek. Usmál se a řekl: „Myslel jsem si to. Říkal jsem to mnohokrát svým přátelům, ale nevěřili mi. Jsem rád, že jste jim potvrdil má slova. Děkuji vám."

„Ale já…" hlas jako by mu selhal, „já jsem přeci neřekl nic nového. To je všeobecně známo, že Frolling —"

Marek ho přerušil. „Ne, nezlobte se, nám to známo dřív nebylo, víte? Jsem rád, a mluvím i za ostatní, že jste nám to sdělil. Byli bychom rádi, kdybyste nám někdy příštěřekl pár postřehů odtamtud. Chápete, co myslím… odkud jste přijel. Víte, my jsme hned poznali, že nemluvíte

pravdu, když se vás podpředseda ptal.“

„Ale já…“

Marek se usmál.

„Velice byste nám tím pomohl, pane Laube…“

„Ale já…“ řekl znovu, „jsem jen obyčejný úředník, nevím nic o současné věděči umění, pravda, hrál jsem kdysi na klavír, ale to už je dávno. Nevím nic o obrazech nebo o literatuře.“

„Vám se snad lit-spirit líbí?“ podotkl Marek s úsměvem.

„Lit-spirit?“

Zarazil se. Dělá špatně, že se nechal přesvědčit, aby mluvil a řekl svůj názor, až do dnešního večera probíhalo všechno výborně, tak jak si předsevzal: totiž souhlasit, za každou cenu souhlasit a mít pokoj. Sám nevěděl, když tak proti nim stál, proč se nechal dohnat k těmto slovům, která vycházela nyní z jeho úst. Slyšel se, a hleděl přitom na Simona, jak říká: „Lit-spirit je brak. To tvrdí i sir Dohlsson, říká totiž, že lit-spirit je jen další ukázkou toho, jak svět už nemá svoji vlastní kulturu, musí se proto přiživovat na postavách dávno mrtvých. Chceme si dokázat, že i tyto mrtvé postavy by byly schopny dnes žít, a dokázaly by se dokonce i v našem světě orientovat.“ Viděl, jak mu pozorně naslouchajíce visí na rtech. „Dohlsson tvrdí, že je nutno trpělivě počkat na někoho, kdo vytepe hada z kovu a vztyčí jej na kůlu. Nevím,“ slyšel svá slova, která z jeho úst vycházela zcela sama, jakoby bez jeho přičinění, „nevím, nerozumím, co Dohlssonova slova znamenají, ale líbí se mi.“

Ten novinový článek jsem si tehdy vystřihl a vlepil do svého diáře…“

Zmlkl a sklopil oči k zemi. Cítil se unavený, nervově vyčerpaný. Nechápal vůbec situaci, ve které se nachází. Chtěl mít přece od všeho pokoj, chtěl být v Peteho chatě a žít si bez ostatních. Kdosi zatleskal, další ruce se přidaly. Stál před nimi zcela sám.

„Víte, já moc mluvit neumím…“ řekl jakoby na omluvu a byl tolik vděčný paní Stramlové, když k němu přistoupila a uchopila ho pod paží. Procházel tak davem, který se před ním rozestupoval. Slyšel potlesk a bylo mu podivně. Podivně a jaksi důstojně. Cítil jejich pohledy, tady na něho hleděli jinak než tam, v biografu. Sipora ho dohonila v jedné zapadlé úzké uličce.

„Stála jsem s nimi ještě chvíli, když jsi odešel a než se i oni obrátili ke svým domovům,“ řekla a políbila ho na tvář. Bylo jí jedno, že zde stojí s paní Stramlovou, stále do ní zavěšený. „Byl jsi ohromný,“ řekla, uchopila ho za loket a zašeptala mu do ucha, aby paní Stramlová neslyšela: „Těším se na večer…“

21.

Vstoupili i s paní Stramlovou do místnosti, Marek zůstal ještě chvíli někde ve městě. U stolu seděl pan Schumachell.

„Zdravím vás, pane Laube!“ vykřikl, vstal a podal mu ruku. „Vím, vím,“ řekl, „byli jste v biografu, že? To je vaše žena, nemám pravdu?“

Představil Sipoře pana Schumachella.

„Máte hezkou paní, pane Laube,“ pan Schumachell se usmál. „Necháte nás o samotě, milá paní? Nebo ne,“ řekl, „vždyť my můžeme jít nahoru, do vašeho pokojíku. Milá paní, klaním se vám…“

Když byly dveře zavřené, pokynul mu Schumachell, aby se posadil. Učinil tak a rozevřel před Schumachellem formulář, který ležel vyplněný do této chvíle na dně zásuvky. Schumachell do listu nahlédl a po chvíli pravil: „Hmm, zdá se to být v pořádku…“ řekl.

„Jakou mají vaše hodinky značku, pane Laube. Prý Odys, to je stará značka, to se ještě vyrábí?“

„Dostal jsem je od otce.“

Schumachell přikývl.

„Ukažte, vezmu si je k sobě. O nic nejde, věřte mi…“ Schumachell zvedl hodinky ze stolku a strčil je do kapsy saka.

„Ano, to je v pořádku…“ Odškrtl krásným modrým plnicím perem kolonky a zeptal se znovu na jméno dcery. Složil list a vložil jej do kapsy kabátu.

„Slyšel jsem,“ řekl pak, „že jste pomáhal doktoru Kneippovi při té nechutné záležitosti… víte, co myslím…“ A chvíli na něho mlčky hleděl.

„Nu, když jste byli pitvat tu dívku…“

Přikývl.

„Nepěkný případ, je to vždy smutné…“ Schumachell se zamračil, „smutné, pane Laube…“ Vstal a přistoupil k oknu. Hleděl chvíli do ztemnělé ulice. Pak řekl: „Vaše žena je těhotná?“

Prudce se otočil, viděl však nehybná Schumachellova záda.
„Že mám pravdu? Pane Laube?“
Přikývl.
Schumachell si sedl za stůl.
„Tady nesmí zůstat, pane Laube. To snad chápete.“
Ta věta ho vyděsila. Schoval tvář do dlaní. Seděl tak dlouho, v jednu chvíli ho zase napadlo, jestli se mu to jen nezdá, jestli to všechno kolem není jen sen…
Slyšel Schumachella, který znovu prohlásil: „Tady opravdu nesmí zůstat, pane Laube…“
Uslyšel náhle v tichu, jak cosi kovového, něco těžkého zavadilo o dřevo. Jako by někdo položil jakýsi předmět na dřevěnou desku stolu. Až po chvíli dostal odvahu zvednout tvář.
Na stole, vedle Schumachellovy ruky, ležel dlouhý řeznický nůž. Zíral na ten předmět, až po dlouhé chvíli zakroutil nechápavě hlavou a zmohl se jen na několikrát opakované ne.
„Je to nutné, pane Laube,“ řekl Schumachell smutně, „to přece chápete.“
„Ne…“ zakroutil odmítavě hlavou, „ne, ne…“
„Vy tady přece chcete žít, že, pane Laube? Chcete vídat Simona, paní Stramlovou a… také Vilmu, že?“
„Ne, to neudělám… Nezlobte se…“
„Myslíte si, že budete vinen?“ Schumachell se usmál:
„Kdy myslíte, že budete vinen? Když to… provedete, nebo když to neprovedete?“
Nerozuměl těm slovům, nechápal, co tím Schumachell myslí.
„Věřte,“ řekl pak Schumachell a povstal, „hřích bude větší, když tu zůstanete s vědomím, že jste… neuposlechl, pane Laube.“ Schumachell otevřel dveře a usmál se:
„Přemýšlejte o mých slovech, pane Laube. Přeji dobrou noc…“
Nevěděl, jak dlouho seděl s tváří v dlaních, nevěděl, kdy do pokojíku vešla Sipora. Když se probral ze spánku, petrolejka svítila a jeho žena spala. Vstal a sklonil se nad její spící tvář, hleděl na její klidná víčka, na krátce sestřižené vlasy. Pak pohlédl na stůl. Ano, pomyslel si a usmál se svému nápadu, dýka na stole neležela. Usmál se, byl to sen. Svlékl se a opatrně vlezl do postele k Sipoře. Jeho žena ve spánku slastně zamručela. Po chvíli otevřela oči a přitiskla se k jeho tělu. A když pozdě k ránu usínal, uvědomil si, že si při milování ani jednou nevzpomněl na Vilmu. Už usínal, když zaslechl slova své ženy: „Miláčku… slyšíš? Když jsem vešla večer do pokoje, ležel na stole nějaký nůž. Kdybys ho hledal, je v zásuvce.“
Slyšel ta slova, ale jakoby zdálky, velice slabě. Cítil se vysílený a spokojený a věty vnímal, jako by již patřily ke snu.

22.

Mohlo být asi kolem šesté hodiny večerní, tedy v době, kdy ordinační hodiny u doktora Kneippa již končily. Kneipp byl stále ještě na pracovní pochůzce, zůstal tedy v ordinaci sám a předepisoval byliny chorým, a také dokonce sám poskytl rady jednomu nemocnému postiženému revmatismem, tak, jak se to naučil od Kneippa.
Na dveře ordinace kdosi zaklepal. Byl to starší muž, kterého doposud neznal. Muž se představil celým jménem, ale on jméno ihned zapomněl. Nebylo divu, protože muž ho požádal o dosti neobvyklou pomoc. Prohlásil totiž, že by byl velice rád, kdyby on, asistent ctěného pána doktora Kneippa, jak řekl, jej mohl následovat k náměstí, na radnici. V tu chvíli byla v místnosti poslední pacientka, stará kovářova žena, která si stěžovala na hučení v uších. Muž celou tu dobu, ostatně žena byla ošetřena v necelých patnácti minutách, stál u okna a s dlaní opřenou o skleněnou tabuli hleděl na ulici.
Bylo krátce před půl sedmou, když došli k náměstí, prošli kolem Frollingovy sochy a vešli masivními dveřmi do budovy radnice.
Dole v hale seděl v hlubokém křesle jakýsi muž, s elegantní štíhlou hůlkou v ruce. Ihned vstal, jakmile vešli dovnitř, a uklonil se. Toho muže nikdy neviděl. Byl starší, mírně obtloustlý, s velkým prstenem na ruce, patrně více jak šedesátiletý, s vysokým čelem a dlouhými vlasy, které mu splývaly přes uši až k ramenům. Nestačili si ani podat ruce, muž, který pro něho přišel do ordinace, mu totiž pokynul, aby ho následoval po schodech do prvního patra.
Zastavili se u pootevřených dveří. Všiml si, že dřevo je v místech, kde bývá zámek, naštíplé, zcela určitě někdo násilím dveře otevřel. Klíč byl v zámku. U dveří stáli dva muži, jako by drželi stráž. Jeden se zdál být očividně podnapilý a druhý byl podpředseda Baur. Muž, který pro něho přišel do ordinace, vytáhl z kapsy bílý šátek a dveře opatrně otevřel.
To, co poté uzřel, jej vyděsilo a vyrazilo mu dech.

„Jmenuji se Hanusz," řekl hnědooký, středně vysoký brunet, jenž stál za dveřmi a nebylo ho tudíž vidět. „Ještě teď se celý chvěji. Opravuji hodiny zde na radnici… To já jsem měl podle dohody s panem generálem dnes hovořit… opravdu to bylo tak ujednáno…" a muž si zakryl dlaní oči a celý se chvěl.

V místnosti to páchlo zatuchlinou, starými výkaly v rohu pokoje, zakrytými zčásti ubrusem. Byla zde vysoká křesla, stůl a vysoká mahagonová knihovna se zabudovaným televizorem, který byl zapnutý a slabě šuměl. Vedle stolu, na němž byly rozházené šachové figurky, leželo na zemi lidské tělo, nepochybně mrtvé již několik dní. Mrtvý muž byl oblečený do bílé košile a rajtek, jeho tvář byla neobyčejně pohublá a výraz pootevřených očí vyhaslý.

Muž, který pro něho přišel do ordinace, jemně zakašlal a prohlásil:

„Jako komorník pana generála jsem měl za úkol nikoho do pracovny nevpouštět. Pan generál," a ukázal na vyzáblé tělo na zemi, „přísně zakázal jakékoli návštěvy. On totiž," řekl a přiložil si dlaň k ústům, „trpěl v posledních týdnech obavou, že bude otráven… Zde pan Hanusz," a ukázal na hnědookého bruneta, který se pořád ještě třásl jako v zimnici, „se spustil po laně na balkón, to on ho uviděl… první. Potom jsme museli vypáčit dveře, což je pochopitelné. Klíč byl totiž v zámku. Samozřejmě."

Položil brašnu na stůl, vedle několika nahnilých dílků oloupaného jablka, a sklonil se nad mrtvým. Tělo se zdálo neporušené, žádné viditelné zranění. Smrt, jak usoudil po pečlivém ohledání těla, nastala důsledkem několikatýdenního hladovění. Stáhl z postele prostěradlo a přikryl jím starcovo tělo.

„Bude nutná konzultace s doktorem Kneippem," řekl, „jsem pouhý asistent, pánové. A bude bezpodmínečně nutné provést… sekci."

Komorník, neboť to byl on, kdo Laubeho na radnici přivedl, slyšel ta slova jakoby z dálky. Vnímal je, ale v tu chvíli byla jeho pozornost upoutána jakýmsi podivným vnuknutím, chvilkovým nápadem. Napadlo ho totiž, znovu a vlastně poprvé, důkladně se rozhlédnout po místnosti, přehlédnout pozorně celou pracovnu.

Něco se mu zdálo nápadné, nezvyklé, ale v té chvíli, kdy pozvaný asistent prohlásil, že bude nutná konzultace, nevěděl stále, co mu v pracovně připadá podivné, zvláštní…

Laube přistoupil k oknu. Jeho práce zde skončila, pomyslel si. Jako asistent doktora Kneippa učinil vše, co je jeho povinností. Pohlédl na noční nebe. Na obloze zářilo několik jasných hvězd, byla temná, zimní noc.

„Moje práce tady skončila," řekl společnosti za zády a díval se chvíli z okna, „přeje si někdo z pánů jít teď se mnou za doktorem Kneippem?"

Mistr Toscalini, byl to totiž on, kdo seděl dole v hale při jeho příchodu, a kdo mu byl ve spěchu představen, upřel zrak na podpředsedu Baura. Chvíli na sebe mlčky zvědavě hleděli.

„Příhodná otázka," řekl podpředseda Baur. „Jde teď o to, kdo obstará všechny ty nezbytné… nepříjemnosti."

„Doktor Kneipp," řekl již tváří ke společnosti, opřený o parapet okna, s rukama v kapsách kalhot, „bude jistě chtít toto tělo pitvat, sekce se tomu říká odborně, bude nutné tělo převézt do márnice na hřbitůvek. Kdo se postará o převoz mrtvého, pánové?"

Baur pokýval několikrát zamyšleně hlavou:

„To je právě to, pane Laube. Myslíme si…" zašeptal sípavě Baur a pohlédl na zdrceného Hanusze, který se spolu s Hermannem opíral o jedno z vysokých křesel, „nebylo by dobré obyvatele města zbytečně… znepokojovat. Jistě chápete," řekl podpředseda a pohlédl Laubemu do očí, „že nejprve bude nutné vyřešit spoustu bezodkladných záležitostí."

„Jakých záležitostí?" podivil se. „Tady jde o smrt člověka, jakých tedy bezodkladných záležitostí?"

„Tomu nerozumíte, pane Laube," řekl Baur, „nic ve zlém, vy jim ani dost dobře rozumět nemůžete… Je to otázka společenská, a to je už naše starost, víte?"

A podpředseda Baur pokračoval:

„Tento muž… tento stařec, pane Laube, tento velmi starý muž," podpředseda pohlédl na prostěradlo, „zemřel stářím, to je jasné. Na to přijdete sami i s doktorem Kneippem. Dobrá," zdvihl Baur ruku, „máte právo na pitvu. Zákonu bude tak učiněno zadost. Víte, tento stařec trpěl střevními problémy, kromě toho si v poslední době velice stěžoval na křeče v žaludku," podpředseda Baur pohlédl na komorníka, který si do šátku otíral vlhké ruce.

„Je to tak?" zeptal se ho Baur.

Komorník přikývl.

Hleděl na ně a znovu, v poslední době již po několikáté, cítil, že z něho dělají hlupáka.

Usmál se. Teď byla vhodná chvíle jim dokázat, že se pletou.

„Pokud vím," řekl co možná klidně, „tento muž si stěžoval hlavně na bolesti nohou, což bylo způsobeno velkými křečovými žilami. Pokud vím, žaludek měl v pořádku, na ten si nestěžoval."

Podpředseda zdvihl prudce hlavu: „Cože? Vy jste někdy toho muže viděl? Vy ho znáte?"

Přikývl s mírným úsměvem. „Znám toho muže."

„Jak to, že ho znáte? Kde jste ho viděl?"

„Pánové, zastupuji zde doktora Kneippa. Zatím není nutné, abych vám na tuto otázku odpovídal. Pokud to bude později nutné, řeknu vám to. Teď zatím ne."

„Vy tedy víte," zeptal se opatrně podpředseda Baur, „kdo je tento muž?"

„Prosím?" zeptal se. „Nerozuměl jsem otázce."

Baur zvýšil hlas a otázku zopakoval.

„Ne," řekl. „Popravděřečeno nevím, jak se tento muž jmenuje, znám pouze přibližně jeho zdravotní stav. Jeho jméno však nikoli."

Podpředseda Baur se pousmál. „Dobrá, tedy ani my vám zatím nemusíme říci, kdo to je. Prozatím ne. Ale ujišťuji vás, pane Laube, že kdybyste jeho jméno znal, choval byste se… promiňte… mnohem ochotněji."

„Já se snad nechovám ochotně? No to snad ne, pánové…"

Baur zakroutil hlavou. „Měl byste souhlasit s naším přáním."

„S jakým?"

„Tělo bude nutné," řekl podpředseda Baur po chvíli do ticha, „odvézt do márnice… tajně."

„Proč? Pokud se smím zeptat."

„Již jsem vám to naznačil. Obyvatelstvo by se nemělo zatím zbytečně znepokojovat."

„Proč znepokojovat?" podivil se.

Baur rozhodil bezmocně rukama. Přehlédl pohledem všechny zúčastněné a prohlásil: „Tento muž, zde na zemi ležící, je generál Garnstädter. Tak, a teď už to víte."

„Kdo že to je?"

„No přeci generál Garnstädter!"

„Promiňte, ale to jméno slyším poprvé," řekl s úsměvem.

„Tento muž, pane, je předseda našeho města."

„Ach tak."

„Zkrátka," řekl podpředseda Baur smutně, patrně zklamán jeho slabou reakcí, „tělo převezeme tady v té skříni. Je ve sklepě," řekl a pohlédl přitom na zpoceného komorníka, „ještě ten starý dvoukolák, Eugene?"

Komorník přikývl.

Baur přistoupil k vysoké skříni, která spolu s mahagonovou knihovnou tvořila jeden kus nábytku barvou i tvarem, a otevřel ji.

Skříň byla prázdná, bylo v ní pouze několik ramínek a na dně nádoba na moč, která se dříve používala v nemocnicích.

Vytáhl ruce z kapes, pohlédl na zúčastněné a řekl: „U toho nemusím být, pánové. Sdělte, prosím, doktoru Kneippovi, kdy bude tělo převezeno do márnice."

Baur vyskočil a uchopil ho za rukáv. „Tak to ne, milý pane Laube, vy tu zatím zůstanete!"

„Můžu se zeptat proč?" usmál se. Slyšel sípavý Baurův dech, jeho rty se vzteky sevřely.

„Tak. Nechceme, abyste zatím s někým… s kýmkoli mluvil."

„Dobrá. S kýmkoli, jak vy říkáte, můžu mluvit koneckonců i později. Zůstanu, proč ne?"

Baur přikývl. „To je v pořádku. Tak, pánové," pohlédl na zúčastněné, „nevzpomíná si někdo z vás, o čem v poslední době mluvil náš ubohý generál?"

Jeho pohled utkvěl na komorníkovi. Komorník hleděl zděšeně na rozházené figurky na šachovnici a na šumící televizor.

„Nevzpomíná si někdo? To k vám měl náš generál tak malou důvěru? Se mnou, pánové, generál před časem velmi důvěrně mluvil. Vzpomíná si někdo z vás, jak jsme byli nedávno přítomni promítání zajímavého snímku o racích?"

Všichni, Toscalini, komorník i Hermann, přikývli.

„Vyprávěl jsem generálovi," řekl podpředseda Baur, „o tom večeru. Pánové, generál byl zdrcený… Řekl mi, že by bylo jeho velkým přáním založit ve městě rybník, možná i přehradu, a do ní nasadit malé raky. Jaký nápad!" zasípal Baur. „Jak na nás náš milý generál myslel! Ano, to se obyvatelé musí dozvědět… No prosím, a bude práce pro všecky." Podpředseda Baur spustil ruku, kterou mával v gestech nad hlavou, k tělu.

„Přátelé, to je přece jasné, musíme lidi zaměstnat nějakým programem. Potřebují práci," a podpředseda se usmál, „spoustu práce. Bude třeba najít vhodné místo pro zamýšlený

rybník, upravit terén a vyrobit spoustu kvalitních cihel ke stavbě přehrady. Naštěstí hlíny a slámy je dost. Proč lid dlouho jitřit tou nešťastnou… nehodou, tak krutým neštěstím. Já vím, mnozí z vás," řekl Baur a pohlédl na Toscaliniho a také na komorníka, který se zdál být vyděšený ze všech nejvíc, „mnozí z vás se už nemůžou dočkat té slávy. Už se těší na tu velkolepou událost, výpravnou podívanou plnou emocí… Pravda, tak se to také dělá. Taková davová hysterie plná citů se vždycky hodí. Pokud se ovšem uhlídá, pokud jsou lidi pod kontrolou."

Baur pohlédl znovu na komorníka: „Buďte klidný, pohřeb bude." Bylo vidět, že si komorník očividně oddechl.

„Pohřeb bude. Pietní a se vším, co k tomu patří. V tom problém nevidím. Dokonce nevidím ani problém, koho na místo po ubohém generálovi…"

Všichni na Baura překvapeně hleděli.

„Eugene," obrátil se Baur na komorníka, který se zdál již klidnější, „co je s Ernstem von Garnstädterem, bratrem našeho nebohého generála?"

Konečně komorník promluvil, s pohledem na tělo pod prostěradlem.

„O něho se celou dobu stará Hermann," řekl šeptem.

Podpředseda pohlédl na kuchaře opřeného o vysoké křeslo.

„Nu?" řekl povzbudivě.

„Bratr našeho nebohého generála je nahoře na půdě," řekl Hermann.

„Těší se dobrému zdraví?" zeptal se podpředseda Baur se zájmem.

Hermann přikývl. A po chvíli dodal: „Má tam starý kavalec, nosím mu každý den jídlo, sedí celé hodiny ve svém pojízdném křesle a vypráví si s holuby."

Baur přikývl.

„V pořádku. Vedení města musí zůstat v rukou Garnstädterova rodu, to je správné a spravedlivé. Přineste ho sem."

Když se Hermann s komorníkem vzdálili, když opustili místnost, aby přivedli následovníka vacantského trůnu, postavil se Laube znovu k oknu a hleděl na noční oblohu. Podpředseda Baur a Toscalini si něco šeptem vykládali a patrně jim nebylo příjemné, že je rozhovoru celou dobu přítomen.

„… to už je vaše věc, milý Toscalini," uslyšel sípavý Baurův tichý hlas, „mám snad všechno vymýšlet sám?"

Toscalini po chvíli něco šeptem odpověděl.

„… ale jistě, to máte úplnou pravdu," odpověděl Baur, „ale nezapomeňte, že ho tu nikdo nezná. Kneipp je náš člověk, tomu snad můžeme věřit, ale tenhle? Přece jen, je tu nový, na to nezapomínejte!"

Dalším slovům nerozuměl, Toscalini mluvil velmi tiše.

„… připadá mi inteligentní, v tom s vámi souhlasím, proto si myslím, že by bylo nejlepší —" a v tu chvíli se dveře místnosti rozrazily. Všichni tři se prudce obrátili ke dveřím a pohlédli na tu podivnou suitu.

První vešel Hermann. Trochu vrávoral a v ruce nesl špinavý pléd posetý ptačím trusem. Za ním vjel do pokoje vetchý, snad stoletý stařec na pojízdném křesle, které tlačil komorník Eugen. Stařec měl dlouhé bílé vlasy, růžovou oholenou tvář a černé kruhy pod očima. Nikoho si nevšiml, nikoho nepozdravil, pokynul rukou a komorník Eugen zastavil. Stařík zbystřil sluch, chvíli pozorně větřil, potom vysokým hlasem zaskřehotal a ukazoval přitom na rozsvícený televizor. Opřel se rukama do kol vozíku a neuvěřitelně rychle projel pracovnou a zabrzdil prudce před obrazovkou. Přitom stále něco vysokým hlasem volal.

Podpředseda Baur došel k televizi a vložil do přístroje jednu z kazet. Obrazovka se rozehrála sytými barvami a stařec zmlkl.

„Pánové," řekl Baur, když došel k otevřené skříni, „bude nutné naložit tělo. Pojďme."

Komorník spolu s Hermannem zvedli prostěradlo, on a Baur tělo uchopili za nohy a ruce a snažili se mrtvolu vtěsnat do skříně. Již chtěli dveře skříně zavřít, když se místností ozval výkřik a nezvyklý hluk. Všichni se otočili ke starci.

Následník trůnu se patrně nakláněl co nejblíže k obrazovce, a asi chtěl zesílit zvuk, protože náhle se jeho tělo i s vozíkem převrtátilo a padlo na koberec. Baur, Hermann, Toscalini a komorník, ti všichni se vrhli k starci, aby mu pomohli na vozík, takže on jako jediný držel nedovřené dveře skříně. Dveře se však pod tíhou mrtvého těla otevřely a generálovo tělo vypadlo způli na podlahu. Zvedl je tedy s námahou sám a pokusil se ho vtěsnat zpátky do skříně.

A náhle, když tělo kolem pasu uchopil, ucítil v jedné z kapes rajtek jakýsi tvrdý předmět.

Ohlédl se po skupince mužů, kteří rovnali pléd na kolenou nového předsedy. Nikdo se na něho nedíval, sáhl tedy do kapsy a vytáhl odtud několik dnů starou kůrku chleba.

Znovu se ohlédl. Vložil si kůrku do své kapsy. Bylo to v poslední chvíli, protože muži se pomalu vraceli. Skříň byla zavřena, pomalu ji začali tlačit místností ke dveřím. Pomáhal také, náhle se k němu však podpředseda Baur otočil.

„Jste velice laskavý, pane Laube, ale to už zvládneme sami. Poslyšte," ukázal palcem na starce ve vozíku, „někdo by tu s ním měl přece jen zůstat. Rozumíte? Dát na něho pozor."

Skříň byla vytlačena před dveře.

„Zůstanete tu, ano?"

Sotva stačil cokoli říci, Baur jako poslední vyšel ze dveří a zavřel za sebou.

Bylo slyšet, jak ve dveřích otočil klíčem. Zůstali s novým předsedou sami. Pod zámkem.

23.

Přiložil ucho ke dveřím. Slyšel duté údery, jak skříň narážela o hrany schodů.

Pohlédl na starce. Starý muž si patrně ani nevšiml, že ostatní odešli, hleděl na obrazovku a tiše něco šeptal. Muži dotáhli skříň zřejmě ke dveřím v hale, náhle bylo ticho. Došel ke dveřím na balkón, otevřel je a vyhlédl ven. Na balkón proudilo světlo z pracovny, ulice byla jen spoře osvětlena jednou svítilnou umístěnou nad vchodem do radnice. Pohlédl dolů. Nikdo zatím u vchodu do budovy nebyl. Rozhlédl se kolem sebe, poblíž dveří viselo lano. Jistě je zde zapomněl Hanusz, když se spouštěl z vikýře. Na podlaze ležela hůlka, kterou zde ve spěchu zanechal Toscalini, zatímco se snažili zdvihnout starcovo tělo. Bude se hodit jako případná zbraň, pomyslel si a strčil ji pod kabát. Uchopil konec lana, který ležel smotán na balkóně, a spustil jej dolů. Konec lana sice nedosahoval až na dlažbu, ale přesto bylo lano dostatečně dlouhé, jak usoudil. Přehoupl se přes tepané zábradlí a pomalu se spouštěl na zem.

Lano končilo asi dva metry nad zemí, pohodlně seskočil na dlažbu. Otřel si dlaně do kapesníku a opřel se o zeď. Čekal několik minut, když se dveře radnice otevřely a z nich vyjel starý dvoukolák tlačený Hermannem. Hermann si ho nevšiml, postavil káru na chodník a znovu vešel do budovy. Za chvíli všichni muži společně vynesli na ulici skříň. Odlepil se od zdi a pomalu k nim došel.

„Co tu děláte," řekl Baur překvapeně, „jak jste se sem dostal?"

„Spustil jsem se po laně, zapomněli jste ho uklidit."

Podpředseda Baur pokýval zamyšleně hlavou.

„Dobrá," řekl po chvíli, „aspoň nám pomůžete."

Usmál se.

„Rád," řekl.

Baur zahlédl jeho klidný úsměv, a usmál se také.

„Vidím, že si z mých slov moc neděláte. Řekl jsem vám přece, abyste zůstal u předsedy. Copak neumíte poslouchat?"

„Máte pravdu," řekl klidně. „Nic si z vašich řečí nedělám. A proč taky? Byl snad důvod, abych tam nahoře zůstal jen proto, že jste mi to řekl? To snad ne, pane podpředsedo. Zajímá mě, co bude dál. Půjdu proto s vámi až na hřbitov a zůstanu u mrtvého, i když se vám to třeba nebude líbit." A dodal: „A tu hůlku si pánové," řekl s úsměvem, „s dovolením ponechám."

Baur na něho chvíli překvapeně hleděl.

Po chvíli řekl tvrdě: „Ne. Dáte ji mně!"

Zakroutil hlavou a usmál se: „Ne."

„No, jak myslíte…" řekl, „Pánové pojďme."

Muži tiše zmizeli ve tmě. Zůstal sám. Ulice byla spoře osvětlena, tak si zprvu ani nevšiml stínu, který se k němu podél zdi tiše přiblížil. Bylo už pozdě, když zaslechl něčí kroky těsně vedle sebe. Prudce se otočil. Když na něho stín promluvil, nebyl už čas dát se na útěk.

„No tak neblázněte, člověče…"

Těsně kolem hlavy mu proletěl kámen. Instiktivně uhnul tělem, ale druhý kámen, který vyletěl ze tmy, ho vší silou zasáhl do levého ramene. Byla to tak silná rána, že ho srazila k zemi.

„No tak si dejte říct a vraťte mi to! Neblázněte, člověče…!"

Toscalini na něho vší silou skočil a rukama ho uchopil pod krkem. Podařilo se mu nahmatat kámen, který ležel pod jeho tělem, a vší silou udeřit muže přesně mezi oči. Toscalini se bezvládně sesul z jeho těla. Až v tu chvíli dostal takový strach o svůj život, že bez znatelné

námahy odtáhl mrtvolu přes slabě osvětlenou silnici a za prvním keřem v parku ji ukryl pod listí.

Nikdo, snad také proto, že znovu začalo silně pršet, ho naštěstí nezahlédl.

Rychle si očistil šaty, otřel špinavé ruce do vlhkého listí a tiše utíkal, aby byl u hřbitova dřív než druzí.

Sáhl pod první schod, vytáhl odtud klíč a třesoucíma rukama stěží odemkl staré dřevěné dveře. Odevzdaně se posadil na pelest postele, vzrušeně oddychoval, a až v tu chvíli se jeho tělo roztřáslo zimnicí. Rameno ho pálilo a ruce se mu stále třásly.

Po chvíli těžce vstal a zapálil dvě petrolejky a dvě tlusté svíce. A když zaslechl zabušení na dveře, otevřel a pomohl mužům s těžkou skříní. Hermann a komorník na Baurův příkaz skříň otevřeli a vytáhli generálovo tělo. Mrtvého položili na stůl.

Obrátil se na Baura: „Bylo by dobré dojít pro doktora Kneippa, víte přece, kde bydlí," řekl zamyšleně.

Podpředseda Baur na něho překvapeně hleděl.

„Hermann a Eugen dojdou pro Kneippa," řekl co možná klidně.

Oba muži přikývli a vyšli do deštivé noci.

„Nu, pane Laube," řekl Baur, „já jsem tu už také zbytečný. Chtěl jste u toho být, prosím… Já můžu jít spát. Až bude hotová sekce, jistě mi doktor Kneipp sdělí její výsledek."

Podpředseda k němu přistoupil a stiskl mu ruku. „Děkuji za pomoc, pane Laube," řekl. Hleděli si chvíli zblízka do očí.

Baur se otočil. Zůstal sám. Zamknul, přikryl tělo, sedl si na židli, zdvihl si límec promoklého kabátu a dýchal si do dlaní. A náhle…

Náhle před ním, jak seděl na židli schoulený do kabátu, zkřehlý zimním večerem a studeným prostředím márnice, stál muž. Byl staršího věku a byl to kněz, což potvrzoval kolárek kolem jeho krku.

Muž ho pozoroval a mlčel. Až po delší chvíli promluvil: „Člověk," řekl kněz, „který hodlá mít klidnou mysl, nesmí, pane, konat mnoho zbytečných věcí, jak v soukromí, tak pro veřejnost…" Kněz se odmlčel a po chvíli dodal: „Jen tak nám zůstane klidná mysl. I tak přijde příliš draho, má-li se klid těžce vykupovat nečinností."

Muž se odmlčel a pohlédl do kouta márnice, která byla pojednou osvětlena prudkým, oslňujícím světlem. Laube vstal zcela klidně ze židle.

V silně osvětleném koutě márnice uzřel postavu. Další muž seděl na starém kavalci, který zde byl k potřebě doktora Kneippa, jenž zde patrně na pár hodin v noci přespával, aby se unavený nemusel k ránu vracet do svého obydlí, když pitva trvala delší čas.

„Zde vyjdeš s churavým, když není pomoci," řekl náhle muž s kolárkem.

A on před nimi stál v kabátu a s rukama u úst, na které si v rozčílení dýchal, a myslel, jako už pokolikáté, že se mu tento podivný výjev, tento podivný rozhovor zdá.

Neměl ponětí, jak dlouho spal.

Probudilo ho opakované klepání na dveře. Čekal, až příchozí vstoupí. Ale když se dveře neotevřely, uvědomil si, že při odchodu Hermanna a Baura dveře zamkl. Došel ke dveřím, celý prokřehlý zimou a krátkým spánkem, a odemkl.

„To jste vy, pane Steinmanne?" podivil se návštěvníkově příchodu, který by mu teď, v této deštivé noci, ani ve snách nepřišel na mysl.

Steinmann přikývl a pohlédl na tělo ležící na stole, přikryté bílým prostěradlem.

„Jsem Laube, nevzpomínáte si, pane Steinmanne? Asistent doktora Kneippa," a natáhl k příchozímu ruku k pozdravu.

Muž si nabídnuté ruky nevšiml. „Ach ano," řekl se slaboučkým úsměvem, „jistě, vzpomínám si. Byl jste nedávno u mě na návštěvě. Doktor Kneipp zde není?" Nečekal na odpověď. Přistoupil ke stolu a zdvihl cíp bílého prostěradla tak, aby mohl spatřit tvář zemřelého. Náhle se jeho obličej proměnil.

Laube si všimnul, jak Steinmannova tvář smrtelně zbledla a jak prudce vrátil bílý cíp prostěradla na původní místo.

„Doktor Kneipp zde není?" řekl. „Nevidím ho tu."

„Doktor Kneipp přijde každou chvílí, poslali pro něho."

Steinmann si sedl na jednu ze židlí.

„Tak on generál je po smrti…" řekl po chvíli. „Je to hrozné, ale koneckonců se to dalo čekat. Když jsem s ním naposledy mluvil," řekl s pohledem kamsi daleko, do neznáma, „stěžoval si na bolesti žaludku. Také mi to řekl. V poslední době špatně jedl. Dá se říci, že kromě kousku suchého chleba a několika doušků slabého bylinkového čaje, který jsem mu nosil, nebyl

schopen pozřít nic jiného…“

„Jakže?“ Steinmannova slova ho překvapila.

Steinmann vstal a znovu odkryl cíp prostěradla.

„Vypadá chudák zbídačele. Jak je jeho tvář chorobně pohublá, jak jsou jeho líce popelavě šedé. Ale tak to u mrtvých je obvyklé, že?“

A po chvíli zamyšlení dodal: „Kdy přijde doktor Kneipp? Nikde ho tu nevidím. Přijde ještě dnes? Přijde i v tom hrozném dešti?“

Přikývl a řekl, že zde právě na doktora Kneippa čeká, protože ještě dnes musejí provést pitvu.

„Pitvu?“ zdvihl k němu Steinmann zrak, „cožpak to nebylo úmrtí zapříčiněné stářím? Chorobou špatného trávení?“

Nechtěl před návštěvníkem hovořit o případu, který byl pro nezúčastněné v této situaci vázán přece jenom jakýmsi lékařským tajemstvím.

„Měl by mít důstojný pohřeb,“ řekl Steinmann. „Víte, mám k tomu své důvody. Jestli rozumíte…“

Naznačil Steinmannovi, že dost dobře tato slova, ostatněřečená dosti tajemně, nechápe.

„Znáte náš hřbitůvek?“ zeptal se náhle Steinmann. „Víte,“ pokračoval po chvíli, „zde u hřbitovní zdi je malý zděný domek, bydlel tu před mnoha lety starý Krant, to on se staral o hřbitov, o hroby a květinovou výzdobu na opuštěných náhrobcích. Zemřel však stářím. Trpěl chorobou mysli, ale doktor Kneipp říkal, že to nic není. On pan Krant byl tak trochu hypochondr, aspoň to mi doktor Kneipp tvrdil… Trpěl mimo jiné i těžkomyslností, myslel si totiž, že přichází o sluch, že má bolesti hlavy. Prý mu ubývalo schopnosti myšlení, tak alespoň zněly jeho nářky. Doktor Kneipp tvrdil, že to vyřeší ovinky a španělský plášť. Starý Krant užíval pelyňkové kapky, jak to doktor Kneipp předepsal, a též si do kapek přiléval arniku nebo pár kapek zeměžluče… Ale jak to dopadlo? Zemřel i po veškerém léčení… Jeho choroba se stejně nezlepšila… A tak mě napadlo,“ řekl Steinmann a jeho tvář se rozzářila, „že když je ten domek prázdný… že bych tam mohl místnost zařídit jako takový malý… pohřební ústav, co říkáte?“

„Pohřební ústav?“ podivil se. „Myslel jsem, že vaše povolání je jiné, myslel jsem si, že jste spisovatel, komponista…“

Steinmann se smutně pousmál: „Ale jistě… a také sochám, to jste nezmínil, ale můj plán s ústavem má opodstatnění.“

Pohlédl na Steinmanna zvědavě.

„Víte, já se domnívám, že by generál měl mít důstojný pohřeb. Je dobré, že u nás mrtvé nespalujeme ohněm, s tím koneckonců souhlasí již celé město. Proto by bylo dobré uložit jeho tělo,“ a Steinmann ukázal na muže na stole, „uložit ho podle starého zvyku do země.“

„Do země, říkáte? To je zajímavé… Smím se vás zeptat, proč vám na tomto mrtvém muži tak záleží?“

„Proč…“ podivil se Steinmann, „mám k tomu muži jisté závazky.“

„Řekl byste mi jaké, pane Steinmanne? Vy jste snad toho muže blíže znal?“

„Znal?“ podivil se Steinmann. „Ovšem, znal jsem ho dobře, dá se říci velice dobře.“

To ho překvapilo.

„Víte, já jsem původním povoláním novinář,“ řekl Steinmann a vytáhl z kapsy kabátu krabičku cigaret. „Kouříte?“

Odmítl.

Steinmann si zapálil. „Ale teď,“ řekl, „co byly noviny vytlačeny audiovizuálními programy, je moje profese už zbytečná. Ale nevzdal jsem se. Napadlo mě totiž využít znalostí z novin a napsat jakousi knihu faktu, jak se dnes s oblibou říká, studenou faktografii o našem městě. Zkoumal jsem historii a dějiny našeho kraje, památky a také mimo jiné slavné rodáky a i jednotlivé předsedy našeho města. Mnoho jsem se dozvěděl od jedné stařenky. Představte si, přijde mnoho vody, nikdo neví kdy, voda zaplaví vše, říkala ta stařena, všude mnoho much a komárů, žáby budou létat vzduchem a tma bude, že nikdo na krok neuvidí…“

Steinmann se usmál. „Hrozné zvěsti povídala, to by člověk musel být blázen, aby tomu věřil, viďte?“

Steinmann se odmlčel a po chvíli pokračoval:

„Pán Bůh ji povolal k sobě, dožila se devadesáti tří let…“ a Steinmann sklonil hlavu a po chvíli řekl: „No a ta stará vědma mi prozradila, že v našem městě žije jistý generál, jakýsi Augion Garnstädter, který prý údajně bydlí na zdejší radnici a je nynějším předsedou města.“

Steinmann se pousmál a zamáčkl nedokouřenou cigaretu o hranu stolu a oharek odhodil na zem. „Zprvu jsem tomu nevěřil, myslel jsem si, že si ta žena vymýšlí, ale ze staré městské

kroniky, kterou má v opatrování náš pan učitel, nyní na odpočinku, jsem zjistil, že zde kdysi vládl jistý Ernst von Garnstädter, starší bratr tohoto předsedy. Ta shoda jmen byla víc než náhodná. Pokud opravdu ve městě vládl Ernst von Gärnstadter, čemuž jsem mohl věřit, protože to stálo v kronice, bylo tudíž možné, že ve městě opravdu na tohoto generála může někdo ze starších obyvatel pamatovat. Ta stará žena mi poradila, abych se pod nějakou záminkou dostal na radnici."

Steinmann si zapálil.

„Vypravil jsem se tedy na radnici, komorníkovi jsem řekl, že bych rád mluvil v soukromé věci s generálem. Je to už dávno… Kupodivu se komorník mému přání nepodivil. Nepodivil se, že o generálovi — mimochodem nevěřil jsem, že ten muž ještě žije — vím. Hned při mé první návštěvě na radnici mě k němu uvedl. Steinmann smutně pohlédl na zakryté tělo. Generál byl velice ochotný a mohu říci i veselý společník. Těšil se chudák z toho, že na něho občané města nezapomněli. Měl radost, že bych s ním chtěl napsat několik delších rozhovorů a článků, které bych poté zařadil jako jednu z kapitol do knihy o našem městě. Hovořili jsme o všem možném, generál," a Steinmann pohlédl na přikryté tělo, „měl veliké znalosti."

Pousmál se a pokračoval: „Velice rád hrál šachy… měl zájem takřka o vše, co souviselo s jeho milovaným městem, jak s oblibou říkával. Setkávali jsme se dosti často, potom jsme rozhovory načas přerušili, víte, to jsem psal *Nos*. A teď… v poslední době byl již stár a trápily ho bolesti žaludku. Když jsem s ním mluvil naposled, byl kupodivu čilý, plný plánů, a i když už celé dny ležel na posteli, hovořil stále o racích, plánoval chudák, že za městem nechá založit rybník, jakousi přehradu. Když mluvil o těchto plánech, byl sice plný zápalu, ale to už byl chorobně hubený…"

Steinmann mu znovu nabídl cigaretu, a když odmítl, zapálil si sám.

„Říkal jste, pane Steinmanne," řekl opatrně, „že téměř nejedl…"

Steinmann odvětil:

„Vím od personálu, že odmítal pozřít nabízenou potravu, myslel chudák, že ho chtějí otrávit…" a tiše dodal: „Teď už všechny vzpomínky, a věřte, bylo by toho ještě hodně, co by stálo za to zaznamenat, už dopsány nikdy nebudou…"

„Ale," řekl s pohledem na Steinmanna, jenž seděl na jedné z židlí a obličej měl skrytý v dlaních, „přeci nebudete plakat… Koho se tolik bál, pane Steinmanne…" řekl opatrně. „Hovořil o někom konkrétním?"

„Konkrétním říkáte? Ale to je samozřejmé. Víte, on se bál, že bude otráven, že někdo usiluje o jeho život. Proto také požádal, abych mu nosil suchý chléb a bylinkový čaj…"

„To je podivné," řekl Steinmannovi, „říká se totiž, že zemřel vyhladověním."

„To je všechno pravda," kývl Steinmann, „ale mně věřil… Vždycky s úsměvem říkal, vás se nebojím, vy jste můj přítel… Víte, my jsme si při společné práci rozuměli. On mi věřil, víte?"

Přikývl.

„Kromě toho ode mě dostával trochu ovoce, jablka a tak…"

„Myslel jsem, že k němu nikdo nesměl…"

„To je také pravda," přikývl Steinmann. „K němu opravdu nikdo nesměl."

„A vy ano?" Hleděl na Steinmanna, jak stále sedí na jedné z židlí, kouří cigaretu, a bylo mu v tu chvíli jasné, že celou dobu hovoří s bláznem. S bláznem, tak Steinmanna koneckonců označil i doktor Kneipp. Vše tomu nasvědčovalo, až na jeden podstatný fakt. Steinmann hovořil o suchém chlebu, který generálovi údajně nosil. A on sám našel kůrku starého chleba v generálových rajtkách. Je pravděpodobné, že v tuto chvíli je on, Laube, jediný, kdo o obsahu kapsy ví.

Steinmann rozhodně nemohl mrtvolu prohlédnout před příchodem Hanusze, který mohl vlézt po laně do pracovny, nebo před příchodem komorníka, jenž dveře vypáčil spolu s Hermannem a Toscalinim.

Od té chvíle bylo generálovo tělo stále někomu z nich na očích. Obsah kapsy zjistil on sám, když se ostatní starali o starce v křesle. Je však možné, že v době, kdy zde usnul, vešel Steinmann do márnice a mrtvého prohledal. Ale proč by to dělal? Na to neznal odpověď. A i kdyby generála šacoval, proč by to jen dělal? Ne, to bylo nepravděpodobné.

Pohlédl na Steinmanna, který seděl stále na stejném místě a hleděl zamyšleně na podlahu.

„Pane Steinmanne, odpovězte mi, prosím, na poslední moji otázku. Řekl jste, že generál věděl, že bude otráven. Neprozradil vám někdy, kdo by ho mohl zabít? Měl na někoho podezření?"

„Jestli mi to prozradil?" usmál se Steinmann, „Ale jistě. Řekl jsem vám přeci, že mě považoval za přítele. To je vaše hůl?"

„Prosím?“

„To není vaše, že?“ ukázal na hůl. „To je Toscaliniho, viďte? Kde jste ji vzal?“

„Pane Steinmane, soustřeďte se. Neřekl vám někdy, kdo by ho mohl zabít? Jmenoval někoho?“

„S tou holí se dají dělat velká kouzla. Stačí s ní lehce udeřit o zem a kouzlo je hotovo. Dobře, že ji nemá Toscalini. U vás je v dobrých rukou.“

„Pane Steinmane, posloucháte mě? Jmenoval někoho, měl na někoho podezření?“

Chtěl Steinmanovi položit ještě další otázky, když tu náhle zaslechl opakované zaklepání na dveře.

„Buďte zdrávi,“ řekl doktor. „Probudili mě, už jsem spal. To je to tak nutné? Jak se daří, pane Steinmanne?“ řekl Kneipp a podal Steinmannovi ruku. „Jak se cítíte, všechno v pořádku?“

Steinmann vstal a podal Kneippovi pravici.

„Vypadáte dnes dobře, trénoval jste?“ Doktor Kneipp si svlékl mokrý kabát a pověsil jej na kliku okna.

„Trénoval,“ přisvědčil Steinmann. „Smím tu zůstat?“

Kneipp se usmál: „Raději ne, pane Steinmanne, pitva je úřední výkon, měl byste odejít.“

Steinmann pokýval hlavou, mírně se uklonil, vrhnul jeden letmý pohled na tělo na stole a pomalu došel ke dveřím.

„Generál by měl mít důstojný pohřeb,“ řekl ještě a zavřel za sebou dveře. Zůstali sami.

„Je to chudák. Tolik by toho chtěl dokázat, komponuje, píše, sochaří, ale srdce v tom není. A rozum mu taky vždycky nepomůže. Kdepak, na nic nikdy nepřijde. Řešíme nepodstatné věci, milý příteli, všichni, jak jsme tu, a na to hlavní už jaksi nezbývá čas. Tak kdepak máme to suicidium,“ řekl kněz a promnul si zkřehlé dlaně. „Je tam psí zima, letos skončil podzim brzo, co říkáte. Ještě pár dní takového deště a vyplaví nás to.“

24.

Kneipp si myl ruce v oprýskaném plechovém umyvadle. „Baur,“ pokračoval doktor Kneipp, „mi říkal, že ten muž…“

Prudce se otočil.

„Co vám říkal?“ zeptal se zděšeně, stále ještě celý rozechvělý z té nenadálé příhody.

„Co mi říkal?“ usmál se Kneipp. „Měl mi něco říkat? Podívejte… já si od všeho myju ruce, vidíte?“ Kneipp se na něho přátelsky usmál. „Já si tady udělám svoji práci a hotovo. Víc mě ani nesmí zajímat. Ale dodržovat nějaká pravidla, byť jsou více či méně absurdní, je stále ještě lepší než revolta. Vím, proč to říkám, věřte mi…“

Doktor se sklonil nad mrtvým.

„Baur říkal, že tento muž zemřel stářím. O žádné další verzi úmrtí nemluvil. No uvidíme…“

Poslouchal Kneippova slova a nevědomky sáhl do kapsy u kalhot. „Chtěl bych vám něco říci, pane Kneippe, pokud ovšem smím…“

„Pomůžete mi?“ zeptal se kněz Kneipp, jako by jeho slova ani nevnímal. „Tak se na to podíváme…“

Doktor zdvihl kabelu ze židle a vyjmul z ní několik lékařských nástrojů, skalpel a nůžky, niť s jehlou a jemný fáč zabalený ve starém papírovém obalu.

Starce svlékli z bílé košile a rajtek. Pod tímto oblečením neměl muž žádné spodní prádlo.

Kněz tělo pečlivě ohledal, prohlásil jen, že na končetinách, na těle, na krku i na obličeji nezjišťuje ani sebemenší zranění či vpich po injekci, samotný krk nejeví náznak ani té nejmenší oděrky či modřiny, která by teď byla při pečlivém důkladném ohledání jistě patrná.

„Je nutné provést pitvu žaludku,“ řekl doktor Kneipp. „Trpěl silnou fobií. To by vše vysvětlovalo,“ podotkl Kneipp, „to je nyní dost časté. Byla to fobie, to je zřejmé, kdo dnes netrpí nějakou tou fobií… všemi těmi… transy.“

Kneipp ještě chvíli pozorně zkoumal tělo mrtvého.

„No, prosím… Myslím, pane kolego, že jsme hotovi. Vezměte si formulář z mé kabely, nadiktuji vám vše potřebné.“

Vytáhl z Kneippovy kabely čistý nepopsaný list papíru.

„Vše nasvědčuje tomu, že muž zemřel fyzickým vyčerpáním.“ Doktor vytáhl skalpel a rozřízl kůži na břiše.

„Tak si pište. V žaludku není ani stopy po zbytcích potravy, žaludek je zcela prázdný, zbytky potravy žádné.“

Zorničky mrtvoly byly silně rozšířené a hleděly před sebe, jako by doktora soustředěně

sledovaly. Kneipp se zarazil.

„Chtěl bych vám něco ukázat, pane Kneippe,“ řekl a sáhl znovu do kapsy, „pokud ovšem smím…“

Doktor Kneipp se na něho překvapeně podíval.

„Toto,“ řekl a vytáhl z kapsy starou kůrku chleba.

„Co je to?“ zeptal se doktor Kneipp.

„To jsem našel dnes na radnici v generálových rajtkách.“

Kneipp hleděl na starou kůrku chleba a po chvíli řekl: „Opravdu?“

„Ano,“ odvětil. „Ale nikdo kromě vás a mě o tom ještě neví. Kromě Steinmanna…“ dodal.

„Steinmanna? Toho nemůžete brát vážně.“

„Domnívám se, že generál bez jídla tak úplně nebyl…“

Doktor Kneipp přistoupil k nahému tělu, rozevřel mrtvému ústa a dvěma prsty začal prohmatávat ústní dutinu. Konečky prstů pak omotal bílým fáčem a důkladně prohledával hrtan mrtvého. Přistoupil k jedné z petrolejek a špinavý fáč prohlížel pod světlem lampy. Jeho tvář vypadala nanejvýš soustředěně. Dlouho mlčel a potom zamyšleně pohlédl na svého asistenta.

„No ano, máte pravdu. Víte, co je na tomto fáči? Jsou to zbytky zvratků stráveného jídla. Vypadá to, že ten muž v posledních dnech života přece jen jedl. Je možné, že tělo, které patrně delší dobu odmítalo potravu, tento pokrm nedokázalo pozřít, a patrně potravu vyvrhlo.“

„Říkali,“ hleděl na Kneippa zvědavě, „že potravu odmítal, říkali, že všem už několik týdnů zakázal vcházet do jeho pracovny, bál se, že bude otrávený.“

„Jenže v jeho hrtanu a mezi zuby jsou zbytky zvratků, podívejte. Myslím, že… Ne,“ opravil se Kneipp, „to není možné…“

„Ale pane kolego, vždyť vy i já si myslíme něco jiného…“

„Myslím si, stejně jako vy,“ řekl doktor Kneipp, „myslím si, že někdo z přítomných, když byla mrtvola objevena, nemluvil tak zcela pravdu.“

25.

S doktorem Kneippem se rozloučili na náměstí pozdě v noci, téměř k ránu. Ušel sotva několik desítek metrů, když najednou zaslechl něčí kroky. Bylo to divné, jak usoudil, nebylo totiž obvyklé někoho potkat tak pozdě v noci na ulicích. Proto ani on netoužil po tom, aby ho někdo, ať to byl kdokoli, třeba někdo známý, potkal. Skryl se za jeden mohutný sloup, který s mnoha dalšími tvořil malé podloubí před jedním z domů.

Byly to kroky a hlasy nejméněčtyř nebo pěti lidí. Hlasy se přibližovaly. Za chvíli se skupinka — a opravdu to byli čtyři lidé zahalení v pláštích — přiblížila pomalu až k němu.

„Pohleďte,“ zaslechl tlumený hlas a skupina se zastavila, „támhle za sloupem kdosi stojí!“

Jeden z pětičlenné skupinky učinil několik kroků a pohlédl za sloup. Byl to Marek.

„Co vy tu děláte, tak pozdě v noci na ulici?“ zeptal se Marek překvapeně.

Řekl jim, co činili s doktorem Kneippem dlouho do noci. Pověděl jsem o pitvě. Ale nic bližšího záměrně neprozradil.

„Tak,“ řekl Marek a obrátil se ke skupině. „To je pan Laube, asistent doktora Kneippa… Chcete jít s námi? Jen pojďte,“ Marek ho uchopil za rukáv, „už dávno jsem vám chtěl něco ukázat. Vzpomínáte? Hned ten první den, co jste sem přijel,“ Marek zvážněl. „Tehdy jste odmítl a vrátil jste se, vzpomínáte? Teď je nejvhodnější doba, abyste šel s námi.“ A dodal: „Něco uvidíte…“

Šel s nimi potichu po blátivé cestě. Nikdo nepromluvil. Jednu chvíli zůstal o kousek pozadu, aby si mohl skupinku prohlédnout.

Byli to dva muži a žena, jeden starší, mladší muž byl patrně manžel té ženy. Čtvrtým byl mladý chlapec, o pár let starší než Simon. Mladší muž občas cosi pošeptal ženě nebo ji uchopil letmo za ruku. Procházeli okrajem města, nikoho nepotkali, žádný automobil kolem neprojel.

Vyšli z města a dali se hrbolatou polní cestou do tmavé noci. S námahou překročili lesnatý kopec a pak se před nimi, asi po půl hodině chůze, objevil malý potok, zarostlý na břehu hustým křovím. Marek, který šel jako první, skupinku pokynem ruky zastavil. Bylo ticho, slyšeli jen jemný hukot vody v potoce.

„Tak,“ řekl Marek šeptem. Přistoupil k hustému křoví a chvíli cosi hledal. „Tady, sem,“ zašeptal.

Odhrnul kmínky křoví, první vlezl dovnitř starší muž. Potom žena, mladý chlapec a nakonec mladší muž. Neřekli ani slovo, ani na něho, stále překvapeného, nepohlédli.

Křoví se za nimi zavřelo. Jejich kroky přehlušil hučící potok. Marek chvíli stál nehnutě, potom si otřel ruce do kapesníku a řekl:

„Za chvíli se vyšplháme zpátky na Ovčí vršek. A pak… Můžeme jít my dva domů. Pane Laube, já se už dnes tolik těším do postele.“

26.

Přišel domů až časně k ránu, byla ještě tma, pochopitelně, v tomto ročním údobí svítá až kolem osmé. Nevěděl, kolik mohlo být, ale celý domek byl ještě ponořen do hlubokého spánku.

I Sipora spala, jeho příchodu si vůbec nevšimla. Rozžal petrolejku na stole, svlékl si kabát, sedl si na zem a opřel se zády o dveře. Sáhl do kapsy a vytáhl tužku na obočí. Vstal asi za půl hodiny. Z kapsy kabátu vytáhl přeložený čistý papír. Sedl si ke stolu, přitáhl si petrolejku a sklonil se nad papírem.

„Drahý Pete,“ začal. „Dnes jsem zjistil něco hrozného. Marek, víš, to je jeden člověk odtud, vyvádí lidi z města. Tajně. Řekl jsem mu, že by to dělat neměl, že to není žádné řešení, že se to nepřímo rovná sebevraždě, ale vysmál se mi. Ale já, Pete, cítím, že řešení musí být někde jinde, tady. Samozřejmě, že mě napadlo vlézt do toho křoví s nimi… Ale je tu paní Stramlová, Simon, Sipora… to by řešení nebylo. Je to hrozné. Schumachell mi řekl, co mám udělat, ale to nepřipustím, ona je totiž těhotná… Nevím, Pete, co mám dělat…“

Tužka byla psaním o papír obroušená. Vytáhl tedy nůž ze zásuvky a dřevo seřízl.

„Copak musíme vše řešit jedině útěkem? A kam? Ach Pete, nevím, co mám dělat. Klíče si zatím raději ponechávám.“ Podepsal se. „Zdraví Tě, Tvůj E. L.“

Složil papír a vložil jej do kapsy kabátu. Venku začalo slabě svítat. Opatrně otevřel dveře a po schodech sestoupil do přízemí.

V chodbě domku stála Vilma. Když zaslechla jeho kroky, ohlédla se.

„Dobré ráno, Vilmo.“

Žena sklopila oči.

„Jdete na nákup? Tak časně?“

Neodpověděla.

„Mohl bych jít s vámi, Vilmo?“

Vilma vzala z věšáku proutěný košík, u dveří se zastavila. „Ano, prosím,“ řekla, „pojďte se mnou.“

Překvapilo ho to. „Hned tu budu, skočím si jen pro kabát.“ Vyběhl po schodech, Sipora stále spala. Popadl kabát a spěšně jej na sebe navlékl.

„Tak už jsem tady,“ řekl.

Vilma otevřela dveře domku, vyšli na silnici pokrytou novým čistým sněhem. Mlčeli. Po několika minutách chůze chtěl zabočit doprava, aby se tak dostali ke konzumu, ale Vilma ho pohybem ruky zadržela. „Půjdeme tudy,“ řekla.

Procházeli tedy tichými opuštěnými uličkami, nikdo před nimi bílým popraškem sněhu neprošel. Šli beze slova přibližně půl hodiny. Tato místa ještě neznal, nikdy tady nebyl. Domky tu byly nízké, s malými okénky a záplatovanými střechami.

U jednoho z nich, žlutého, se zastavili. Vilma zaklepala na dveře.

Po chvíli kdosi odhrnul záclonku v oknu. Potom se dveře otevřely. Stála v nich stará žena a polekaně na něho vzhlédla.

„To je pan Laube,“ řekla Vilma a usmála se na stařenu, „jde se mnou, požádala jsem ho o to. Marek říkal, že nám pan Laube,“ Vilma se na něho usmála, „určitě pomůže.“

Stařena otevřela dveře, vešli dovnitř. Svlékli kabáty, žena je zavedla do místnosti. V koutě tam ležela na posteli mladá dívka, sotva osmnáctiletá. A vedle ní na polštáři leželo drobounké, sotva několikatýdenní novorozeně…

„Vím, že jste slušný člověk, pane Laube, a že to nikomu neprozradíte,“ řekla Vilma a uchopila ho za ruku.

„Maličký vůbec nepije,“ zašeptala, když stáli nad postelí, „a pana Kneippa sem nechceme přivést. Pomůžete nám, viďte?“

Hleděl na mladou dívku, nyní klidně spící, a na malé, podivně bílé a v tvářičce nezvykle pohublé novorozeně.

Po chvíli promluvila stařena: „Já jsem, pane Laube, její matka,“ pohlédla na mladou dívku, „my jsme maličkému dávaly…“ a žena se zarazila.

Ohlédl se po ní.

Žena zčervenala. „My jsme mu dávaly červené víno. Trošku…“

Přikývl. „Je to silná chudokrevnost.“ řekl klidně. „Něco o tom vím od Kneippa. Oblékejte maličkého do košile namočené do senných trusek. A také ho denně omývejte vodou s octem. Jiná možnost tady není. Nebojte se, nenastydne. A hodněčasto teplé mléko,“ dodal, „jen ale dvě tři lžíce, jinak by to zvrátil a bylo by to k ničemu.“

Stařena přikývla. „Mléko zařídí Simon,“ řekla.

Zdvihl hlavu. „Simon?“

„Ano, o mléko se stará Simon,“ řekla znovu.

Dívka na posteli se pohnula. Vilma se nad ní sklonila a pohladila ji po světlých vlasech. „Maličký bude v pořádku,“ řekla dívce. „Můžeš klidně spát.“

Stařena je za žádnou cenu nechtěla jen tak pustit ven do zimy. Posnídali, a až potom vyšli do zimního rána. Slunce slabě svítilo.

„Vím, že to nikomu nepovíte,“ řekla s uzarděním Vilma.

Zastavil se před ní a pohlédl jí do očí. Hleděli na sebe zblízka, něžně ji pohladil po tváři. Vilma zavřela oči a přitiskla se k jeho dlani.

„Odkud tu dívku znáte?“

„Z biografu. Dříve tam chodila. V posledních měsících samozřejmě už ne…“

„To ji nikdo nepostrádal? To se po ní Baur a Schumachell nesháněli?“

Vilma přikývla.

„Prosím?“ optal se.

„Sháněli,“ přikývla Vilma. „Schumachell se po ní ptal. Několikrát.“

„A jak… jak jste mu to vysvětlily? Vždyť to musel poznat…“

„Ona žila ve sklepě.“

„Ve sklepě?!“

„Ano,“ přisvědčila Vilma, „ten domek má malý sklípek. Tam jsme ji schovávaly.“

„A to se po ní neptal? Nepátral, kde je?“

„Řekly jsme… řekly jsme, že utekla.“

Překvapeně na ně pohlédl.

„Ano,“ kývla Vilma, „řekly jsme, že zmizela za Ovčím vrškem. On tomu naštěstí snad uvěřil.“

Chvíli kráčeli mlčky bílým neprošlapaným popraškem sněhu.

Potom se zeptal:

„Je to moc těžké, zmizet odtud?“

Vilma se pousmála.

„Ne, proč?“

A po chvíli řekl:

„Vy byste odtud odešla, Vilmo?“

Vilma se zastavila, usmála se a odvětila:

„Já? Ne. Proč taky? Mám tu mnoho práce. Někdo se o ni musí starat. Myslíte, že se maličký uzdraví?“

Zastavili se. Pohlédl na ni, něžně ji pohladil prsty po tváři a jemně políbil na rty.

„Určitě,“ řekl a usmál se.

27.

Město bylo pokryté bílým sněhem a on kráčel světlým ránem ke Kneippově ordinaci. Poslední dny a týdny, které prožil tady v tomto městě plném prázdnoty a podivného nepřirozeného klidu, ho stále více přesvědčovaly o tom, že situace, do níž se dostal, rozhodně ne svojí vinou, mu přerůstá přes hlavu a on je nucen ji řešit, aniž by o to vůbec stál.

Bezmyšlenkovitě svlékl kabát a pověsil jej na věšák.

Intuice tolik potřebná k tomu, aby s touto situací, ve které se nalézá a kterou si konečně začal uvědomovat, nějak naložil, mu bolestně otevírala oči. Světlé ráno se začalo probouzet.

Bylo toho víc, co si začal poznenáhlu uvědomovat a co, dříve nevědomě skryto, vyplouvalo na povrch a připomínalo mu jeho osud v celé nahotě. Bál se jen pomyslet na to, co ho potkalo a co sám sobě skrýval a snažil se ve svých úvahách pojmenovat jinak, a hlavně nepravdivě. Lež — to byl hlavní klíč k veškerému pochopení celé situace. Omílané pravdy v tomto malém městečku, osudy obyvatel a dříve pro něho pravdivá tvrzení, kterým věřil, mu teď nepřipadaly ani trochu věrohodné. Proč tomu tak bylo, zatím nevěděl, ale intuice ho varovala před pasivitou, s níž naslouchá svým přátelům, jež upřímněřečeno za své přátele ani nepovažuje. Bral ostatní jako podivné druhy, kteří jsou mu až odporní svým chováním a rozhodně spíš

nesympatičtí, protože mu až příliš připomínali jeho vlastní slabosti.

Umyl si ruce v oprýskaném umyvadle se studenou vodou, pečlivě si otřel prsty, jeden po druhém, a vzpomněl si na Kneippa. Nevěděl proč, ale Kneippovi přestával věřit už před delší dobou, jeho chování bylo až příliš dokonalé, tak nápadně přesvědčivé, že začal pochybovat o jeho opravdovém kněžství. Ne, ten muž byl příliš ochotný a úslužný. Kdepak, nebyl knězem ani trochu, byla to trapná komedie, kterou zde hrál pro druhé. Stačí jen trochu přemýšlet, a dostaví se zákonitě pochybnosti, to je zřejmé. Pochybnosti a nejistota, a náhle je vše bolestně vidět v jiném světle. Co když, pomyslel si, co když to všechno není pravda? Co když to všechno tady není, neexistuje, co když to kolem je jen podivný prožitek a on spí s otevřenýma očima. Možná není paní Stramlová, Liszt, Vilma, Marek a… Simon. Připadají mu všichni tak poslušní, pasivní, poddajní.

Sáhnul do kabátu a vyndal poslední prázdné papíry. Ještě že je šance napsat Petemu, poradit se, požádat o pomoc přítele, ten ho v tom jistě nenechá.

„Milý Pete, tolik… tolik bych Ti chtěl napsat to podstatné. To lhaní, co nás tady všechny trápí. Všechny ty pochybnosti, obavy a strachy… Neumím si už představit, že bych se vrátil zpátky. Pete, chtěl jsem mít klid. Od všeho. Žádnou zodpovědnost.“

Prudce se ohlédl. Za ním stál Kneipp a usmíval se na něho.

„Ach, váš přítel…“ povzdechl si Kneipp a hleděl na rozložené papíry, „nevím, jestli vám to nějak pomůže…“

Kneippova poznámka ho překvapila.

„Chtěl jste mu psát, mám pravdu? Vypsat se ze všech pochybností, obav, strachů…“ Kneipp se smutně usmál: „Drahý příteli, ptáte se, jak to vím?“ zeptal se a dlouho na něho hleděl. „To se tak dělá. Velmi starý způsob… Nazýváme to odborně sublimace. Ale to vy jistě víte, že?“

Zastrčil papíry zpátky do kapsy.

„Ne, nemusíte se stydět. Není se za co stydět. Chtěl jste psát pravdu svému příteli? Napsat mu, co vás trápí, zaměstnává vaši…“ Kneipp se odmlčel, „vaši mysl…“

Hleděl mlčky do země. Bylo mu krajně nepříjemné, že kněz naprosto přesně ví, co se stalo. Co se odehrává v jeho mysli. Dokonce to vypadá, jako by to věděl lépe, než on sám. Z toho muže šel strach.

„Copak, bojíte se? Máte strach? Proč prosím vás…“ Kneipp se přátelsky usmál. „Drahý příteli, není důvod se bát. Věřte mi. Není důvod. Nepřipouštějte si strach, tu nepříjemnou úzkost, a bude dobře. Přijde slast, krásný okamžik nevědomí… A hlavně nesuďte. Po tom všem… co jste provedl.“

Kneipp se slabě usmál. „Situace se změnila, milý příteli. Myslel jste si, že jste náš soudce? Ano, to je to pravé slovo. Chtěl jste nás soudit? Kdepak, na to už nemáte právo, vždyť vy jste taky zabil… A taky moc přemýšlíte, drahý příteli. Jste pomalu jako ten blázen Steinmann. A to nepřináší nic dobrého, věřte mi. Máte totiž málo informací, v tom je ten problém, rozumíte? Je přece psáno, že sami nevíme, co je pro nás dobré a co špatné. Znáte jistě ten citát, že? Je z bible. Víte to, viďte?“

Mlčky přikývl.

„Tak vidíte,“ usmál se Kneipp, „nemusíte mě hned podezřívat z nečistých úmyslů. Vím, co si o mně myslíte. Ale příteli, křivdíte mi. A přiznávám bez mučení, že mě to mrzí.“

Kneipp ho zarazil rukou.

„Jistě, vím, že to popřete. Ale je mi to líto, víte, pozná se to na vás. Jste takový… nejistý… Nerozumíte tak úplně všemu, co se kolem vás děje. Že mám pravdu? Proto ten strach? Proto ty pochybnosti? Mám pravdu, milý náš Mosesi? Bojíte se, že mám pravdu? Je to absurdní, nemyslíte? Vždyť já znám vaše pravé jméno lépe a dřív, než vy sám.“

Znovu mlčky přikývl.

Kneipp na něho zamyšleně hleděl.

„A tu hůl raději vraťte, ano?“ dodal po chvíli Kneipp tiše.

Stáli proti sobě a mlčeli.

Neměl potřebu s knězem dál cokoli probírat.

28.

Jeho kroky tlumil hučící potok. Odhrnul křoví a hleděl k Ovčímu vršku. Nikdo tady v tu chvíli nebyl. Nebe bylo tmavé a výjimečně nepršelo. Jeho nohy našlapovaly do rozmáčeného mechu nasátého vodou z mnohadenních dešťů. Ten slaboučký sněhový poprašek dávno zmizel

a zbylo jen mokré bláto, které se mu lepilo na boty.

V dáli zahlédl oheň. Když se s námahou přiblížil, zjistil, že zde někdo zapálil hustý keř. Oheň poklidně hořel a vycházel od něho tak příjemný žár, že s rozkoší natáhl ruce k plamenům a hřál se v blízkosti vlídného tepla. Pocítil blaho, takový mír a klid v duši, že by zde u tohoto ohně snad zůstal napořád.

Co učinit, pane Bože, co udělat? Nejraději by ráno nasedl do vlaku, dojel do Peteho chaty a tam se zavřel. Ani ven by nevycházel. Co je mu ostatně do Schumachella, paní Stramlové, toho snílka Marka.

Hleděl do teplého světla, připadalo mu, jako by oheň hořel stále stejnou intenzitou, jako by keř ani trochu sám sebe nespaloval.

Osud Garnstädterův ani jeho vraha ho nezajímal, tolik si přál, aby mu bylo jedno, co bude se starým Lisztem, s Kneippem, s tím bláznivým Steinmannem, konzulem…

Ta pasivita, se kterou všichni tady kolem něho tupě žili a jak odevzdaně nesli svůj úděl. Zastavili čas, strčili hlavu do písku, zavřeli před vším oči a dělají, že je všechno v pořádku. Bylo mu jich líto. Hlavně Simona, ten si takový osud nezaslouží.

Kdyby nezačalo zase drobně pršet, stál by u ohně do rána. Pane Bože, co učinit?

Oheň pozvolna uhasínal. Rozpršelo se. Z dálky, od tichého potoka, slyšel kuňkání žab. Zvláštní, pomyslel si, tolik žab, to u potoka obyčejně nebývá.

Vyhrnul si límec, ještě se ohlédl k městečku, které nechal za zády.

Až sem tehdy došli. Tady k tomu malému potoku. Rozhrnul husté křoví. Pamatoval si to přesně. Teď už musí pospíchat, pomyslel si, když chce být do svítání doma.

29.

Zprvu si myslel, že si pro něho už přišli, tolik se polekal vyděšeného výrazu paní Stramlové.

„Pane Laube, pospěšte, čekám tady na vás už tak dlouho! Nespala jsem snad ani hodinu, ten křik mě probudil! A vy nikde," vtáhla ho do místnosti. „Přitom takové věci se staly! Jsem z toho neobyčejně rozčílená." Pak s úsměvem dodala: „Takové věci se dějí a vy nikde!"

Rozhlédl se místností, jen tichý pan Liszt na něho mlčky hleděl. „Kde… kde je Vilma? Kde je Marek a Sipora? Kde jsou všichni?"

„To je právě to… Nic nevíte, to je právě to!"

„Spí všichni? Je to tak?"

„Nic neví," paní Stramlová se obrátila na mlčícího pana Liszta, „nic neví, to je to…"

Hleděl na ně zmateně a opatrně vyhlédl z okna, zda snad venku už nečekají. „Vaše milá paní, tichá a pokorná…"

„Co je s ní?!"

„Jen klid, musíte být klidný, pane Laube. Jen klid. Zatím se nic neděje, všechno se zdá být v pořádku. Hlavně buďte klidný, prosím vás o to…"

„Oni tady už byli? Baur?"

„Ale kdepak, co vás nemá!" Paní Stramlová pohlédla na pana Liszta: „Nic neví, dočista nic. Všechno už zařídil zlatý Marek, ta dobrá duše… A Vilma. To víte, ženy si v těhle věcech rozumí vždy nejlépe." Paní Stramlová na něho pohlédla: „Už jsou v bezpečí. Oba."

„Jděte spát, milý pane. Teď byste stejně nebyl nic platný…"

Poslušně vystoupal schody do svého pokojíku a odevzdaně si sedl za stůl. Sipora v posteli nebyla. Hleděl před sebe, neschopný jediné myšlenky, jediného činu.

„Milý Pete," naškrábal tlustou tužkou na papír, „teď už vůbec nevím, co dělat. Jsem v koncích a mám nesmírný strach."

Slovo nesmírný dvakrát podtrhl. „Sipora není doma, zůstal jsem tu sám a je jen otázkou času, kdy pro mě přijdou. Udělal jsem něco strašného," znovu podtrhl, „cítím se jako ochromený. Milý Pete, chci odtud…"

Vložil dopis do kapsy, vlezl oblečený do postele a během chvíle usnul.

„Pojďte, pane Laube," něčí ruce jím něžně třásly. „Je po všem."

Nad jeho postelí stála paní Stramlová a mlčenlivý pan Liszt a Marek, tiše se na něho smáli, jak na ně rozespalý hledí.

Tiše vstal a nechal se mlčky vést po schodech dolů do místnosti. A tam stála Vilma, usměvavá, s šálem kolem ramen, a Simon tu byl a všichni se mile usmívali a jemu bylo nadmíru hezky.

Ani nevěděl, jak se dostal ze stavení, Marek s Vilmou ho lehce podpírali, a on s nimi jako ve snách procházel tichým městem. A kdyby z dálky nekuňkaly žáby, bylo by nad celým

městečkem božské ticho a klid a mír. Jako by to tu znal, jako by tu už někdy byl. Vešli do malého domku, prošli úzkou chodbou a vstoupili do malé tmavé komůrky.

Byl to studený vlahý sklep. Na podlaze, na jakési dece ležela Sipora. Vypadala unaveně.

„Podívejte," slyšel hlas paní Stramlové, „podívejte, pane Laube. Není to krása?"

Otočil se za hlasem.

Paní Stramlová se na něho přívětivě usmívala. V náručí držela novorozeně.

„Jeho jméno bude Geršom, řekl to pan Marek. Pane Laube, co tomu říkáte? Tolik štěstí pro jednoho člověka…"

Hleděl na ně, jak tak kolem něho stáli a usmívali se. Připadalo mu to jako sen…

Ještě v noci, když se probudil po několika desítkách minut spánku, dopsal dopis Petemu, pár stručných řádek:

„Dostal jsem se do pasti, milý Pete. Teď už není úniku. Nikam. Dočista nikam."

30.

„I když to nevypadá, všechno je v nejlepším pořádku. Řešení je tady někde, blízko, na dosah ruky. Jen ho nalézt a sáhnout po něm. Pohřeb vyšel výborně, k dokonalé spokojenosti nás všech. Účast byla nadmíru uspokojivá. A tak generál došel klidu…"

Baur se usmál a pohlédl na komorníka, který se také mírně usmál.

Podpředseda má pravdu, pomyslel si komorník a souhlasně přikývl, má pravdu. Jen aby nezapomněl milý Baur na to hlavní, na to podstatné…

„Vidíte, stačí trocha strachu," pokračoval sípavě Baur, „svědomí je pořád ještě strašná věc, přátelé, a generál byl, přiznejme si, ze staré školy. Svědomí ho trápilo. Vůdcové nebývají ani tak vražděni, jako spíš páchají sebevraždu…" Baur se na chvíli odmlčel a pohlédl na komorníka. „Naštěstí jeho sebevražda mnohé vyřešila. A nového předsedu máme, tak co… I když to na první pohled nevypadá, je vše v nejlepším pořádku. Smrt předsedy jsme správně přiznali, z údajné vraždy stejně můžeme obvinit kohokoli. Ať pěkně všichni řeší, kdo je vrahem. Co na tom, že se nikdy nikdo nedozví, jak to doopravdy bylo. Jen je to nechme řešit, nikdy na to nikdo nepřijde, a to je pro nás nejpodstatnější. A podstatné také je, že už nám nic nestojí v cestě. Jde to všechno podle plánu, přátelé, můžeme být spokojeni. Generál zemřel, tak ať dojde klidu. Teď už se bát nemusí. Nemusí se užírat fantazií a vymýšlet na sebe ty věčné útoky. A nový předseda je. Takže všechno probíhá podle práva. A vidíte, nikoho to stejně vůbec nezajímá, nikdo se tím… netrápí…"

Muži mlčky souhlasně přikývli. Baur pohlédl znovu na komorníka.

„Jak je to s obrazem? Je hotov?" A aniž mohl komorník říci slovo, jedinou větu, Baur pokračoval:

„Nic nezaměstná víc, než práce sama. Vrátíme se tedy teď k původnímu generálovu plánu. A sice k tomu šťastnému plánu s raky. Bude nutno zhotovit přehradu, vybudovat rybník a pročistit potok. Je to ostatně nápad, poslední šťastná myšlenka našeho nebohého generála."

A Baur pohlédl, všiml si komorník pozorně, na svícen, který stál na stole. A pak Baur pohlédl, všiml si komorník, na konzula.

Konzul chce převzít iniciativu, pomyslel si komorník, to je zřejmé, ujmout se vedení. Jak se dřív chtěl konzul vloudit do přízně předsedovi, svému pánovi! Jak dlouho trvalo, pomyslel si komorník, než se vysvětlila ta velká záhada s těmi svícny. Tolik komorníkovi vrtala hlavou a nedávala mu spát, jak se říká. A jak to u záhad bývá, mají zaměstnat naši mysl a odvést pozornost od podstatného. A proto se tolik záhad nikdy ani nepodaří vysvětlit, mají zkrátka jen odvést pozornost. Konzul seděl odevzdaně v křesle a klopil zrak. Baur se shovívavě usmál a pokračoval:

„S tím bude práce nad hlavu," usmál se. „A pak… pak nasadíme ty zmíněné raky. Přehrada se vystaví z cihel, jak jinak. Cihly ať si každý vyrobí sám. Z hlíny a slámy, té je dostatek. Musíme je zaměstnat. Ať se o to starají sami, kde seženou hlínu. A nemyslete si," Baur se neznatelně usmál, „oni mají strach. Bojí se stejně jako my."

Komorník souhlasně přikývl. Přikývl i Hermann, ač bylo znát, že mnohé z toho, co říká Baur, nevnímá, protože je značně opilý. A přikývl Steinmann, i konzul, Schumachell i Hanusz. Komorník pohlédl ještě na jedno křeslo, které bylo prázdné, a Baur dodal:

„Teď už nám nic nestojí v cestě, moji věrní. Ač to tak na první pohled nevypadá, je všechno v nejlepším pořádku."

Baur se podíval na ono prázdné křeslo, pak na komorníka a pravil:

„Že Toscalini zradil, víme všichni. Ovšem proč tak učinil, to je mi záhadou. Jsou i tací, kteří zradí," řekl tiše Baur a pohlédl na konzula, který mlčky klopil zrak.

Nastalo ticho.

Baur ví, co říká, pomyslel si komorník, je to moudrý muž. Ovšem neřekl, a to ho velmi zamrzelo, že Sheenův výrok o sebevraždách vůdců mu řekl právě on, komorník.

„A teď k tomu obrazu. Obraz, který po nocích tak mistrovsky namaloval náš přítel," a Baur pohlédl na komorníka, „je připraven, je hotov. V pravý čas. A bude na pravém místě. Vystaven v biografu pro všechny."

Teď přišla ta pravá chvíle, pomyslel si komorník, teď je ten vhodný okamžik. Vstal a přistoupil k plátnu, jež bylo zakryto bílým ubrusem. Komorník se mírně uklonil a pomalu přehoz sejmul.

Všichni, až na Hermanna, vydechli údivem. To, co uzřely jejich oči, předčilo veškeré očekávání. Spatřili plátno hodné mistra. Na obraze byla tvář generálova, portrét tak krásný, neobyčejně zdařilý, vytvořený jemnými tahy skutečného umělce. Barvy na plátně svítily hřejivým teplem a světlo, které dopadalo na tvář portrétovaného, bylo průzračně jasné. Vlastní tvář generálova vyzařovala až nadpozemský klid.

Ve tváři mrtvého se zračil jakýsi vnitřní mír, jen slabě mírný úsměv naznačoval, že muž ležící v poduškách došel jistě blaženého klidu.

„To je dobré," zasípal Baur. I ostatní, ačkoli bylo zřejmé, že příliš výtvarnému umění nerozumějí, uznali, že hledí na obraz mistrovské kvality.

Komorník mlčky zakryl plátno, snad aby se všem stal obraz vzácnější, a řekl: „Víc jak tři roky práce, pánové. Tři roky dřiny. Vlastní tvář jsem vytvořil podle několika málo dochovalých fotografií. To kolem, světlo, stín, barvy… Ví někdo," a komorník se rozhlédl po posluchačích, „kdo to byl Tizian? Velasquez, Tintoretto? Repin?"

Nic nevědí, jsou všichni stejní, komorník pohlédl na opilého Hermanna. Vůbec nic netuší, netuší, pomyslel si znovu komorník a musel se v skrytu duše usmát. Ani jeden z nich nikdy neviděl mistrovská plátna Vinciho, Botticelliho, Scretty. Tolik let čekal na tuto chvíli. Jsou všichni stejní a nevědí nic…

31.

Spolu s doktorem Kneippem šli ještě navštívit starou paní Lotty, chudinka, bylo to s ní zlé, a on Kneippa doprovodil pouze z toho prostého důvodu, aby uviděl Simona a mohli být aspoň chvíli spolu. Nanosili společně dříví, nebyl nikdo jiný, kdo by se o staroušky ve statku postaral. Simon chodil nakupovat a teď v předjaří, pokud zrovna nepršelo, sbíral první jarní byliny, jak Kneipp přikázal. Naštěstí nemusel spolu s ostatními těžit hlínu za městem a namáhavě ji odnášet v dřevěných putýnkách do staré cihelny. Tam se totiž hlína míchala s nevysušenou trávou a byla odlévána do dřevěných forem. Vznikaly tak lehké pevné cihly, které byly po částečném zatvrdnutí odnášeny k budoucí hrázi rybníku.

Tuto práci, jednotlivé pokládání cihel na hrázi, vykonávaly hlavně ženy. Muži kopali hlínu a odlévali cihly do forem. Byla to práce těžká a namáhavá. Kneipp se malého slabého Simona zastal, ostatně kněz a Schumachell rozhodovali, kdo bude dělat jakou práci. Kneipp měl v této věci hlavní slovo u Baura a nikdo z dělníků, mužů i žen, proti osvobození od práce malého Simona nic nenamítal. On sám byl Kneippovi vděčný, že Simon byl té práce ušetřen. Ovšem namísto aby teď vozil Simona jako dřív na trakaři, vynášeli spolu páchnoucí bahno, opatrně lovili malé žabičky, které se v teplém bahně teď na jaře až nápadně rozmnožily a které se nečekaně zabydlely v samotné studni. Dalo se čekat, že po dlouhé zimě plné dešťů, kdy nebyly žádné pořádné mrazy, bude všude mnoho vody. Zatím se voda nahromadila v rozsáhlých bažinách pod městečkem, ale ještě se naštěstí nestalo, aby bahno zcela úplně zaneslo studnu s pitnou vodou.

Ještě se Simonem dojeli k nedalekému stavení a u ochotných sousedů načerpali vodu do prázdných lahví od mléka. Staroušci byli šťastní, že jim vodu přivezli a že jim osobně věnoval trochu zájmu. K večeru s Kneippem dorazili zpátky na náměstí.

„Podívejte!" Kneipp do něho šťouchl loktem.

„Prosím?" Pohlédl na Kneippa.

„Podívejte na ně. Jsou jako ty ovce," řekl Kneipp. „Dočista zpitoměli."

Dveře biografu byly otevřené, první návštěvníci vycházeli z tmavého sálu pod deštivé nebe.

„Panebože, oni se opravdu chodí klanět tomu obrazu! To snad není pravda!" Kneipp se podivil. „Jako by jim ta celodenní práce v cihelně nestačila. Chodí se postupně klanět tomu

obrazu. Jako ovce… Vědí, že už dávno není nikdo, kdo by jim to přikázal? Kdo je ještě teď k tomu nutí? Nikdo. Zpitoměli. Dočista zpitoměli strachem. Bojí se.“ A dodal: „Jako my.“

Kneipp se na něho podíval: „Jako my…“

„To není nikdo, kdo by jim to řekl?“

„Prosím vás, to by bylo to nejhorší, co by se mohlo stát. Jen ať se klaní obrazům a učí se nazpaměť těch pár filmů o Frollingovi. Ať vyrábějí cihly a hloubí základy k rybníkům, ať stavějí hráze a pěstují raky. A bude tu klid, žádný trans a žádný děs. Jen prázdno a nicota. Tak se to tady přece jmenuje.“ Kneipp se zastavil a bezmocně rozhodil rukama.

„Dělal jsem, co jsem mohl,“ řekl kněz zamyšleně.

„Bylo psáno: co je císařovo, císařovi, jestli mi rozumíte. A neodporovat zlému,“ Kneipp si povolil kolárek u krku a usmál se. „Pravda, lépe se nedýchá… Taky jsem si to představoval dřív všechno jinak, nemyslete si. Ale zvolil jsem si poslušnost k řádu.Nakonec člověk musí ustoupit ve svých ideálech, tak už to bývá. Jak stárnete, zjistíte, že chcete více méně zachovat stávající stav a nic moc neměnit. Taková ta pokrytecká skromnost, aby vše zůstalo při starém, raději už moc nechtít, nic už neočekávat a smířit se s tím, co je.“

„Na dobrou stolici jsou nejlepší senné strusky, co?“

Kneipp se na něho podíval a usmál se.

„Dělejte si legraci. Ostatně to je tak jediné, co zbývá. Panebože, těch potvor je čím dál víc!“

Kneipp se rozeběhl a prudce zašlápl velikou žábu.

„Potvory! Podívejte, je jich tady čím dál víc! A támhle, podívejte! A tady! Potvory!“ Kneipp popadnul klacek a prudce odkryl křoví u cesty.

„Ne, tam nechoďte!“ mimoděk vykřikl. „Do toho křoví nesmíte!“

„Jen se pojďte podívat! To snad není ani možné! Mrchy jedny!“

Vypadalo to až komicky, vidět kněze, jak vší silou bije hejno žab, slyšet jeho nadávky a do toho vyděšené kuňkání těch tlustých nadmutých stvoření, která jako na pružinách skákala na všechny strany.

„Mrchy jedny,“ ulevil si znovu Kneipp. „No tak mi přece pomozte!“

Popadl těžkou větev a surově začal tlouci do zbylého klubka polomrtvých žab. Žab kupodivu přibývalo. Další a další se vracely, v panice přiskakovaly, a některé dokonce chtěly zaútočit, přestože měly potrhaná krvavězelená břicha plná lesklého hnisu, vrhaly se pisklavými skřeky až do úrovně jejich obličejů. Ze silnice od biografu přiběhlo pár mužů, přilákaly je sem Kneippovy nadávky a vyděšené smrtelné kuňkání. Několik mužů popadlo klacky a za krátkou chvíli bylo ticho.

„Mrchy! Hnusný mrchy!“ ulevil si Kneipp a mrštil zlostně klackem mezi ubyté žáby. Utřel si zpocený zátylek, uplivl si a řekl:

„Je jich tady plno. Nebyla letos žádná zima, jen pořád pršelo. Proto je tu tolik komárů a much. Ta havěť je všude a tyhle potvory mají pak co žrát. Tohle nejsou myši, aby se to dalo utopit.“

Kneipp si zakryl ústa kapesníkem, přikrčil se a vlezl hlouběji do křoví.

„Laube, pojďte sem! Podívejte!“

Kneipp klackem odkryl navršené listí, kolem bylo spousta much a silný zápach.

„Panebože… podívejte…“ Kneipp s údivem hleděl na mrtvé tělo, zakryté trochou hlíny a zetlelým listím.

„Pojďte odtud,“ zatahal Kneippa za ruku. „Raději pojďme pryč…“

„Kdo to je? Podívejte, obličej má celý od krve.“

Kneipp hleděl na mrtvé tělo zakryté trochou hlíny a zetlelým listím. „Znáte ho?“

„Ne,“ zalhal.

Kneipp se podivil: „Opravdu ho neznáte?“

Vylezli z křoví. Naštěstí tady poblíž nikdo nebyl.

„Utekli všichni jako malé děti, vidíte? Bojí se.“ Kneipp se na něho povzbudivě usmál. „Co je vám? Snad nemáte strach? Neblázněte, tady už nikomu žádný trest nehrozí.“

A dodal: „Ani za vraždu.“

32.

„Milý Pete,“ psal tužkou na poslední papír, který mu zbyl, „situace je bezvýchodná. Ani nevím, jestli se mi podaří, aby se můj dopis k Tobě dostal…“

Podíval se z okna.

Obloha byla nezvykle temná, a pohlédl na spící Siporu. Chudák, pomyslel si, musí být

unavená. Pořád chodí kojit malého — Geršom, jeho syn, se má k světu — a tak Sipora mnohokrát denně běhá přes celé město, navíc pomáhá paní Stramlové a ještě dennodenně uklízí v biografu. Teď, v posledních týdnech, kdy už zase prší, je to obzvlášť namáhavé.

Petemu musí sdělit velmi jasně, co se tady děje. Je to jediná a poslední možnost, aby ho odtud někdo dostal. Tady se nedá spolehnout na nikoho.

„Nemůžeš spát?“

„To je v pořádku,“ řekl zamyšleně, „ještě je málo hodin.“

„Slyšíš? Jako by někdo volal pod okny…“

Sipora se rozespale posadila na posteli, chvíli pozorně naslouchala zvukům zvenčí, ale kromě monotónních kapek deště už bylo zas ticho.

Přistoupil k její posteli, políbil ji a pohladil něžně po krátkých vlasech.

„Spi. Něco se ti zdálo. Všechno je v pořádku…“

Sednul si ke stolu a hleděl na nedopsaný dopis.

„Nemám jistotu, že můj dopis vůbec dostaneš,“ psal. „Chtěl jsem mít klid. Zpomalit život a zastavit to strašné tempo, které mě obklopovalo. A hlavně žít sám, bez všech ambicí a zodpovědnosti. Milý Pete, co bych za to dal…“

Odložil tužku a naslouchal zvukům před stavením. Déšť zesílil a bubnoval do střechy jejich podkrovního pokojíku.

„… žádnou zodpovědnost a čisté ruce. Oboje se žel bohu nepodařilo. Milý Pete, nelze vystoupit.“

Natáhl na sebe kabát, sfoukl plamen petrolejky a pomalu sestoupil tiše ze schodů.

Procházel spícím městem, kolem Frollingova pomníku, kolem radnice, směrem k nádraží. Déšť sílil. Vyhrnul si límec kabátu. Zaslechl za sebou něčí kroky.

„No tak počkejte přece…!“

Kdosi ho uchopil za loket. Prudce se otočil.

„Čekal jsem na vás pod okny. Dokonce jsem vám házel na sklo kamínky, to jste neslyšel?“

Schumachell se slabě usmál a natáhl ruku.

„Ten dopis. Buďte tak hodný…“

„Prosím? Jaký dopis?“

„No tak…“ řekl Schumachell netrpělivě.

„Ne,“ řekl rozhodně.

„Prosím?!“

„Říkám ne. Žádný dopis vám nedám. Nechci. Prostě nechci.“

Schumachell na něho chvíli hleděl. Potom bezradně rozhodil rukama.

„Prší,“ řekl Schumachell přátelsky. „Teď už prší dokonce i v noci. Poslechněte, začíná to být vážné…“

Schumachell se na něho usmál. „Pokud jdete na nádraží, doprovodím vás, jestli ovšem dovolíte…“

Pokrčil rameny. Procházeli prázdným nočním městem, tu a tam osvětleným pouličními lampami, a vyhýbali se ohromným kalužím vody, které se místy slévaly v úzké mělké potůčky.

„Divné teplo, co? Zima ještě ani pořádně neskončila, a teplo je už i v noci, jen co je pravda?“

Mlčel, rozhodnutý nenechat se vyprovokovat k jakémukoli dialogu. Kráčeli vedle sebe, zachumláni do kabátů, se sklopenými hlavami, aby se aspoň tak chránili před prudkým deštěm. Schumachell se najednou prudce otočil a uchopil ho za kabát:

„Tak a dost! Copak nechápete, o co tu jde? Nechme už té komedie! Radím vám, seberme se a rychle pojďme odtud! Nevidíte, co se tu děje? Copak to nechápete? Je konec! Konec…“

V tu chvíli se ozval hrom, ostrý blesk protnul černou oblohu, ozářil ostře jejich obličeje a on uviděl v Schumachellově tváři opravdový strach.

„Pojďte, ještě je čas. Ještě tam doběhneme!“

Schumachell ho popadnul za ruku a táhnul ho ulicí směrem k nádraží. Znovu z oblohy prudce blýsklo a ozval se ostrý hrom. „Už to začalo! Panebože, už je to tady!“ zděšeně vykřikl.

Obloha jako by ztmavla, pouze další prudké blesky na několik vteřin jasně osvítily oblohu. Stromy se ohýbaly, mokré větve se v prudkém větru lámaly a padaly jim k nohám. Z okolních domů vybíhali vyděšení, rozespalí lidé.

„Panebože, jdeme odtud! Pojďte rychle, dokud to ještě půjde!“ Schumachell ho pevně držel za ruku a utíkal s ním mokrou ulicí plnou bláta a špinavé páchnoucí vody směrem k nádraží. Zahlédl, že i ostatní utíkají, narychlo oblečení, směrem k náměstí. Uběhli několik desítek metrů, když světlo pouličního osvětlení zhaslo. Kolem dokola byla naprostá tma. Zastavil se a naslouchal zvukům kolem sebe. Déšť mu narážel do uší, musel sevřít pevně rty, aby se mu

zvířený prach nedostal do úst a do plic.

Náhle se obloha prudce rozzářila, bylo to světlo tak pronikavé a silné, že se na několik vteřin celé město ocitlo jakoby v denním světle. To, co na těch pár okamžiků zahlédl, mu vyrazilo dech.

Pobořená stavení, Frollingův pomník na svém místě už nestál, zbyl jen podstavec. Socha byla zlomená do ostrého úhlu. Frollingova hlava byla zaražená do země, spočívala v bahnité vodě a nohy pomníku se opíraly o podstavec. Všude bylo spousty hučící páchnoucí vody a o několik metrů dál zahlédl Schumachellovo tělo, surově nabodnuté na zlomeném kmeni stromu, z prsou, uší a úst mu vytékala tmavá krev a slaboučkým pramínkem stékala po obličeji do bláta.

V tu chvíli se ozvala další, mnohem ostřejší řezavá rána, projela mu ušima, jeho tělo se prudce vymrštilo a silná zvuková vlna s ním vší silou smýkla do blátivé vody. V té černé tmě nezjistil, co ho udeřilo do ramene a zad. Byla to tupá bolestivá rána, která mu v jednom jediném okamžiku vyrazila dech a jeho tělo proletělo ohromnou rychlostí po kluzkém bahnu. Další tupá rána zasáhla jeho spánek.

Před očima stačil zahlédnout studené bílé světlo, takže během několika okamžiků ztratil vědomí a jeho tělo bylo vláčeno bahnitým potokem do neznáma.

33.

Marek, kdo jiný, spolu s Vilmou a Kneippem organizovali záchranné práce v prvních dnech po katastrofě. Městečko leželo v troskách. Všude jen pobořené domy, s polámanými krovy, střechy neudržely ani tu první silnou bouřku. Všude spousty páchnoucí vody, bahno za těch pár dní ani trochu nevyschlo. První tři dny, kdy byla obloha černě zatažena a podivná tma byla i ve dne, kdy nefungovala elektřina, kdy z vodovodů a studní nebylo možno načerpat pitnou vodu a kdy nebylo možno nalézt nic k jídlu, co by nebylo nahnilé a rozmáčené, bylo hlavní nutností co nejrychleji najít všechna mrtvá těla, roztroušená po ulicích, sklepech, a dokonce i ve větvích stromů.

Ti nejsilnější je co nejrychleji za nohy a ruce vlekli na Ovčí vršek a tam je vhazovali do nádrže, původně zamýšlené pro chov raků, která po vytrvalém dešti byla už po okraj naplněna kalnou vodou.

O nemocné se staral, kdo jiný, Kneipp spolu se Siporou a Vilmou. Obvazy brzo nestačily, stará paní Stramlová natrhala prádlo, povlečení a všechny záclony na úzké pruhy plátěných obvazů a ty se do posledního zbytku použily.

Když byli mrtví pochováni, s nimi i tělo Toscaliniho, a když byla zažehnána první nebezpečná hrozba infekce, bylo nutné najít vodu k pití. Pomohl Kneipp.

Spolu s tím podivínem Steinmannem našli pramen blízko potoka u Ovčího vršku, vyhloubili úzkou studnu a během několika hodin vytryskla na povrch voda čirá, světlá a kupodivu, jak se obával kněz, nebyla temně rudá jako potok. Potok byl totiž plný nánosů jílu, který prudký proud vymlel ze břehů, a v něm plavaly stovky mrtvých ryb.

Nebylo nic, kromě mokré trávy a jarní kůry ze stromů, co by bylo možné vzít do úst. Naštěstí si Simon všiml, že na těch nejsilnějších stromech zůstala spousta ořechů. Ořechy se válely všude kolem, prudký déšť je smetl ze stromů a rozházel po dalekém okolí. Popadli silné klacky a ořechy, neponičené a nerozmáčené, setřásli ze stromů. Byl to nápad Kneippův, aby ořechy zbavené skořápek semleli na drobnou moučku a spolu s vodou vytvořili těsto, které mohli péct na plochých kamenech. Práce to byla nenáročná a naštěstí zaměstnala všechny na mnoho dnů.

Třetího dne po té strašné katastrofě, kdy se mnozí alespoň na chvíli šli opatrně podívat ke svým obydlím, aby pohřbili další mrvé, uvězněné v sutinách příbytků, je potkalo další neštěstí.

Dalo se očekávat, ostatně Kneipp hned od počátku na toto nebezpečí upozorňoval. Na mnohé totiž přišly silné horečky, i ti, kdo byli zatím zdraví a silní, uléhali s prudkými bolestmi kloubů a silným katarem. Jejich těla byla pokryta velkými rudými boláky, které byly plné žlutého hnisu. Oči měli oteklé horečkou a pálivé opary jim rozpraskaly rty.

Kneipp věděl, že je situace neudržitelná. A tak v noci, kdy ostatní už spali v horečkách a nepokojných snech, kdy čekal u ohně, až kolem bude klid, vstal a opatrně došel k náměstí, kolem radnice a zbořené sochy esejisty Frollinga.

Již po třetí bušil na zavřené dveře, a už byl rozhodnutý vrátit se s nepořízenou zpátky k ostatním, když v tom se dveře tiše a pomalu otevřely.

Ve dveřích stál starší menší muž.

Neřekl ani slovo, jen němě ustoupil a Kneipp vešel.

V hale, osvětlené několika svícemi, nebyl nikdo. Pomalu procházel chladnou halou a po schodišti stoupal do prvního patra. Kolem bylo podivné ticho. Ze stěn sálalo studené vlhko a na podlahu z drahých parket, na drahé koberce a na porůznu postavené židle kapala do všemožných hrnců a váz voda z promáčeného stropu.

Kneipp vešel do pootevřených dveří. Tam, usazený v kolečkovém křesle a zakrytý těžkým plédem, seděl starý muž. Přistoupil ke křeslu. Ten muž musel být mrtvý minimálně šest nebo sedm dní.

Kneipp procházel studenými místnostmi, hleděl na všecku bývalou krásu, teď poničenou tou hroznou katastrofou. Na obrazy poházené podél vlhkých stěn, na rozmáčený starožitný nábytek. Všude kolem to páchlo hnilobou a zetlelými koberci.

„Nikdo tu není," ozvalo se za jeho zády. „Starám se tady o pána, což činím již dlouhou řádku let. Ostatní někam odešli a mě tu zanechali."

„Vy jste tu sám?"

„Já jsem First, pane. Ale všichni mi tu říkají Hermanne. Já se tady starám o pána. Ostatní někam zmizeli a mě tu nechali. Mohu vám nabídnout víno, pane? Já jsem tu zůstal s pánem, starám se o něho mnoho let. Ostatní totiž někam odešli. Mohu vám nabídout víno, pane."

Kneipp viděl, že nemá smysl s tím mužem mluvit. Bylo na první pohled zřejmé, že je v šoku. Přesto se ještě zeptal:

„Hermanne, chcete jít se mnou? Odvedl bych vás k ostatním, chcete?"

„Ostatní přijdou sem a já se zatím postarám o pána, ano? Oni jen na chvíli někam odešli. Ale vrátí se, to já vím…"

Ten chudák zešílel, pomyslel si Kneipp, to je jasné.

34.

Otevřel pomalu oči a zmateně hleděl do korun stromů. Jeho tělo se třáslo zimou. Pokusil se s námahou vstát. Rameno a záda ho bolely, rty měl rozpraskané a oči ho nepříjemně pálily. Určitě tady v tom blátě nastydl. Nevěděl, jak tu byl dlouho, voda v říčním korytu ho sem doplavila a vynesla na břeh. Nejraději by znovu ulehl do mokré trávy a usnul, ale bodání hmyzu a pisklavý bzukot drobných mušek ho donutily vstát a s námahou se vydat proti proudu k městečku.

Městečko bylo liduprázdné. Všude spousty páchnoucího bláta, zápach a nekonečné množství bzučících komárů.

Dveře biografu byly otevřené. Vešel dovnitř. Podlaha byla pod vodou, tapety byly odlepené, zplihle visely na stěnách a šířil se tady, v uzavřeném prostoru, hnilobný pach promáčených křesel. V čele sálu, kde byl dřív vystavený generálův posmrtný portrét, leželo jen pár mokrých trámů, právě tady se střecha probořila a zavalila vystavený obraz i s katafalkem.

Vyšel ven a pohlédl na zbořený Frollingův pomník, na radniční hodiny a na otevřené dveře. Opatrně vešel dovnitř a chvíli stál ve studené tmavé hale.

„Tady nikdo není…" ozvalo se za jeho zády. „Jmenuji se First, pane. Ale všichni mi říkají Hermanne. Já jsem tady s pánem, víte? Ostatní někam na chvíli odešli, ale vrátí se…"

„Kde jsou všichni, pane Firste? Kam odešli?"

Hermann hleděl do země a nepřítomně se usmíval.

„Slyšíte mě, Hermanne?"

„Přijdou každou chvíli. Mohu vám nabídnout víno, pane?"

„Vy jste tu sám, Hermanne? Nikdo tu není?"

„Není. Byl tady kněz a zaopatřil pána. Víte, já jsem se o něho svědomitě staral, ale už prý nemusím. Pán umřel, víte? Ale ten hodný kněz mi říkal, že mohu být už klidný. I pán už došel klidu. Tak to říkal…"

„Počkejte, Hermanne, tady byl Kneipp? Hermanne… pane Firste, poslouchejte, tady někdo byl?"

Hleděl do blažené Hermannovy tváře a bylo mu jasné, že ten muž zešílel. Uchopil ho jemně kolem ramen a tiše prošli tmavou halou k otevřeným dveřím.

Pomalu procházeli městem, s námahou přelézali sutiny zdiva a polámané kmeny stromů. Čekal, že domek paní Stramlové bude poničený, ale když uviděl rozbitá okna, polámané trámy s děravou střechou, tak ho to přece jen zabolelo. Na zemi v místnosti bylo spousta zaschlého bláta, na podlaze se válelo vlhké prádlo, dokonce i vedle v kuchyni kdosi ve spěchu zotvíral všechny zásuvky. Bylo mu jasné, že celý domek někdo prohledal. Nechal třesoucího se

Hermanna u stolu a opatrně vylezl po schodech do svého pokojíku.

Po Sipoře ani stopy. Žádný vzkaz na stole. Otevřel zásuvku. Vytáhl ze stolu nůž a podíval se na složené dopisy pro Peteho. Tak to rabovali jenom dole, hledali jenom oblečení a něco k jídlu. Zmizela hůlka, která ležela na dně zásuvky. To bylo jediné, co mu zbylo na památku.

Pomalu sestupoval po schodech do chodby.

Zastavil se u dveří pokojíku pana Liszta.

Starý pán ležel po bradu zakrytý vlhkou peřinou a oči měl zavřené. Přistoupil k němu a opatrně mu sáhnul na tepnu na hrdle.

„Pane Liszte…“ zašeptal, „slyšíte mě?“

Starý pán tak podivně, pomyslel si, a namáhavě dýchá. Až po dlouhé chvíli otevřel oči.

„Jsou u přehrady,“ řekl ztěžka, „jsou tam všichni.“

Pohladil ho po bílých vlasech a povzbudivě se na něho usmál. Liszt zavřel blaženě oči: „Já už nemůžu…“ řekl z posledních sil.

Podložil mu hlavu vlhkým polštářem a sednul si na pelest postele, aby tak alespoň na chvíli ulevil bolavým zádům.

„Já taky ne,“ řekl.

Liszt se slabě usmál. „Simon vás hledal. A Marek. Čekali tu na vás. Já jsem jim řekl, že se vrátíte. Prosím vás, řekněte jim něco…“

Seděl na kraji postele, mlčky držel ruku starého pána ve svých dlaních, jako by mu chtěl předat svoji sílu. Ve skutečnosti věděl, že je to naopak. Cítil v sobě podivný klid. Jako by starý pan Liszt s sebou pomalu odnášel i jeho strach.

A když stařec naposledy vydechl — bylo to tak jemné a křehké vydechnutí —, musel se sám pro sebe překvapeně pousmát. Tolik klidu bylo v tom okamžiku. Zatlačil starci oči, ještě jednou ho pohladil po dlouhých bílých vlasech, vstal a otevřel okno. Aby se duše nemusela dlouho zdržovat na místě, jak mu to jednou říkal Kneipp.

V půli cesty, ještě dřív, než vůbec mohl dorazit s Hermannem k přehradě, kdy s námahou musel v šeru dávat pozor na každý krok, zaslechl za svými zády známý hlas.

„Tak jste vstal z mrtvých? Hrůza, co?“ Kneipp, špinavý a potrhaný, ho srdečně objal, až syknul bolestí.

„Jste v pořádku, viďte?“

„Rameno bolí. A záda,“ řekl šťastně. „A je mi zima…“

„Nic vám není, to byste jinak vyváděl. Hrůza, co? Ukažte…“

Kneipp mu prohmatal rameno.

„No, budete mít záda jednu velkou modřinu. To vždycky hodně bolí. Vy jste sem toho chudáka sám donesl? Nechtěl odtamtud ani zanic. Marek bude mít radost. Upravte se trochu, ať na ně líp zapůsobíte. A něco jim řekněte. Něco. Cokoli. Všechny děti chtějí před spaním slyšet pohádku…“ A dodal: „Ať je ten konec trošku důstojný…“

Kneipp si svlékl kabát, rozložil jej do trávy a nebohého Hermanna opatrně položili na zem.

„Marek se tady o starého Hermanna postará. Vidíte? Je úplně mimo, ten to vyřešil nejlíp…“ Kneipp chvíli hleděl na apatického Hermanna.

„Já jsem se snažil, věříte mi to?“ Kneipp si uvolnil límec, aby se mohl lépe nadechnout.

Hleděl na Kneippa, všiml si, že za těch pár dní velmi pohubnul.

Když si svlékl kabát, bylo vidět, jak je celý špinavý, zpocený, košili od zaschlé krve a kolem krku už neměl čistý bílý kolárek.

„Věříte mi to?“

Usmál se na kněze a mlčky přikývl.

„Snažil jsem se dodržovat nějaká pravidla. No pravda je…“ Kneipp se zarazil, „… dost brzo jsem zjistil, že nejsou tak úplně přesná. Myslel jsem, že když budu dodržovat to stařičké desatero, tak bude všechno kolem v pořádku. No, to je právě to. Ta pravidla se hodně změnila, nikdo na ně dnes nedá… Panebože,“ vztekle sykl, „jeden jediný zázrak!“

Kneipp se zarazil. Určitě mu nebylo příjemné, že ho zrovna on vidí tak bezmocného.

„Jdem k ostatním. Vy tu s ním,“ ukázal hlavou k Hermannovi, „zůstaňte. Pošlu sem někoho s nosítky.“

Zůstal sám s nepřítomným Hermannem, sedl si vedle něho, opřel se opatrně bolavými zády o kmen stromu a s námahou si natáhl nohy před sebe. Rameno ho bolelo, tupá bolest se šířila celými zády až do kyčlí.

Hleděl na temnou oblohu, byl to skoro zázrak, že už delší dobu neprší. Nechtělo se mu ani trochu k ostatním, byl rád, že tu teď může v klidu sedět, vedle toho pomateného chudáka Hermanna. Toho nic už netrápí, pomyslel si.

Podíval se na něho, Hermann se jen usmíval.

Když přinesli nosítka, Marek se Steinmannem ho nadšeně objímali. Markovi tekly slzy, vypadal komicky, s ovázanou hlavou a v dlouhém kabátě, v pase staženým kusem špinavého motouzu.

„My jsme jim řekli, že se určitě vrátíte. Čekají vás."

„Čekají na mne? To je učiněný nesmysl, vždyť ani mluvit neumím…"

Steinmann se na něho zamyšleně a prosebně zahleděl:

„Udělejte něco. Něco si vymyslete. Potřebují nějaký důkaz. Jeden jediný malý zázrak. Jedno malé kouzlo, rozumíte?"

Zamyšleně přikývl.

„Jsou v pořádku?"

„Kdo? Vaše žena? Syn?" Marek se usmál.

„Můžete být klidný, nic se jim nestalo. Jsou v pořádku. Jen Geršom dostal horečky, ale buďte klidný, už je to v pořádku. Nemohl chudinka močit, nějaká sněťči co. Sipora se o něho tak pečlivě stará. Chtělo to prý," Marek rozpaky zrudnul, „malý zákrok. Víte, co myslím…"

„A Simon?"

„Pojďme už. Čekají na vás."

35.

Tak dnes se všechno dokoná, pomyslel si. Hleděl na tu spoušť kolem, na těch několik desítek provizorních stanů, malých prozatímních domečků, stlučených z rezavých kousků plechů a promáčených prken, a bylo mu jasné, že je konec.

„Udělejte něco, nějaký důkaz jim ukažte…" Steinman na něho prosebně hleděl. „Něco si vymyslete, uvidíte, že vám uvěří. Marek jim o vás mnoho vyprávěl. Uvidíte, že vám uvěří. Už jsem to všechno promyslel. Tumáte…"

Hleděl na Steinmanna s překvapením. Považoval ho za naprostého blázna, přinejmenším za velkého podivína, a teď tady hleděl na muže s naprosto jasnými a rozumnými názory. Jeho chování bylo sebejisté a zcela racionální.

Steinmann se usmál: „Předstírat blázna je ten nejlepší způsob, aby vás začali podceňovat a nebrat vážně, věřte mi. V tu chvíli jste mimo hru. Tumáte," Steinmann mu nenápadně podával hůlku, kterou tolik hledal ve svém pokoji.

„Myslel jsem, že vás už neuvidím, měla být pro Marka. Ale takhle to bude lepší… Ta hůlka je opravdu kouzelná. Původně patřila generálovi, a ten ji zdědil po svém dědu. Je kouzelná a umí se vrátit sama ke svému pánovi. A tím jste od této chvíle vy."

Překvapeně na Steinmanna hleděl.

„Záhada, co?" Steinmann se usmál. „Kdepak, žádná záhada, milý příteli. Stačí jen několik věrohodných detailů, pár šikovněřečených premis vhodně seřazených za sebou. S logikou si můžete dělat, co chcete. Tumáte…" Steinmann se na něho přátelsky usmíval. „Samozřejmě, že jsem si to právě teď vymyslel. Je to obyčejná kouzelnická hůlka toho podvodníka Toscaliniho. Tumáte… Jedno malé kouzlo, rozumíte?"

Mezitím Marek s konzulem shromáždili ostatní do středu tábora, kolem improvizovaného ohniště, kolem několika kůlů spojených rezavým drátem, na kterých se sušilo mokré a páchnoucí prádlo, a najednou, byl to krátký okamžik, stáli všichni kolem něho, špinaví a zmatení a vyděšení, a on hleděl na tu bídu, zmar a bolest kolem sebe a najednou věděl, že odtud ho už nikdy žádný vlak pohodlně neodveze, že už nezůstal ani jeden jediný kus papíru, na který by napsal další neodeslaný vzkaz Petemu, a že se stalo to, čeho se celý život nejvíc obával.

Díval se na ně, jak tam před ním mlčky stojí. Na Vilmu, neučesanou, s černým špinavým šálem uvázaným kolem boků, na milou paní Stramlovou, v náručí s malým Geršomem, komorníka, který i v této chvíli stačil ještě ostatním roznášet vodu, na Simona s Markem a Hanuszem, Siporu a starého konzula, Kneippa, ustaraného a zklamaného, Hermanna, který se jen usmíval, Baura, zamyšleně hledícího do země… Dvacet třicet jich zůstalo, a teď na něho mlčky hleděli a odevzdaněčekali, co jim řekne.

Marek se na něho povzbudivě usmál, zdvihnutím ruky si sjednal ticho a pravil:

„Přátelé…! Nevím, co chcete slyšet…," začal nesměle, „víte, že mluvit neumím. Ale tady," rozhlédl se kolem sebe, „tady zůstat nemůžeme…"

Bylo ticho. Rozpačitě na něho hleděli.

„To je všechno?" ozvalo se. Byl to konzul, který promluvil. „To je všechno? Tady Marek…

kde ho máme? Marek říkal, že nám povíte, co máme učinit dále. Že máte jakýsi puvoár —“

„Myslí pověření,“ zasípal Baur.

„— že nám předvedete nějaký… zázrak.“ Konzul se ironicky ušklíbl.

„Upřímněřečeno,“ zachraptěl Baur, „nevíme, proč bychom vám měli vůbec věřit…“

Konzul spokojeně přikývl, ale hlouček jen nesouhlasně zašuměl.

„No ne, počkejte,“ vykřikl Baur, „ať nám to vysvětlí! Ať nás přesvědčí! Ale přátelé, copak nám tady bylo špatně?“ Baur se námahou rozkašlal.

„Víte, vím toho dost,“ řekl konzul záhadně, „dost, věřte mi.“

Dav ztichl.

Konzul si vychutnal tu chvíli napětí a pomalu a tiše prohlásil:

„Zamyslel se tady někdo z přítomných, co nás venku čeká? Uvažoval někdo z vás, co by nás tam mohlo potkat? A ptám se vás všech,“ konzul učinil další dramatickou pauzu, „ptám se, ví snad někdo z přítomných bezpečně, že by bylo rozumné odtud odejít?“

Bylo ticho.

„Jistě, vím víc než vy, přiznávám. Přiznávám, že jsem byl v úzkém styku s naším… milým předsedou…“

Konzul sklonil hlavu a na okamžik se pietně odmlčel.

No, pomyslel si komorník, všehovšudy pětkrát šestkrát ho navštívil a snažil se vlichodit do pánovy přízně. Škemral a prosil generála, aby mohl odtud odejít, i úplatky nosil, velké zlaté svícny, jak mu později prozradil nebohý Hermann.

„Mnoho hodin rozhovorů, stovky hodin přemýšlení… věřte mi, odtud není cesty.“

Bylo ticho.

„Říkal jsem tady přátelům,“ promluvil tiše Marek, „že víte, jak se odtud všichni dostaneme.“ Hleděli teď všichni na něho, čekali, až promluví.

„Vždyť víte, že mluvit neumím. Jsem jen obyčejný úředník, pracuji u firmy Haumand. Je to firma vyrábějící hračky, plastové koníky a tak…“

„Ale ale ale…“ Steinmann mu skočil do řeči, „báchorky! Jen nám povězte úplnou pravdu! Prý umíte zázraky, aspoň tady Marek nám to tu vykládal. Prý nějaké kouzlo…“ usmál se povzbudivě. „No prosím,“ ukázal Steinmann rukou ke skupince pozorně naslouchajících, „tak se ukažte. Tak už začněte!“

Hleděl na ně, jak mlčky čekají, co jim předvede, čím je přesvědčí.

Marek k němu přistoupil a hleděl mu zblízka do očí.

„Povězte nám pravdu,“ řekl Marek prosebně. „Pravdu. Proč jste se pro nás vrátil? Jeden jediný zázrak, a my vám uvěříme.“

Připadal si jako ve snu, když pomalu sáhnul do kapsy kabátu, zatímco skupinka přihlížejících mlčky a s nadějí sledovala zvědavě každý jeho pohyb.

Připadal si jako ve snu, když zdvihl tenkou hůlku nad hlavu, aby všichni přítomní dobře viděli, co činí, a prudce hůlkou udeřil o zem.

A připadal si jako ve snu, když se hůlka rázem, jen co dopadla na zem, prudce zachvěla a proměnila se v tenkého hada.

Přihlížející v údivu zděšeně zahučeli.

Marek popadl kabát a hodil jej, za zděšení přihlížejících, na svíjejícího se hada.

Všichni rázem ztichli zvědavostí.

Marek rukou opatrně šátral pod kabátem a po chvíli nutného napětí vytáhnul před udivenou skupinku mrtvého bezvládného hada.

Přihlížející zahučeli překvapením.

Připadal si jako ve snu, když mu Marek velmi opatrně podal bezvládného hada, který se v jeho ruce rázem přeměnil v obyčejnou nenápadnou hůlku.

Marek zvedl jeho ruku do výše a zvolal:

„Tak už mu věříte? Už vám stačil tento důkaz?“

Všichni souhlasně zašuměli.

„Už mu věříte? Chci slyšet váš souhlas!“ zvolal Marek. „Věříte mu?“

„Věříme! Věříme!“ tleskali všichni.

„Věříte? Neslyším vás!“

„Věříme! Věříme!“

Připadal si jako ve snu, jako by se mu to všechno tady kolem jen zdálo.

„Tak moment! Nic takového! Nic neví!“ vykřikl konzul a málem by se vrhnul na Marka, kdyby mezi ně neskočil Kneipp.

„Nic neví! Je to lhář!“ vykřikl Baur.

„Lhář! Obyčejný podvodník! Je to jen obyčejný kouzelnický trik! Nějaká eskamotáž!“ Konzul byl v obličeji celý rudý, vytrhnul se z Kneippova sevření a vší silou, celým svým tělem vrazil do Marka.

„Kam chcete jít?!“ zařval a popadl Marka za klopy kabátu. „To si myslíte, že jinde je to jiné? Víte, co je tam čeká? No tak jim to řekněte!“

„Nechte toho, prosím vás, nechte toho!“ vykřikl.

Stačilo málo, ještě chvíli, a vjeli by si do vlasů, pomyslel si útrpně komorník. Pár ostrých slov, pár šťouchanců a za chvíli se tady pobijou navzájem. Kdepak, pomyslel si komorník, a bylo mu v tu chvíli bolestně u srdce, teď už je to jenom otázka času. Je konec.

36.

Tak dnes se všechno dokoná, pomyslel si. Mohlo být tak půl čtvrté, protože se již slabě rozednívalo. Ještě dvě hodiny počkají a pak musí vzbudit ostatní.

Po nočním rozhovoru s Markem, kterému jako jedinému sdělil, co je čeká, a kdy se oba společně dohodli, že ostatním nic povídat nebudou, bylo rozhodnuto, že dnes ráno musejí nadobro odejít. Před ostatními o tom pomlčí. Nic, ani slovo o transu. Nic o tom, jak to vypadá tam, kde se nezastavil čas.

Pohlédl na nebe.

Prvních pár kapek dopadlo vedle něho do trávy. Naštěstí se vpily do země tak rychle, že by si je mohl leckdo splést s ranní rosou.

Ale když slunce vycházelo nad obzor, pro hustý déšť skoro nebylo vidět. Šli pomalu. Krok za krokem se jejich nohy bořily do měkkého bláta, a tak trvalo mnohem víc času, než se spustili k planině pod Ovčím vrškem.

Pohlédl na keř, který tak důvěrně znal.

Byla to snad jen pouhá chvilka, kdy se chtěl ohlédnout — šel se Simonem jako první — a vyhledat pohledem Kneippa, který měl spolu s Hanuszem celý konvoj uzavírat. Možná, že se chtěl jen ubezpečit, že jsou všichni pohromadě, možná, že mu chtěl jen pohledem, jen úsměvem naznačit, že už jsou na hranici městečka. Jenže právě v té chvíli, kdy se ohlédl, se ozvala tak podivně ohlušující rána, že jen někteří stačili v úleku ještě vykřiknout.

Silný proud, který se vyvalil z protržené hráze a nesl s sebou nahromaděné kmeny stromů, jejich těla lehce nabral a unášel přes všechny překážky.

Ten den odpoledne déšť ustal. Stejně rychle a neočekávaně, jako předtím začal. Slunce začalo hřát na jasně modré obloze a ptáci zpívali tak hlasitě, až by se mohlo nezasvěcenému zdát, že jejich štěbetavý koncert působí navýsost hravě.